

Květiny v pohádkách, mýtech a legendách

Jaroslava Králová

Květiny v pohádkách, mýtech a legendách

© 2019 Králová Jaroslava. Version 1.0.

© Photos by Antonín Král, pixhektar.com

Published by Králová Jaroslava. First published at: <https://www.bobek.cz/kvetiny-v-pohadkach-mytech-legendach/>.

Licensed under [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Obsah

O knize a autorovi	1
1. Jak přišly květiny na svět?	2
2. Květiny v pohádkách, mýtech a legendách	11
2.1. Astra/hvězdice (Aster)	11
2.2. Blatouch (Caltha)	11
2.3. Bodlák (Carduus)	12
2.4. Čekanka (Cichorium)	13
2.5. Dobromysl (Origanum)	14
2.6. Fenykl (Foeniculum)	15
2.7. Fialka (Viola odorata)	15
2.8. Gladiol/mečík (Gladiolus)	19
2.9. Heřmánek (Chamomilla)	19
2.10. Hořec (Gentiana)	21
2.11. Hyacint (Hyacinthus)	21
2.12. Chrupa (Centaurea)	23
2.13. Chryzantéma (Chrysanthemum)	24
2.14. Kala (Calla)	26
2.15. Kamélie (Camellia)	26
2.16. Karafiát /hvozdík (Dianthus)	27
2.17. Konvalinka (Convallaria)	29
2.18. Kopretina (Leucanthemum)	30
2.19. Kosatec (Iris)	32
2.20. Leknín (Nymphaea)	33
2.21. Lilie (Lilium)	35
2.22. Lotos (Nelumbo)	39
2.23. Maceška (Viola tricolor)	42
2.24. Mák (Papaver)	43
2.25. Mateřídouška (Thymus)	44
2.26. Narcis (Narcissus)	45
2.27. Orchidej/vstavač (Orchidaceae)	46
2.28. Pampeliška/smetánka (Taraxacum)	49
2.29. Pelyněk (Artemisia)	50
2.30. Petrklíč /prvosienka (Primula)	51
2.31. Pivoňka (Paeonia)	53
2.32. Pomněnka (Myosotis)	56
2.33. Růže (Rosa)	57
2.34. Sedmikráska/Chudobka (Bellis)	64
2.35. Slaměnka (Helichrysum)	67

2.36. Slunečnice (Helianthus)	68
2.37. Sněženka (Galanthus)	70
2.38. Svlačec (Convolvulus)	72
2.39. Tulipán (Tulipa)	73
3. Co o vás prozradí vaše oblíbená květina	77
4. Literární zdroje	87

O knize a autorovi

Květiny jsou pro člověka velmi důležité. Provázejí ho celý život. Pomocí květin lidé vyjadřují své city, myšlenky, estetiku. Darování květiny či kytice vyjadřuje náklonnost, radost ze setkání, vděk, společenské uznání. Žádná oslava i loučení, náboženské obřady a rituály se bez nich neobejdou. Od pradávna slouží k obřadům a léčení.

Jsou pro nás zdrojem krásy, relaxace, inspirace, věštění, magie, potavy, zdobení vlasů a oblečení. Mají nezastupitelné místo na obrazech, v písních, poesii, výšivkách. Jsou atributem bohů a svatých. Vždy byly a jsou nevysychajícím zdrojem symbolů ve všech oblastech lidské činnosti.

Květiny patří k symbolům krásy, mládí, jara, dokonalosti, míru, duchovního snažení. Jsou symbolem zejména ženské krásy. Značí krásu, jemnost, křehkost, avšak najdeme v nich i omamnost či zrádnost, zvláště jedná-li se o květiny pronikavé vůně či rostliny jedovaté. Protože kvetou a uvadají, jsou taktéž symbolem pomíjivosti a nestálosti, symbolem cyklů zrození a smrti. Někdy se květiny uvádějí do souvislosti s dušemi zemřelých.

Květiny jsou spojené s magií přírody, s elfy, dryádami, vílami a postavičkami, které pochází z rostlinné říše. Díky jejich rozmanitosti, co se barev, tvarů, vůni a vlastností týče, jsou takřka nevyčerpatelným námětem pro umění, terapii, vyprávění, komunikaci, imaginaci, sny a snění.

Květiny svou krásou a vůní jsou vzpomínkou na ztracený ráj. Bez nich by nebyl život ani sny. V každé kultuře mají místo pohádky, mýty a legendy o květinách. Tato kniha přináší některé z nich. Umožňují nám dívat se na ně jinýma očima a pochopit nejen sebe, život, ale i kosmický řád.

Knih je určena všem.

Jaroslava Králová je klinická psycholožka. Pracovala jako kurátor mládeže, přednášela na Katedře psychologie FF UPJŠ v Košicích a na Lékařské fakultě UP v Olomouci.

Chapter 1. Jak přišly květiny na svět?

Vůně je citem květin.

— H. Heine

Květiny jsou pro člověka velmi důležité. Provázejí ho celý život. Žádná oslava i loučení se bez nich neobejdou. Jsou pro nás zdrojem krásy, relaxace, inspirace, věštění, magie, potavy, zdobení vlasů a oblečení. Mají nezastupitelné místo na obrazech, v písničkách, výšivkách, zdobení příbytku, vyprávění, lidské komunikaci. Jsou atributem bohů, různých mýtických bytostí (víly, dryády) a svatých. Vždy byly a jsou nevysychajícím zdrojem symbolů ve všech oblastech lidské činnosti.

Existují různá vyprávění po celém světě o tom, jak se květiny objevily na Zemi. Jednou z nich je pohádka australských černochů.

Na ostrovech v Jižních mořích žil kdysi dávno kouzelník Byame. Byl přísný, ale spravedlivý a laskavý. Milovali ho lidé, zvěř, ptáci, ryby, květiny - protože je měl rád a chránil je. Když zestárnul, rozloučil se s čaroději, kteří mu sloužili, a odešel do nejvzdálenějšího koutu Země, kde stála nejvyšší hora Ubi-ubi. Vystoupil na ni, aby tam prožil své stáří. Všichni zesmutněli, že je opustil. Nejvíce květiny. A neminul rok, všechny květiny umřely. Pak zemřely i včely a malé černošské děti plakaly, že nemají nic sladkého.

Existovaly jen tři včelí roje, které žily ve třech starých kvetoucích stromech, protože Byame do nich vryl svoje znamení. Ale nikdo se neopovážil vzít včelám med kvůli těm posvátným znamením. Léta ubíhala.

Jednou se čarodějové rozhodli, že musí lidem a dětem pomoci. Vydali se k hoře Ubi-ubi, vylezli na její vrchol a tam se setkali se služebním duchem. Vše mu řekli.

Ten jim slíbil, že o tom Byameovi poví. Druhý den na příkaz Byame služební duch zavedl čaroděje na zvláštní místo, kde rostlo plno různých květů. Každý čaroděj měl natrhat plnou náruč. Pak se měl každý vrátit do svého kraje a počkat na východní vítr a rozhodit v něm květiny. Tak se stalo a všude se květy uchytily a rostly. Pak přiletěly včely a bylo plno medu. A když bylo sucho, říkali lidé: "Teď je ošklivé sucho, ale přijde východní vítr a přinese déšť. Květiny zase rozkvetou. Tak to bude navěky, od těch dob, kdy nám čarodějové přinesli květiny z nebe." (zdroj E. Bass)

Proč jsou květiny tak hezké? Když se Bůh rozhněval na lidstvo a poslal na něho potopu, zachránil se jen Noe se svou rodinou. Bůh mu totiž přikázal, aby vystavil koráb, kam by se vešla jeho rodina, po páru ze všeho živého, semena rostlin, trávy, stromů. Když opadla voda, zeptal se ho Bůh, kde má kvítí. Noe však na ně zapomněl. A tak Bůh přinesl z rajske zahrady jejich semena, a proto jsou kyticky tak hezké. (zdroj M. Korandová)

Podobná legenda říká, že Noe na svůj koráb nevezal semena travin, bylin ani stromů, protože Bůh mu to nepřikázal. Pak Bůh seslal potopu a vše bylo na Zemi zničeno. Hospodin zatopil veškerou zem, ale zahradu Eden ponechal nedotčenou.

Když vody opadaly a Noe poprvé vystoupil z korábu, hořce zaplakal, protože Země byla pustá. A ptal se Hospodina, proč jeho s rodinou, zvířectvo a ptactvo zachránil, když není tráva, obilí, ovoce. Hospodin mu pravil, aby si Noe se svou rodinou lehli tváří na zem. Pak se zvedl velký vítr od východní

strany. Vanul od zahrady Eden a přinesl v prachu semena rostlin. Ty se všechny zazelenaly, dřív než Noe zvedl hlavu ze země. Teprve pak vyvedl živočichy z korábu. Jako první letěly včely.

Byliny a stromy, které byly před potopou, zahynuly a změnily se v kámen, ale ty, které vyrostly po potopě, pocházejí z Ráje, a proto jsou tak krásné. (zdroj F. Kubka)

Česká pohádka o tom, jak přišly květiny na svět, vypráví: Na počátku věků vládla nad celou Zemí neproniknutelná tma. Sluneční král sídlil daleko za obzorem a ze svého paláce nikdy nevycházel. Vysoko na obloze svítily hvězdy. Nebyla to však obloha, ani hvězdy. Byla to nekonečná modrá louka, která se klenula nad Zemí. Na té louce rozkvétaly záhony čarovných květů. V těch květech sedávaly překrásné nebeské víly a něžně zpívaly. Zvěst o jejich kráse se donesla až ke Slunci. A ten se rozhodl, že si z těch víl vybere tu nejkrásnější a vezme si ji za manželku.

Sluneční král vykročil na nebeskou louku. Jeho zlaté vlasy se zažehly oslnivou září a ze Země uprchla tma. Nebeské víly se polekaly toho neznámého jasu a na svých čarovných květech se rychle snášely na Zemí na zelenou louku. A Sluneční král na nebeské louce nenašel žádnou vílu. Zklamán se vrátil do svého paláce a na svět znovu padla tma. Tehdy se víly tichounce vznesly na oblohu, ale semínka jejich květů už navždy zapustila kořínky do úrodné země. Tak přišly květiny na svět. (zdroj V. Štoviček)

Jiná pohádka vypráví toto: Na začátku byla Země holá a šedá a na ní se tyčila skála, na které stál hrad. V něm žili tři princové a každý z nich měl svého orla, na kterém létal. Jednou uviděli na pusté pláni tančit tři víly. Tam, kde se víly dotkly země, začala rašit zelená tráva. Když dotančily, odlétly na svůj bílý hrad. Princům najednou připadal jejich hrad pustý.

Vyslali nejstaršího prince s nákladem zlata a šperků. Přiletěl k bílému zámku a tam požádal víly, aby si jeho a bratry vzaly za muže. Byl odmítnut s tím, že je zlato ani šperky nelákají. Druhý den letěl prostřední bratr s drahým kamením a perlami. I on byl odmítnut. Třetí den měl letět nejmladší, ale princové nevěděli, jaký dar mají poslat.

Najednou uviděli pod hradem starého muže, který měl před sebou stojan, paletu s barvami a štětec. Nejmladší princ ho poprosil, aby ho naučil malovat, že chce namalovat krásný obraz jako dar pro víly.

Začal malovat barevné květy. Víly je uviděly, přišly blíže a ta nejmladší se ho zeptala, co to maluje. „Květiny. Ta žlutá je pampeliška, malé sluníčko jen pro tebe. Ta modrá je pomněnka, abys na mne nezapomněla. Bílý je lomikán, abys věděla, že láska i kámen rozdrobí. Červená je slzička, protože si vypláceme oči, když vás nebudeme mít nablízku,“ řekl nejmladší z bratrů. A víly přistoupily k plátnu, vybíraly z něho květiny a roznášely je po louce. Bratři pak natrhali kytičky, dali je vílám do vlasů a ty řekly, že je to překrásný dar. A princové věděli, že tentokrát je neodmítnou.

První květiny byly od té chvíle na světě. (zdroj P. Kettner)

Velmi důležitou úlohu mělo Slunce. Slunce dávalo rostlinám život, a proto se mu přisuzovaly i jiné stvořitelské schopnosti. Jedna pověst vypráví: Kdysi dávno byla Země pustá a holá. Nic na ní nerostlo. Země byla velice smutná. Občas na ní odpočíval bílý nebeský pták. Byl tak obrovský a měl tak silná křídla, že mohl létat mezi hvězdami. Na některých z nich rostly stromy, na jiných květiny, jinde zase tráva a obilí. Pták chtěl Zemi pomoci a tak přinášel různá semena, ta se ujala a na Zemi se objevily rostliny. Všechny ale byly bílé.

Jednou se po dešti na obloze objevila duha. Byla tak krásná, že si květiny o duze povídaly až do večera, a dokonce i přes noc. Domluvily se, že poprosí Sluníčko o barvy. Ráno přednesly sluníčku svou prosbu.

Následující den na ně čekaly v nádobách různé barvy a každá květina si mohla vybrat. Některé květiny byly s výběrem rychle hotové, jiné chtěli vypadat jako duha a nabíraly si různé barvy. Jiné se neuměly rozhodnout a tak dlouho se rozmýšlely, až žádná barva nezbyla a ony zůstaly bílé.

A když jednou opět přiletěl bílý nebeský pták, byl tak překvapený tou krásou, že také zatoužil mít duhová křídla. A protože květiny věděly, komu vděčí, že mohou růst na Zemi, každá mu dala trochu ze své barvy. Najednou už to nebyl bílý nebeský pták, ale duhový nebeský pták. A byla to taková krása, že se to nedá vypovědět. A duhový nebeský pták květinám poděkoval tak, že každé daroval vůni.

A proto jsou květiny nebesky krásné a nebesky voní.

Jiný náhled na to, jak získaly květiny barvu, předkládá toto pohádkové vyprávění: *Původní barvy rostlin byly jednobarevné — zelené. Později začala Matka příroda uvažovat i o jiných barvách. Na tento nápad přišla, když pohlédla na duhu. Matka příroda dala na vědomí květinám, že bude zdarma rozdávat barvy pro květy a plody. Bude se tak dít několikrát, a to vždy v osvitu jednoho Slunce. Poprvé to bylo v době, kdy odcházela zima a ještě bylo na Zemi trochu sněhu. Začala s barvou bílou. Proto první jarní květiny jsou bílé. Při druhém osvitu Matka příroda se inspirovala barvou Slunce — žlutou. Tak pokračovala, dokud nebyly všechny barvy rozebrány. (zdroj B. Šula)*

Rostliny jsou symbolem obnovy života. Důvodem je jejich neustálá proměna v období růstu, květu, zralosti, vydání plodů a smrti. Rostlinná symbolika vypovídá o významových spojeních jednotlivých rostlin s duchovními obsahy. V mytologii a pohádkách nacházíme příklady úplných nebo částečných proměn rostlin v lidi a naopak, propojení života člověka se životem květiny či stromu.

Rostliny jsou v mnoha kulturách symboly Matky Země a cyklu života. Mnoho z nich je symbolem božstev plodnosti, šťáva rostlin životodárnou tekutinou a některé plody přináší nesmrtelnost. Původ rostlin je různý — některé se měly zrodit z krve hrdinů či bohů a odkazují tak na smrt a znovuzrození, jiné se zrodily z lidské touhy a trápení a poukazují tak na věčnou sílu lásky, věrnosti, přátelství.

Rostliny symbolizují život, množení ale i krátkověkost, rychlou smrt a obnovu.

Rostlinou lze charakterizovat povahu člověka. Květiny jemné a malé jsou znakem, že nositel je jemná a romantická duše. Rostliny okázalé, s výrazným zbarvením a výraznou vůní, či velice vzácné a drahé, nosívaly ženy výstřední a ty, které na sebe chtěly upoutat pozornost mužů. Rostliny trnité jsou nebezpečné a stávají se oblíbeným motivem mužů, jelikož trny značí moc nad svou obětí a jakousi sílu duševní i tu fyzickou.

Cíleným umístěním určitých rostlin (např. na dveře, za oknem, nad lůžko, pod polštář, na stropní trám, do osobního váčku) můžeme vytvořit ochranný štít proti neštěstí, zlým silám, démonům. Obecně rostliny se špičatými listy se považovaly za nepříznivé, protože tvarem svých listů údajně vytváří negativní energie. Proto se nedoporučovalo je mít v ložnici, v obytných prostorech. Silně vonící květiny se také nedoporučovaly v ložnicích, protože panovala představa, že mohou spícího svou vůní ve snu obloudit, ten pak může ve snu zabloudit a nevrátit se mezi živé.

Podle starobylých teorií se rostliny, které se podobají svou částí určité části těla, tuto část těla léčí.

Rostlinám byly přisuzovány i zázračné schopnosti. Věřilo se v bylinu nesmrtelnosti, která přináší věčné mládí, zdraví a dlouhověkost. Otevírací bylina byla touhou všech zlodějů, protože otevírala

každý zámek a cestu k pokladům. Zlaté kapradí přinášelo štěstí a bohatství.

Flora, římská bohyně jara a rostlin, byla zobrazována s rohem hojnosti, z kterého se sypaly květy. V současné době bývá vypořádována jako mladá dívka s bohatou květinovou výzdobou ve vlasech a s náručí plnou rozmanitých květů. V Římě se na její počest slavily Floralie od 28. dubna do 3. května. Při nich hrály velkou roli hetéry. Uvolnění mravů mělo pozitivně ovlivnit veškerý růst v přírodě (agrární rituál, který se později změnil v lidový svátek).

Podle Ovídia *byla Flóra dříve nymfou Chlóridou (zelenkavou), kterou unesl bůh západního větru Zefyros a učinil ji svou chotí. Jako svatební dar jí daroval věčné jaro, čímž se stala bohyní mladé přírody. Chlórida prý darovala Junoně (řec. Héra) zázračný květ, po kterém se bohyně Junona i bez Jupiterova (řec. Zeus) přičinění stala matkou a porodila boha Marta.*

Roh hojnosti je také symbolem bohyně štěstí Fortuny jako zdroj nevyčerpatelných darů, kterých se dostává člověku bez jeho přímého přičinění. Roh, z něhož se neustále sype ovoce a další osvěžující dary, patřil božské koze Amalthei, jež svým mlékem kojila Dia (1. p. Zeus), když se skrýval před svým otcem Kronem. Po Amaltheině smrti získala jeden z rohů bohyně štěstí a blahobytu Tyché.

Jiná legenda říká, že *když Héraklés (lat. Hercules) bojoval s Achelóem, říčním bohem v podobě býka, ulomil mu roh. Tento roh pak mořské bohyně naplnily plody a stal se rohem hojnosti.*

Ve středověkém malířství roh hojnosti s ovocem v blízkosti páru symbolizoval plodnost a to, že vyobrazený pár počne potomka.

V keltské mytologii roh hojnosti obsahuje dary mateřské bohyně. Byl symbolem obnovy a oživení životních sil, proto se z něj pilo. Pití z rohu během hostin mělo svůj rituál.

Slovanskou bohyní jara je v obecném povědomí Vesna (není to původní bohyně, původně tak byla pojmenována personifikace jara) - věčně mladá a krásná, veselá, rozpustilá, proměnlivá a nestála. Má dlouhé zlaté vlasy, které zdobí věnec z jarních květů a zelené šaty. Přilétá na křídlech jarních ptáků (zejména kukačky) a přináší první jarní déšť.

Jaro prý začíná první jarní bouřkou. To když se bůh Perun (bůh severu, bouře, úrody, válek) zadívá do Vesniných očí, obejmě ji a přitom mu z ruky vypadne jeho kopí — blesk.

Pohádka král Slunce a jeho čtyři dcery *vypráví o nejstarším a nejmocnějším králi na světě — Slunci. Ten má čtyři dcery. Zimu, Jaro, které říká Vesna, Léto a Podzim, které říká Jeseň. Nejraději měl dceru Vesnu. A lidé ji také nejvíce milovali a nadšeně vítali, protože přicházela po kruté Zimě a přinášela naději nového života. Přicházela vždy bosá, v lehoučkových šatech utkaných z mlhy, na zlatých vlasech měla věneček fialek. Každý den splétala nové věnce, tančila po loukách a hájích a zpívala. Vypadalo to, že se jen baví, ale když přicházela převzít vládu její sestra Léto, cítila se velice unavená a těšila se, že bude dlouho spát.* (zdroj H. Bobińska)

Germánskou bohyní jara a plodnosti je Ostara. Krásná lehkonohá dívka obklopená motýly, s náručí plnou květin a s květinami ve vlasech.

Květiny patří k symbolům krásy, mládí, jara, dokonalosti, míru, duchovního snažení. Slouží k obřadům a léčení už od pradávna. Jsou symbolem zejména ženské krásy. Také symbolem pomíjivosti a nestálosti. Někdy se květiny uvádějí do souvislosti s dušemi zemřelých.

Jsou symbolem cyklů zrození a smrti, protože kvetou a uvadají. Značí ale i krásu, jemnost, křehkost, avšak najdeme v nich i omamnost či zrádnost, zvláště jedná-li se o květiny pronikavé vůně či rostliny jedovaté. Květiny jsou spojené s magií přírody, s elfy, vílami a postavičkami, které pochází z rostlinné říše. Díky jejich rozmanitosti, co se barev, tvarů, vůni a vlastností týče, jsou takřka nevyčerpatelným námětem nejen pro umění.

Mnohé květiny jsou symbolem určitého státu (Anglie — růže, Wales — narcis, Irsko — jetel, Skotsko — bodlák, Holandsko — tulipán).

Pomocí květin lidé vyjadřují své city, myšlenky, estetiku. Darování květiny či kytice vyjadřuje náklonnost, radost ze setkání, vděk, společenské uznání. Květiny byly vždy využívány při náboženských obřadech, rituálech, byly nezbytným doplňkem oslav, svatby a pohřbu. Např. na svatebních dortech jsou často vymodelovány květiny nesoucí určitou symboliku (myrta láska, břečťan — manželství, konvalinka — skromnost a líbeznost, zimolez — pouta lásky, květ jabloně — štěstí, levandule — pevné pouto, oddanost, sedmikráska — nevinnost, růže — láska).

Každá kultura má své pohádky, mýty a legendy o květinách a své symboly, které konkrétní květině přiřazují. Jednotlivé květinové symboly vznikají často náhodou a většinou se váží k určité události: dvě anglické růže patnáctého století se v dějinách objevily po drobné hádce; o skotský bodlák se poranili vojáci při dánské invazi; portugalský karafiát si vybrali manifestující občané jako symbol romantické revolty.

Západní svět ovládá růže, ve všech svých podobách. Východní svět si zase podmanil lotosový květ. Lotos je hlavním symbolem Buddhy a stejně tak růže je zase rostlinné znázornění Krista.

Květ bývá symbolem úplnosti, dokončení, dokonalého díla a především krásy. Květy jsou posly jara a zdrojem naděje na budoucí plody. Rozvíjející se květ je závislý na slunci a dešti — symbol odevzdanosti a pokory. Lístky květů bývají sestaveny často radiálně — symbol Slunce. Záhy uvadají — symbol nestálosti a pomíjivosti všeho pozemského. Květ je také symbolem lidského života - oba podléhají zákonu zrodu, rozkvětu, zániku. V uctívání zemřelých představují symbol života a jeho pokračování.

Žluté květy souvisí se sluncem, bílé s neviností, neposkvvrněností nebo smutkem a smrtí, červené s láskou, krví a mučednictvím, modré se snem, tajemstvím a věrností.

Květy jako nadčasový estetický prvek se vždy využívaly i ke zdobení osoby, příbytku, sochy.

Kořen v symbolice znamená začátek, neviditelný původ existujících věcí, zdroj skryté síly a příslib pokračování života. Větve, listí i květy mohou odumřít a přece rostlina žije dál, pokud zůstává její kořen.

Semeno je symbolem života a možnosti i sil, které se ještě nerozvinuly. Je v něm jako v zárodku ukryt celý vývin a život budoucí rostliny. Je nadějí nového života i přežití. Semeno zaseté do země umírá a teprve tak vzniká nový život. Proto je symbolem stálého umírání a rození, zanikání a povstávání i budoucího vzkříšení. Je také znamením sebeoběti ve prospěch druhého ve smyslu hmotném i duchovním.

Kytice představuje harmonické spojení rozmanitého v jeden celek. Je nositelem vyjádření určitých emocí (např. kytice pohřební, svatební, promoční, narozeninová). Svůj význam mají i použité druhy květin a jejich barvy (květomluva). Jejich pestrobarevná kombinace je symbolem pestrosti

a radosti života. Květiny jako dárek jsou nadčasové a všemi pozitivně přijímány. Darování květiny, kytice, symbolizuje projev náklonnosti, radosti ze setkání, vděku, společenského uznání.

Ikebana japonské umění aranžování květin vyjadřuje dokonalou harmonii, která představuje člověka vázaného mezi nebem a zemí. Vychází z buddhistické tradice.

Japonci popisují přeměnu květu na ovoce jako stěhování duše rostliny. Na jaře je duše rostliny v květech, v létě v listech, na podzim v ovoci, v zimě ve větvích. Pozornost je věnována váze a všem částem rostliny. Aranžmá se vyhýbá symetrii. Každá životní situace může být vyjádřena uspořádáním květin.

Základní uspořádání tvoří tři linie: nebe (nahore), lidstvo (uprostřed), země (dole), další skupinou je země, vzduch a voda, třetí skupinou je uspořádání otec, matka dítě. Ikebana je pozemským obrazem nebeské blaženosti.

Věvec spojuje dvojí symboliku — symboliku květin a kruhu. Uzavřená linie kruhu je symbolem času a nekonečnosti (často znázorňován Uroborem - had zakousnutý do svého ocasu). V magických praktikách je kruh využíván jako ochrana proti zlým duchům. Řekové mívali slavnost, při níž svým dvou a tříletým dětem vkládali na hlavu věvec z květů, aby je tak chránili od všeho zla.

Věvec (kruh z květin, listů, větví) bývá proto vnímán jako znamení štěstí, svatosti, plodnosti, zasvěcení. Slouží jako ozdoba i jako symbolický projev úcty a vyznamenání.

Symbolizuje také spojení tohoto i onoho světa (pohřební věvec). Staří Egypťané dávali svým zemřelým „věnce ospravedlnění“ — tím vyjadřovali, že zemřelý bude na onom světě ospravedlněn. Když v antice dávali mrtvému věvec z olivových větvíček, přáli mu takto pokoj v hrobě.

Staří Řekové původně věnce vážali jako otevřený kruh. Dionýsos, bůh vína a radováněk, své lidské nevěstě Ariadně daroval takovýto svatební věvec z drahokamů. Byl to symbol nové cesty, nové příležitosti.

V antice věvec sloužil jako ozdoba, vyznamenání a zasvěcení bohu při soutěžích, slavnostech a obětování. Většina božstev byla zdobena věnci ze spletených rostlin, které jim byly přiděleny. Ozdobit někoho věncem původně znamenalo zasvětit jej určitému božstvu. Vavříňové věnce byly symboly boha Apollóna, olivové Dia, piniové Poseidona, věvec z obilných klasů Démětry, fenyklové frýžského boha rolnictví Sabazia.

Věvec z dubového listí se uděloval tomu, kdo zachránil život římského občana. Květinové věnce symbolizovaly také radosti tohoto světa a hýřivého a prostopášného způsobu života. Dle antické lidové pověry má věvec z břechťanu chránit před opilostí (bůh vína Dionýsos býval ověnčen břechťanem). V antice byli věncem věnčeni vítězové her i obětní zvířata. Platil za symbol slávy, cti a radosti.

Původně se uděloval bojovníkům myrťový věvec, a to za vítězství získané nekrvavým způsobem. Vavříňový věvec se uděloval za vítězství získané krvavým způsobem a měl očistit bojovníky od prolité krve. Časem přetrvala myšlenka pocty za vítězství a stalo se zvykem zdobit vítěze vavříňovým věncem. Vládcové a vítězové byli často znázorňováni s vavříňovým věncem. Později byli vavříňovým věncem korunováni i vynikající umělci, básníci a učenci — „vítězové“ ve svém oboru. Tento zvyk se rozšířil a dochoval dodnes.

V křesťanské symbolice má věnec bohatou symboliku. Představuje vítězství nad temnem a hříchem, např. panenský věnec nebo věneček, jenž nosí děvčata při prvním přijímání, podobně nevěstin věnec. Při církevních slavnostech věnce z chvojí a květů (dnes jsou jimi hojně zdobeny dveře) představovaly symbol věčného života, vzkříšení a radosti.

Svatojánský věneček: na sv. Jana Křtitele sbírají dívky devatero kvítí a pletou z něho svatojánský věneček. Má zvláštní moc — ochraňuje zejména před čarodějnicemi.

Adventní věnec: věnce ze zelených rostlin spolu se svíčkami se symbolicky používal už před příchodem křesťanství — symbolizovaly život jako protiklad studené a tmavé zimy. Dnešní adventní věnec (tvořený z jedlových větvíček nebo jiných ozdob) se čtyřmi svíčkami jako symbol přípravy na Vánoce a naděje, byl pravděpodobně nejdříve používán v německy mluvících zemích.

Dříve bývalo zvykem ověnčit krále věncem, neboť se věřilo, že jeho královská moc pochází od bohů. Věnec se stal symbolem královské důstojnosti, vítězství a ctnosti. Královské koruny mívaly často podobu kovových, zlatých věnců.

Železná koruna značí zásadovost, ale také tyranství, věnec z růží lásku, trnová koruna je symbolem utrpení. Ježíšovu trnovou korunu v kontextu jeho ukřižování je třeba chápat jako parodii na růžovou korunu římských císařů.

Zahrada symbolizuje zkrocenou přírodu, která musí být další péčí kultivovaná. Je to v podstatě uměle založená a ohraničená část přírody. Ráj (Paradisus) se z řečtiny do latiny překládá jako hortus (zahrada), hebrejsky se nazývá Eden (potěšení).

Rajská zahrada odkazuje na Stvořitele, který umístil první lidi do ohrazeného a bezpečného místa. Úrodná, ohrazená a upravená zahrada se považovala za Boží dar. Klášterní zahrady jsou pojaty jako symbol ztraceného ráje.

Mytologická zahrada Hesperidek, ve které rostl strom rodící zlatá jablka, jež byla strážena netvorem, bývá přirovnávána k ráji se stromem života.

V některých kulturách má zahrada podobu mandaly, která v sobě nese hlubokou symboliku jednoty a rovnováhy i celého vesmíru.

V čínské zahradě je ústředním motivem vodní plocha se skalnatými břehy, která představuje moře obklopené horami (pět pahorků symbolizovalo pět světových stran taoistického obrazu světa). Prázdný a zaplněný prostor byl reflexí základních principů jin a jang v harmonickém vztahu, aby do světa lidí vstoupila kosmická rovnováha. Ploché kameny byly považovány za ženské, kuželovité za mužské.

Japonská zahrada usiluje o harmonizaci živlů.

Zahrada představuje symbol pozemského, ale i nebeského ráje, symbol kosmického řádu. Svou ohraničeností jakoby útočištěm před světem je symbolicky blížká oáze a ostrovu.

Zdí obehnaná zahrada, do které lze vstoupit jen úzkou brankou, symbolizuje potíže a překážky, které musí být překonány před dosažením vyššího stupně duševního vývoje. Studna v zahradě obehnané zdí představuje symbol stálosti a pravdivosti i za obtížných okolností. Studna nebo pramen a strom života v zahradě je podobenstvím niterného středu duše.

Z pohledu muže symbolizuje ohrazená zahrada intimní oblast ženského těla.

Ve snové symbolice zahrada znamená místo růstu a péče o niterné projevy života.

Chapter 2. Květiny v pohádkách, mýtech a legendách

2.1. Astra/hvězdice (Aster)

Pověst říká, že astry (hvězdnice) získaly jméno podle řecké bohyně Asterie (hvězda — lat. Astrum). Když podle legendy shlédla na Zem a neviděla nebe s hvězdami, rozplakala se a její slzy se proměnily v hvězdičkovité kvítky — astry.

Astra tedy symbolizuje hvězdu.

Malá dívka Najrin žila s tatínkem v malé jurtě uprostřed zahrádky. Maminka jí umřela a tatínek pásł velké stádo ovcí ve stepi. O děvčátko se starala stará kmotra Chiráne, protože Najrin se nedokázala postavit na své nohy. Ráda se večer dívala na hvězdy, snila o nich a toužila po nich, zejména po jedné, kterou milovala. Přicházel podzim a její duše ochořela touhou po hvězdách.

Jednou se jí zdál sen, kdy milovaná hvězda k ní přišla a pozvala ji na oblohu. A Najrin vstala a po paprsku hvězdy se rozběhla vzhůru, až stanula na obloze. Byla to louka plná světla s kvítky se zlatými srdíčky a paprsky kolem nich. Byla to nádhera. Došla ke studánce a z ní vystoupila paní: „Přála sis hvězdu. Až se vrátíš domů, najdeš ji doma. A až se vrátíš, budeš zdravá.“ Když se Najrin ráno probudil, zkusila vstát z postele a šlo to. Běžela do své zahrady a tam rostly květiny — astry, hvězdy z říše rostlin. (zdroj P. Kettner)

Vietnamská pohádka. Žil kdysi císař, který vládl rozsáhlé říši. Doslechl se o čarovném stromě. Roste prý v kouzelné Půlnoční zahradě a dosahuje svou výškou nebe. Na jeho větvích rozkvétají hvězdy. V jeho koruně je palác nebeského císaře. Zemský císař toužil po těch hvězdách nejen pro sebe, ale i pro své poddané. Věřil, že by jim všem hvězdy přinesly potěšení. Ale nikdo z celé jeho rozlehlé říše nedokázal zatřást stromem tak, aby spadly hvězdy z jeho větví. Císař byl z toho velice smutný.

O jeho touze se dozvěděl i malý potulný flétnista, sirotek. Putoval dlouho, až dorazil do Půlnoční zahrady. Sedl si pod čarovný strom a začal hrát ty nejveselejší písničky. Strom se začal otřásat tichým smíchem, ale ani jedna hvězda nespadla.

Chlapec byl smutný. Vzpomenul si na svou maminku a z jeho flétny se začaly linout dojemné a teskné tóny. Mohutný strom se rozplakal. Vzlykal a z jeho nebeských větví začaly padat zářící hvězdy. Tam, kde dopadly na zem, rozkvetl zářící květ. „To kvetou hvězdy“, volali lidé. A každý, kdo měl v srdci žal či tíseň, natrhal si kytičku aster pro potěchu. Císař byl spokojen. Poručil, aby chlapce přivedli k němu. Chtěl ho přijmout za svého syna. Ale chlapce nikdo nikdy nenašel. (zdroj V. Štoviček)

2.2. Blatouch (Caltha)

Patří bohu Martovi. Symbolizuje bohatství, ale současně je i symbolem prostoty, protože roste u země. Je spojován s dětstvím a veselostí. Věřilo se, že dokáže léčit šílenství.

Jedna pověst říká, že vznikl ze Slunce — po dešti kdysi popadala malá Sluníčka na Zem a už se nemohla vrátit. A my jim říkáme blatouchy.

Jiná pověst vypráví o jednom bohatém mlynáři, který měl tři dcery. Ty byly velké parádnice, a když dostaly zrcadlo, neustále se v něm shlížely a tahaly se o něj. Zrcadlo jim při tahanici spadlo a roztránilo se. A sestry zmizely. Zato u potoka vykvetly syté žluté květy, které se neustále prohlížejí v potoce. (zdroj O. Smrž)

Slovenská pohádka. Mlynářovi zemřela žena. Zůstala mu jen dcerka Květuška. Oženil se s mladou vdovou, která měla dceru v Květuščiných letech. Macecha velice žárlila na Květušku. Měla pro ni jen práci a zlá slova.

Květuška to už nemohla vydržet, a tak se rozhodla hledat si službu. Na své cestě narazila na říčku, přes kterou vedla lávka. Lávku pozdravila a ta ji poprosila, aby ji obrátila na druhou stranu, že tu jednu už má velice prochozenou. Květuška jí vyhověla. Lávka jí poradila, aby si na blízké louce utrhla blatouch, a ten ji povede za štěstím.

Květuška došla na rozcestí. Jedna pěšinka byla zlatá, druhá stříbrná a třetí měděná. Květuška se zeptala blatouchu, kterou cestičkou má jít. Dostalo se jí odpovědi: „Zlato znamená neštěstí, stříbro nic dobrého nevěstí. Dívkeno se žlutou květinou, vydej se měděnou pěšinkou.“ Květuška blatouch poslechla. Na cestě dorazila k nepropustné ostružinové houštině. Poprosila ostružiní, aby ji pustilo. To ale chtělo, aby ho „odbřemenovala“ od plodů, kterých je tolik, že je nelze unést. Bětuška tak učinila a ostružiní ji pustilo dál.

Později se dostala k šípkovému houští. I jemu otrhala červené šípky a to ji pustilo dál. Květuška došla k vysoké skále. V ní byly tři brány — měděná, stříbrná, zlatá. Květuška poprosila blatouch o radu a ten jí řekl: „Zlato znamená neštěstí, stříbro nic dobrého nevěstí. Vyslyš blatouchovou pannu, klepej na měděnou bránu.“ Dívka poslechla a měděná brána se otevřela. Květuška se ocitla ve veliké jeskyni. Ze stropu visela ohromná pavučina a v ní seděla ohyzdná stařena. Květuška ji pozdravila a poprosila o službu. Stařena ji přijala. Dala jí dva pytle a přikázala jí, aby vlezla do pece. Tam najde tři malé jeskyňky. V jedné je tma, v druhé světlo. Ty dvě musí uklidit, ale do třetí nesmí ani nahlédnout. A ježibaba odletěla na koštěti.

Vstup do pece ale nebyl možný, protože plameny v peci byly vysoké a pálily. Květušce ale pomohla se vším blatouchová panna. Květuška neodolala a vstoupila i do třetí jeskyňky. Tam bylo jezero a na něm byly zářivé lekníny. Květuška vstoupila do vod, aby se trochu ochladila. A tu se zlaté a stříbrné lekníny vpletly do jejich vlasů, a když si chtěla setřást kapičky vody, padaly jí k nohám perly. Věděla, že se jí ježibaba pomstí. Začala utíkat. Ježibaba se právě vrátila a začala Květušku stíhat. Ale Květušce pomohlo šípkové a ostružinové houští, které babiznu zadrželo, a lavička ji shodila do potoka.

Květuška se dostala domů a tam ji každý obdivoval. O nápadníky neměla nouzi. Macecha vyzvíдалa, kde přišla k takovým darům a hned se s dcerou vypravily na cestu. Nikomu nepomohly. Utrmácené a podrápané se dostaly ke skále, zabušily na stříbrnou a zlatou bránu a vstoupily dovnitř. Brány se za nimi zavřely a už je nikdo nespatriil. (zdroj V. Štoviček)

2.3. Bodlák (Carduus)

Ve východní mytologii je symbolem dlouhověkosti, protože se dokáže dokonale bránit, je odolný, uřezaný dlouho vydrží a udrží si svůj tvar.

Jedna z pohádek o Ježíškovi vypráví i o bodláku. Jednou Ježíšek našel bodlák a opatrně jej zasadil u plotu. Nikdo si bodláku však nevšímal, jen včelky občas přiletěly. Ale bodlák neměl květy, a tak

včeličky prosili Marii Pannu, aby bodláku darovala květ. A ona jejich prosbu splnila. A tak se bodlák ve své chudobě stal útočištěm včel a čmeláků. (zdroj A. Gajdoš)

Jiná mariánská pověst vypráví o tom, jak Herodes vyslal vojáky do Betléma, aby přivedli svatou rodinu. Chtěl novorozeně zabít. Svatá rodina před nimi prchala krajinou posetou bodláky. Ježíšek se probudil, měl hlad. Svatá Panna se uchýlila do bodláčí a dávala mu napít. Pár kapek mléka spadlo na listy nejbližšího bodláku. S nimi přešla do rostliny zázračná léčiva moc. Proto se bodláku s bíle skvrnitými listy říká mariánský. (zdroj M. Korandová)

Bodlák je národním symbolem Skotska. Legenda vypráví, že se jednou Dánové chystali dobýt skotský hrad Slaim. Chtěli využít momentu překvapení a osádku hradu přepadnout uprostřed noci. Šli naboso, aby je na hradě nezaslechli. Náhle se ozval bolestivý výkřik. Po něm další a další. Zburcovaní Skotové popadli zbraně a utíkali na hradby. Dánové byli odraženi. Porazilo je bodláčí, které hrad chránilo ze všech stran. Tak se stal bodlák pro Skoty symbolem ochrany před nepřáteli.

Bodlák nese symboliku pozitivní (v Číně, protože ve váze nevadne, znamená vytrvalost a dlouhý život; ve starověku se věřilo, že zahání démonické síly) i negativní (lopotný život). V křesťanství je připomínkou hříchu a Kristova utrpení, a proto je vnímán jako symbol utrpení, obtíží, bolestí, nesnází. Dnes v něm spatřujeme převážně symbol pichlavosti a ironie.

Německá pohádka. Žil jednou jeden král a ten byl velice hloupý a nejraději vydával nařízení např. „Nařizuji, aby mě přešla rýma! Nařizuji, aby mí poddaní nasbírali hvězdy a donesly je do mé pokladnice!“

Jednou se procházel po zahradě, a protože bylo horko, dostal žízeň. Uviděl kašnu a chtěl se z ní napít. Tento nápad měl i osel, který se nedaleko pásł. Tak se oba sešli u kašny. Král nařídil oslovi, aby mu dal přednost, protože on je král. Ale osel na to nedbal a drcl do krále. Král mu to oplatil. A nastala mela. Najednou se objevila víla a řekla: „Králi, moudřejší ustoupí.“ "To bych se nejdřív musel změnit v osla a osel v krále, abych já ustoupil," křičel král. A víla se jen usmála a z osla byl král a král se stal oslem. Bylo to pro oba velice těžké. Oslovi nechutnala lidská jídla a králi zase nechutnaly bodláky. Jednou se opět oba sešli u kašny a král dal oslovi přednost, protože osel je teď jeho králem a moudřejší ustoupí. A najednou se král vrátil do své královské podoby a z osla byl zase osel. A od té doby doopravdy panovník zmoudřel. Každý den musel být na jeho stole ve váze bodlák, aby nezapomněl, že jednou byl skutečným oslem. (zdroj V. Šťovíček)

Bodlák je národní květinou Skotska.

2.4. Čekanka (Cichorium)

Pověst říká, že jedna dívka s překrásnými modrými očima měla milého, kterého jí odvedli na vojnu. Slíbila mu, že na něho bude čekat. Každý den stávala u cesty, až se proměnila v květinu. Její kvítka jsou modrá jako její oči, a to proto, aby ji její milý poznal, až se vrátí.

Ve válkách zahynulo mnoho mužů, na které čekaly jejich matky, manželky, nevěsty, které se později proměnily ze smutku v čekanky. A protože jich bylo hodně, lze čekanky spatřit všude — u cest, na náspech, v příkopech, nádražích, přístavech.

Čekanka se stala symbolem věrné, čekající lásky.

Bavorská legenda vypráví o krásné princezně, kterou opustil ženich. Svedla ho totiž víla. Princezna z nenaplněné lásky umírala. Těsně před svou smrtí zvolala: „Chci zemřít, a zároveň to nechci, chci stále všude vidět svého milého.“ A její dvorní dámy se k ní přidaly: „I my bychom chtěly a nechtěly zemřít, aby nás mohli spatřit na každé cestě.“ A bůh je vyslyšel. „Proměním vás v květiny. Ty, princezno, zůstaneš ve svém bílém šatu na všech cestách, kudy půjde tvůj milovaný. A vy, dívky, zůstanete na cestách oděné do modré, aby vás mohl každý všude spatřit.“ (zdroj: A. Cattabiani)

Tomu, kdo chtěl změnit své problematické vlastnosti, se doporučovalo provádět meditaci s květem čekanky. Doporučovalo se vykopávat ji ze země v den sv. Petra. Měla se brát rukou zabalenou do bílého šátku. Pak měla velmi mocné účinky — spolehlivě vzbuzovala lásku, náklonnost, přátelství každého, koho se držitel touto květinou dotkl.

Ve starověkých kulturách Východu patřila mezi magické rostliny — nosila krásu a oblibu.

V Egyptě se její květy a plody užívaly jako všelék. Chránila před nemocemi, když o svátku sv. Jakuba byl vyryt její kořen jelením parohem.

Tradovalo se, že její kořen se po 7 letech proměňuje do ptačí podoby.

Utržená ve svatojakubské noci měla učinit svého majitele neviditelným.

Proč se čekanka točí za sluncem. *Byla jedna krásná dívčina s očima modrýma jako čistá obloha. Nosila devět a devadesát závojů, aby jí nikdo neubral z její krásy. Ucházeli se o ni různí vládci, ale ona byla pyšná a všechny odmítla. Jednou přišly na námluv hvězdy, které vyslalo Slunce. I toho odmítla, že celé dny se jen toulá, různě přespává a ona by na něj jen čekala. Slunce se nahněvalo. „Budeš stát u cesty a čekat na mě. Ráno zvedneš svou hlavu, když vyjdu a večer ji sklopíš, když zajdu.“ A když druhý den vyšla dívka z domu, vítr rozfoukal její závoje a místo dívčiny stála u cesty modrá kytička.* (zdroj J. Vladislav)

2.5. Dobromysl (Origanum)

Zahání čarodějnice a chrání před zlobou zlých duchů. Kytička připevněná ke stropu, podle Slovinců, ochraňuje stavení před čarodějnicemi a zloději. Odvar se přidával dobytku do nápoje, pak mu nikdo nemohl uškodit.

Sám satan se této rostlině vyhýbá. Ve středověku přinášel kat do mučírny dobromysl, aby byl její pomocí vypuzen ďábel pomáhající čarodějnicí. Když mučený omdlel, kat ho nakouřil dobromyslovým kořením a zahnal tak ďábla, který chtěl soudce oklamat tím, že mučeného uspal, aby necítil bolest. Když byl satan vykouřen, nemohl vyšetřovanému pomáhat a ten se pak musel ke všemu přiznat.

Chránila před uštknutím hady, proto ji hospodář přidával čeledi do jídla a také podporovala veselou mysl a čeleď více pracovala.

Mariánská legenda praví, že Matka boží připravila svému Božskému dítěti lůžko z vonné dobromysli.

Dávala se dívkám, které se trápily z nešťastné lásky, a lidem sklíčeným, nebo těm, které postihlo nějaké neštěstí.

Ve středověku rozšířená legenda vypráví o čápu, který snědl nějaké škodlivé jídlo, po kterém ho bolel žaludek. Vyléčil se dobromyslí. Proto býval čáp držící v zobáku větvičku dobromyslu v zobáku součástí symbolu lékařství. (zdroj A. Cattabiani)

2.6. Fenykl (Foeniculum)

Symbolizuje statečnost, proto jej také užívali římsí gladiátoři. Má posilovat vnímání, duševní obnovu. Symbol duchovního vhledu pro svoji schopnost posilovat zrak. Protože údajně vyvolává u hadů, kteří jej pojídají, svlékání kůže, je také obrazem periodické obnovy a omlazení.

Jeho účinky byly nejčastěji spojovány s tvorbou mléka. Kráva bývala častým symbolem Velké Matky, mléko dávající, posilující a vyživující matky všech. V této podobě byla často zobrazována egyptská bohyně Hathor, bohyně nebe, matka a manželka boha Slunce, bohyně lásky a radosti, ochránkyně žen a zemřelých. V raných mýtech se hovoří o tom, že vesmír byl vytvořen z kravského mléka. V Indii je znám mýtus o stvoření světa jako „víření Mléčného moře“. Egyptská bohyně plodnosti zvaná Renenut byla kromě své nejčastější podoby ženy s hadí hlavou zobrazována též s kraví hlavou, rohy a dvěma prsy. Každému Egypťanovi dává při narození tajné duchovní jméno — ren.

Fenykl se přidává ke starému masu nebo rybám, aby zamaskoval jejich zápach. Jedna lidová pověst vypráví, jak *Kristus jednoho dne poslal apoštola Petra koupit ve vsi soudek vína. Petr se vypravil do hostince a žádal hostinskou, aby mu prodala to nejlepší víno. Hostinská mu nechala víno chutnat, ale k ochutnávce mu podala krajíc chleba s fenyklem. Petrovi chutnalo a spokojeně koupil ten soudek vína. Ale když víno ochutnali ostatní apoštolové, víno jim nechutnalo — bylo kyselé jako ocet.* (zdroj A. Cattabiani)

2.7. Fialka (Viola odorata)

Fialka je pro svoji nenápadnost i dnes symbolem skromnosti, pokory a trpělivosti.

V květomluvě je fialka vyjádřením lásky. Modrá fialka je prosbou o vyslyšení lásky, žlutá značí slib věrnosti a bílá je zármutkem nad prchajícím štěstím.

Říká se, že po první jarní bouři ztrácejí fialky svou vůni. Věřilo se, že fialka je kouzelná květina, která otvírá poklady a dovede prorokovat. Řekům bylo na jejich výpravě prorokováno z květů fialek, že válka bude trvat 10 let a že Tróju dobudou jen Iští.

U nás panovala pověra, že první fialku, kterou člověk uvidí a potře si jí oči, tak ho nebudou celý rok bolet. A kdo si uváže kořen fialky na nohy, nikdo ho nepředhóní.

Jak přišly na svět fialky. *Jeden král měl dva syny a krásnou dceru Ileanu. Ta slíbila ruku švarnému rekovi. Sotva ale začala vyšívat svatební košili, musel král se syny i její ženich do války. A ona zůstala na hradě sama a vyšívala svatební košili pro svého ženicha.*

Měla kouzelného ptáčka, kterého poslala, aby jí přinesl zprávu, jak se daří otci. A ten jí řekl, že otec padl. Jak její slza spadla na košili, objevily se na ni hvězdy. Když jí ptáček přinesl zprávu, že její bratři padli, z jejich slz se na košile vyšily sluneční paprsky. A když jí přinesl zprávu, že její ženich padl, každá její slza vyšila na košili motýla.

Když druhý den plakala, objevila se na košili nádherná modrá kvítka barvy jejich očí. Poručila, aby zapálili hrad, aby se nedostal do rukou nepřátel, a uprchla se služebníky do lesů. A když jí bylo smutno, zamávala svatební košilí a hvězdy vylétly na oblohu, paprsky Slunce se rozzářily, motýli vzlétli a na zemi v trávě se objevily fialky barvy jejich očí. (zdroj J. Vladislav)

Řecká legenda vypráví o pasáčkovi Attisovi, který byl tak krásný, že po něm zatoužila samotná bohyně Kybele. Attis se ale zamiloval do jiné ženy a chtěl se s ní oženit. Rozlícená Kybele si pro něj přišla uprostřed svatby a vyděšený ženich se dal na útěk. Zastavil se až v horách, když mu došly síly. Z hrůzy před bohyní se sám připravil o život. Z jeho krve pak vyrostly fialky.

Fryžská legenda vypráví o Attidovi, do kterého se zamilovala bohyně Agdístis. Její vinou mladík zešílel, protože chtěla zabránit jeho sňatku s princeznou Attou. V tom stavu se zbavil svého mužství a zemřel. Z jeho krve vyrostly fialky. Zoufalá Atta se rovněž zabila a z její krve se zrodily také fialky.

Za římského svátku zesnulých tzv. „fialkového dne“ se fialkami zdobily hroby. Gallové i Řekové považovali fialku za symbol panenství. Sypali ji na katafalky dívkám, které zemřely před svatbou a novomanželům do ložnice, aby jim provoněly svatební noc.

V antickém romantickém příběhu o lásce Daphnis a Chloé dostává Daphnis od své Chloé věneček fialek jako panenský dar. Athéňané každý rok ve stanovený jarní den dětem, které dosáhly třetího roku věku, dávali na hlavu věneček z fialek jako projev radosti, že ta nejchoulostivější dětská léta šťastně minula. Homér píše, že u jeskyně nymfy Kalypsó rostlo takové množství fialek, že se i bohové na své cestě u nich zastavovali.

Pro modrou barvu květů, spojovanou s věrností a stálostí, se fialka stala projevem lásky.

Lidová víra doporučovala sníst první tři fialky nalezené na okraji lesa jako prevenci proti všem nemocem. Věřilo se v její moc ochránit před bolestí hlavy a opojení, proto účastníci slavností v antice si jimi věnčili hlavy. Na Východě se nejjemnější šerbet připravuje z odvaru fialek a cukru.

Podle pověsti bůh Slunce, svými žhoucími paprsky pronásledoval krásnou Atlasovou dceru. Ta prosila o záchranu nejvyššího boha Dia (1. pád Zeus). A ten ji proměnil v půvabnou fialku, která se skrývá v polostínu lesa.

Jiná řecká legenda vypráví o tom, jak nejvyšší bůh Zeus svedl říční nymfu Íó. Jeho manželka Héra pojala podezření, a proto Zeus proměnil nymfu v bílou jalovici. Héra podezřívavě pozorovala bílou jalovici a nakonec požádala Dia, aby jí jalovici daroval. Zeus, aby se neprozradil, tak učinil. Héra ji nechala strážit stookým Argem. Íó nejedla, protože jí jídlo jalovic nechutnalo. Zeus proto, aby neumřela hlady, nechal ze země vyrůst fialky — ty se staly jejím pokrmem. Zeus požádal Herma, aby nymfu vysvobodil. Tomu se podařilo lstí Argu uspat a usmrtit ho. Rozhněvaná Héra poslala na jalovici obrovského ováda, před kterým prchala až do Egypta. To už Héru přešel vztek a o jalovici se přestala zajímat. Tehdy nymfě Zeus vrátil lidskou podobu.

Římský mýtus vypráví o Proserpině, která trhala fialky. Najednou se před ní zjevil Pluto, bůh podsvětí, a unesl ji do své pusté říše stínů. Leknutím dívka upustila fialky na zem, kde se ujaly a rozrostly.

Lužická pověst vypráví o slovanském Černobohovi, který měl nádherný zámek. Když se pak počalo šířit křesťanství, proměnil se i s hradem ve skálu a jeho krásná dcera ve fialku. Ta kvete jen jednou za sto let. Kdo ji najde, vysvobodí zakletou pannu a dostane všechny Černobohovy poklady.

Ve středověku se fialka stává symbolem skromně vystupujících, ctností a pokory, věrnosti. V křesťanské tradici se stala fialová barva barvou kajících a skromnosti, protože prý fialka vyrostla z Kristovy krve u paty jeho kříže.

Když Marie Panna, svatý Josef a Ježíšek prchali před Herodesem, každý večer jim andělé připravili suché traviny na lože. A aby se Svatá rodina osvěžila, proměnili malá kvítka, rostoucí v blízkých křovinách, v něžné fialky, které vydávaly posilující vůni. Proto roste fialka skryta ve stínu křovin, protože Ježíšek se musel také skrývat. (zdroj A. Gajdoš)

Židovská pověst Rabín a duch moru vypráví o tom, jak rabín Jicchak odehnal mor. *Jednou se objevil v kraji mor. Lidé umírali a nikdo nevěděl, jak mor zastavit. Rabín Jicchak byl velice vzdělaný znalec talmudu i kabaly. Věděl, že mor sám ví, jak se dá zastavit. Nikdo nedostane víc než jedinou šanci přivolat k sobě strašlivého ducha moru. Za recitace temných průpovědek jej může povolát do nakresleného kabalistického obrazce. Pak správně vyslovené a v určitém pořadí odříkané formule ducha moru přinutí odpovědět.*

Rabín se několik dní připravoval na svůj nelehký úkol. Věděl, že se vystavuje velkému nebezpečí a jeho život je ohrožen. Když se duch moru zjevil, ptal se ho, jakým způsobem ho může vyhnat z města. Duch moru byl velice rozzloben, rabínu vyhrožoval, ale když tento vytrval, musel mu odpovědět: "Cenou za můj odchod z města je dobrovolná lidská oběť."

Rabín se rozhodl, že on sám se stane smířčí obětí. Jeho rodina a obyvatelé byli zdrceni tím, na co se chystá. Odešel na hřbitov, lehl si do čerstvě vykopaného hrobu a on i ostatní se začali modlit modlitbu za umírajícího. Duch moru se ho snažil zlákat od jeho úmyslu příslibem peněz, slávy, novým věděním. Ale rabín odolal. Když umřel, pochovali jej do hrobu a v tu chvíli i mor zmizel z města.

Rabínův hrob se nachází na židovském hřbitově v Třebíči. Každé jaro na něm vykvétá velké množství voňavých fialek. Dokud budou fialky na jeho hrobě růst, mor se do Třebíče nikdy nevrátí. (zdroj B. Jehlíková)

Josefína, první manželka Napoleona Bonaparta, byla od mládí vášnivou zahradnicí. V dobách, kdy si nemohla dovolit drahé šperky, je nahrazovala úspěšně květinami. Když se jí na ples začal dvořit mladý ctižádostivý generál Napoleon Bonaparte, měla v účesu fialky. Doprovodil ji až ke kočáru a kytičku, kterou od ní dostal, si uschoval. Při jejich svatebním obřadu si Josefína připnula na svatební šaty fialky, aby připomenula ten večer. Kytička fialek se stala pro ně symbolem jejich vztahu. Stala se tradiční pozorností k výročí jejich sňatku. Když zemřela, zasypaly její rakev fialky.

Když byl Napoleon na Elbě, jeho tajní stoupenci přijali fialku za svůj odznak. A když Napoleon umíral na ostrově svaté Heleny, držel v rukou medailon s kadeří svého syna Orlíka a se dvěma suchými fialkami.

Velkým ctitelem fialek byla francouzská herečka Sarah Bernhardtová, která měla vůni fialek proscenou rakev, ve které spávala.

Německý básník. J. W. Goethe byl ctitelem fialek a rád jejich semena rozhazoval kolem sebe při svých procházkách.

V jižní Francii se pěstovaly fialky na polích, protože jich bylo zapotřebí pro kosmetický průmysl. Dříve se o tyto pole starali mniši, ale této činnosti se později vzdali a říká se, že jedním z důvodů bylo to, že pokud se fialky trhají v poslední čtvrti měsíce, působí jako vynikající afrodiziakum,

zvláště ve směsi s levandulí.

Polská pohádka O princí Zahradníčkovi a Ledové panně. Král měl tři syny na ženění. Když byly ve věku vhodném na ženění, poslal je do černé věže, aby si vybrali ze soch princezen tu, kterou chtějí za svou manželku. Nejmladší princ, kterému pro jeho zálibu v zahradničení všichni říkali Zahradníček, uviděl v koutku ukrytou sochu překrásné dívky. Socha byla z ledu. Všichni tři princové po ní zatoužili. Král byl z toho smutný, protože věděl, že vládce ledové říše si ji chtěl vzít za manželku. Ona ho odmítla, a proto ji zaklel do ledové sochy. Jen ten, kdo jí donese nejvzácnější dar, ji může probudit k životu. Nejstarší princ nechal ze zlata vytepat zlatou růži a král mu daroval čepici, která ho přenesla tam, kde si přál být. Nejstarší princ se ale nevrátil.

Prostřední nechal udělat z drahých kamenů svůj portrét a král mu daroval boty, které ho přenesly tam, kde chtěl být. Také se nevrátil.

Nejmladšímu už neměl co dát. Nakonec mu dal uschlou kytičku fialek, kterou kdysi z lásky natrhal své nebožce ženě. Zahradníček se vydal se cestu. Jednou došel ke kouzelnému stromu, který dokázal vše splnit. Princ však nechtěl splnit žádné přání, chtěl si jen natrhat fialky, které rostly u jeho kmene. Nakonec dorazil do ledového paláce k trůnu, na kterém seděla ledová postava princezny a kolem ní ledové sochy princů, kteří se o ni ucházeli. Byli tam i jeho bratři.

Zahradníček jí k nohám položil kytičku fialek, které natrhal. Princezna i ostatní ledové sochy ožily. Princezna si vzala Zahradníčka za manžela a on si schoval malou kytičku fialek jako nejvzácnější poklad. (zdroj V. Štoviček)

Jednou se Pán Bůh procházel lesem a díval se, co by zdokonalil. Uviděl fialku, jak se skromně krčí pod křovím. A aby si ji lidé všimli, kápl do okvětního lístku božskou vůni. (zdroj M. Korandová)

Traduje se pověst, že při Kristově smrti fialka naplnila svou vůní celé okolí, aby dokonávající Kristus byl vonným vzduchem občerstven. (zdroj O. Smrž)

Podle legendy, když byl Adam vyhnán z ráje, na nejvyšší Cejlonské hoře proléval hořké slzy. Z nich pak vyrostly největší stromy Indie. Sto let takto ležel jako kající a bůh se nakonec nad ním slitoval. Poslal mu archanděla Gabriela, aby mu oznámil boží milost. Adam proléval slzy radosti a pokory. Z nich vyrostly fialky. (zdroj O. Smrž)

V pohádkách i mýtech se setkáváme s personifikací květin. Jedna vypráví o Fialce. Brzo na jaře se objevila na louce dívka se šedými housličkami. Když na ně zahrála, zmlkli i ptáci a naslouchali. Byla to Fialka. Mák ji řekla, že by měla hrát za peníze, za které si pak může koupit krásné šaty a ozdobit svůj dlouhý tenký krk. Fialka namítla, že hraje jen pro radost sobě a ostatním. Mák namítla, že kdyby měla peníze, určitě by se do ní někdo zamiloval. Fialka řekla, že pak by miloval její bohatství ale ne ji. Mák se urazila, otočila se směrem k Irisu a vysílala k němu koketní pohledy a úsměvy.

Iris s velkým potěšením poslouchal, když Fialka hrála. Pomněnka se naklonila k Fialce a řekla jí, že si myslí, že se Iris do ní, do Fialky, zamiloval. Ale Fialka nevěřila, že by se do ní ten krásný a hrdý Iris zamiloval. Pomněnka se naklonila k Irisu a řekla mu, že si myslí, že Fialka hraje písně o lásce jen pro něj. Ale Iris nevěřil, že by tak velká umělkyně, která je tak křehká a něžná mohla milovat jeho, tak obyčejného.

A večer Fialka hrála tak dojemnou píseň, že Iris nic jiného nevnímal a nevnímal ani Mák, která se k němu tiskla. Druhý den Mák všem řekla, že ona a Iris se budou brát. Všichni jim blahopřáli a Mák si

to plně vychutnávala. Iris byl zaražen, nevěděl, co má udělat. Fialka mu řekla na rozloučenou, než odešla: „Buď šťasten. Děkuji ti, že jsem tě potkala. Z mého trápení se rodí písně, které přinášejí štěstí jiným.“ (zdroj A. Sakse)

2.8. Gladiol/mečik (Gladiolus)

Gladioly jsou symbolem spojení hrdosti, krásy a síly. Jejich květy září pestrou škálou barev. Gladioly jsou nepřehlédnutelné. Jejich cibulky mají devět lupínek, které sedí jeden na druhém. Proto byl mečik zván „devaterým oděním“ a mnoho rytířů jej u sebe nosilo, aby byli chráněni před zraněním. Této legendě věřili i pohlaváři třetí říše a někteří nosívali u sebe cibulky mečků.

Římský vojevůdce Barbagalo nechal pobít všechny zajatce. Naživu ponechal jen dva nejsilnější a nejhezčí mladíky - Teresa a Sevta. V Římě je poslal do školy gladiátorů. Mladíci ve svých modlitbách prosili jen o jednu věc — brzkou smrt. Ale jejich přání se nesplnilo. Proto se rozhodli poprosit bohyni snů, aby jim vyjevila, jaký je jejich osud. Druhý den zjistili, že se jim oběma zdál stejný sen o tom, že oba vstoupili do arény a zjistili, že mají bojovat proti sobě. Ke každému přistoupila ve snu krásná Římanka a řekla mu, že když vyhraje, získá svobodu a její lásku. Pak uslyšeli hlas z hlubin země: „Konej tak, jak ti káže srdce!“

Když se vraceli oba z cvičení, potkali dvě mladé Římanky — Octavii a Leokardii, dcery Barbagala. Byla to láska na první pohled mezi Octavii a Teresem, mezi Leokardií a Sevtem. Dívky se s nimi tajně setkávaly a jednoho dne se otci ke své lásce přiznaly. Ten rozhodl, že bratři budou proti sobě bojovat a kdo vyhraje, získá svobodu. Doufal, že se vzájemně zabijí, protože nechtěl provdat své dcery za gladiátory. Octavie prosila Teresa, aby zvítězil a Leokardie prosila Sevta, aby zvítězil on.

Když nadešel ten den, obě seděly s otcem v první řadě. Oba mladíci se pustili do líteho boje. Teres se v jednu chvíli rozmáchnul, aby zabořil meč do Sevtovy hrudi. Tu uslyšel hlas svého srdce: „Teresi, jak se zodpovíš své rodné matce za zabití jejího syna? „A Teres se zastavil a on i Sevt sklonili své meče, zabodli je do země a objali se. Barbagalo rozkázal svým vojákům, aby je zabili. Když odnesli jejich těla, jejich meče se proměnily v květy, které lidé nazývají gladioly. (zdroj A. Sakse)

2.9. Heřmánek (Chamomilla)

Je to skromná a přitom velmi prospěšná bylina. Zejména ženy ji používaly jako léčivku, při očištných rituálech, zařikávání týkající se peněz, jako ochranu obydlí před temnými silami.

Je jednou z ingrediencí nápoje lásky. Dívka, která si umyla tvář a vlasy v heřmánku, upoutala pozornost svého milého. Dětem se zavěšovala kytička heřmánku nad postýlku, aby je ochraňovala před nemocemi. Heřmánkové kadidlo se používalo v místnosti umírajícího, aby se mu ulehčil odchod do jiného světa.

Jeden rytíř měl syna Heřmana. Heřman byl ještě malý, a tak mu maminka říkala Heřmánek. Rytíř odjel do války, ve které padl. Jeho manželka po té hrozné zprávě vážně onemocněla. Žádný lékař jí nedokázal pomoci. Malý Heřman chodil každý den do blízkého lesa, kde měl své oblíbené místečko, o kterém nikdo nevěděl. Tam si dovolil plakat, protože kdyby mu maminka umřela, zůstal by na světě sám.

Jednou ale uslyšel jemný hlas, který se ho ptal, co ho trápí. Byla to víla, která se starala o květiny na

louce. Heřmánek se jí svěřil. Víla se rozhodla mu pomoci. Dala mu malou kytičku drobných voňavých kvítku se žlutým středem a bílými okvětními lístky. Takovou květinu Heřmánek nikdy neviděl. Víla mu řekla, že ji má zalít horkou vodou a dát mamince vypít.

Heřmánek tak učinil. Sotva jeho matka ucítila vůni nápoje, otevřela oči, posadila se a všechno vypila. Za chvíli jí bylo lépe a lépe. Když si druhý den vyšla ven, všude, kudy Heřmánek včera šel, rostla ta kvítka. A lidé z okolí přicházeli, trhali je a pili z nich odvar, aby se uzdravili. A protože jim je donesl Heřmánek, začali je také tak nazývat.

Ve starém Egyptě byl zasvěcen Slunci a bohu Slunce RA. Ve Skandinávii patřil k posvátným rostlinám. Byl zasvěcen bohu Baldrovi, synovi nejvyššího severského boha Ódina a Friggy. Je spojován s římskou bohyní Dianou.

Je jedním z mariánských symbolů. Legenda vypráví, že když utíkala Panna Maria, Jezulátko a Josef z Palestiny přes poušť, aby unikli Herodesovým pronásledovatelům, byla Panna Maria vyčerpaná horkem. Dostali se k malé oáze. U studny s vodou kvetl heřmánek. Několik jeho květů spadlo do misky s vodou, ze které se Panna Marie napila. Nápoj ji posilnil a uklidnil. A Ježíšek heřmánku požehnal: „Od této chvíle se budeš nazývat bylinou dobrého spánku.“ (zdroj A. Cattabiani)

Heřmánek patří mezi devět posvátných bylin Anglosasů. Používán kněžkami, aby pomáhal zřetelnějšímu věštění budoucnosti. Keltským svátkem pro zasvěcování dívek byl 30. duben. Před obřadem se koupaly v jarní vodě s přísadou heřmánkových květů.

Německá pohádka O princezně Kamilce. Uprostřed zelené louky se rozkládalo kvetoucí království. Vládl v něm zlatý král a stříbrná královna. Oba byli nesmrtelní. Neměli děti a to je velice trápilo. Trápila je i jejich nesmrtelnost, protože pamatovali mnoho žalů a neštěstí. Ti, které milovali, už dávno zemřeli. „Proč nemůžeme být jako lidé, kteří na konci své životní pouti najdou úlevu v konejším spánku smrti?“, ptala se neustále královna.

Král vzal Knihu života a četl: „Já, Kniha života, svěřuji své tajemství zlatému králi a stříbrné královně. Stanete se tehdy smrtelnými lidmi, až se vaše dcera provdá za mladého prince, nového vládce říše.“

Jednou královna, když odpočívala v zahradě, v spánku uslyšela tichý hlas. "Královna by se dočkala do roka dcerušky, kdyby se za ranního rozbřesku napila rosy z našich květů. Ale ona o tom neví. A to je dobře, protože její štěstí by se změnilo v hoře. Protože co ze země pochází, se vrací zemi. Mladá princezna, až by nadešel její čas, by se zase proměnila v květ." Královna se probudila, otevřela oči a uviděla bílý květ lilie a kvítek pelyňku. Druhý den brzo ráno vstoupila do zahrady a vypila rosu z obou květů.

Do roka se jí narodila dceruška se zlatými vlásy se sněhobílou korunkou. Dostala jméno Kamilka. Král a královna byli šťastni. Čas plynul a z Kamilky byla dívka na vdávání. Přicházeli princové a rytíři ze všech koutů, protože se dozvěděli o její kráse a laskavém srdci. Kamilka se ale nechtěla vdávat. Všem řekla, že je dcerou květů a nepřinesla by jim štěstí.

Jednou vjel na nádvoří mladý zlatovlasý princ. Kamilce se srdce zachvělo láskou. Přesto mu řekla: „Princi, lilie mi říká, že když si obléknu svatební šat, naplní se mi můj čas. Pelyněk mi šeptá, že když si položím svatební věnec na hlavu, vrátím se do říše květů. Zapomeň na mne princí, nepřinesla bych ti štěstí.“ Princ se ale nenechal odradit a Kamilka konečně svolila k svatbě.

Když komorné oblékly Kamilku do svatebních šatů, zavzdychala, zbledla a z očí jí vytryskly slzy. Když

jí položili na hlavu svatební věnec, Kamilka padla bez dechu k zemi. Nešťastný princ objímal její bezduché tělo a plakal. Tu se její tělo proměnilo v malý něžný kvítek s korunkou bílých okvětních lístků. „Sbohem, můj princí,“ zašeptal kvítek. „Jsem Kamilka, dcera květů. Z vděčnosti za tvou lásku bude ve mně navždy přebývat moc, která dokáže konejšit lidskou bolest.“

Zlatý král a stříbrná královna stále vládnu svému království, protože jsou nesmrtelní. Jejich bolest konejší malý kvítek — heřmánek. (zdroj V. Šťovíček)

2.10. Hořec (Gentiana)

V lidovém léčení patří hořec mezi nejoblíbenější hořké prostředky. Hořcový kořen býval součástí tajných léčiv proti pijáctví. Ve Štýrsku se zavěšoval ve stáji jako magický prostředek proti nemocím štetinatého dobytka. Na kousky rozřezaný hořcový kořen a kmínová zrnka se dali do lahvičky, která se zavěsila ve stáji. Zloduch, který nemoci působí, musí nejdříve spočítat všechna zrnka. Než by to dělal, raději odejde.

V Alpách nazývají květy hořce božskými střevíčky. Pověst vypravuje, že kdysi šly dívky do hor, aby byly blíže modru nebes a mohly se na ně dívat. Když vystoupily na horu, ta se zahalila mlhou a dívky byly smutné, že mají radost pokaženou. Tu se jim zjevil zlatovlasý andělíček a zval je na příští neděli do hor. Slíbil jim, že u svých nohou uvidí modř nebes. A dívky v neděli uviděly tisíce kvítků nebeské modři na horských lučinách — hořce. (zdroj O. Smrž)

Jedna z pohádek o Ježíškovi vypráví o hořci. *Jednou sbíral Ježíšek v lese roští a najednou slyšel pláč. Šel po hlase a našel skupinu dětí a ty plakaly. Plakaly proto, že byly opuštěny svými maminkami. Maminky je zde ukryly před Herodesem a slíbily jim, že si pro ně později přijdou. Ale nepřišly. Snad už umřely a jsou v nebi. Tu Ježíšek poklekl a modlil se a pak požehnal děťátka. V tom okamžiku jejich dušičky vzlétly k nebesům a jejich tělíčka se proměnily v kvítka. Modré květy těch kvítek měly barvu oblohy. Tak povstaly z hoře neviných dětí hořce, nejvzácnější kvítka na horách. (zdroj A. Gajdoš)*

Jiná pohádka vypráví o hořci toto: *Skalní skřítkové celou noc pečovali o horské květiny a před svítáním museli pod zem. Skřítkci byli stále smutní, protože nemohli zapomenout, že kdysi bydleli v nebi a tam byl krásný svět. Teď se musí před sluncem schovat do podzemí a přes noc chodit po tvrdých skalách.*

Skřítkci se rozhodli zeptat andělů, kteří se často k večeru slétávali na Bílou horu, zda nemohou zpět do nebe. Andělé jim slíbili, že se v nebi zeptají. Následující večer přiletěli andělé s odpovědí - skřítkci do nebe již nemohou. Trest je trest. Ale aby měli připomínku nebe, andělé přivedou květinové víly a ty zasadí na jejich alpské louky blankytně modré poháry a skřítkové se budou o ně starat a mohou z nich pít nebeskou modř. A tak se i stalo a na skalách se objevily hořce. (zdroj J. Streit)

Na Šumavě se vypráví o hořci tato pověst. *Kdysi na Šumavě řádil mor. Jeden sedlák došel ke zvláštní borovici, která se nahoře rozdělovala ve tři samostatné stromy, jejichž haluze se navzájem proplétaly. A na nich seděl pták a zpíval a sedlák mu rozuměl: "Pijte odvar z hořce, jezte bedrník, nebudete stonat, nebudete mřít." Lidé tak učinili a zažehnali mor. (zdroj L. Mašínová)*

2.11. Hyacint (Hyacinthus)

Hyacint je symbolem pro věrnost, přátelství, vytrvalost. V křesťanství symbol opatrnosti. Dle lidové

pověry zahání deprese a noční můry.

Hyakintha (Hyacinta), syna spartského krále, milovali bůh světla Apollón i bůh západního větru Zefyros. On však dal přednost Apollónovi. Když jednou oba závodili v hodu diskem, Zefyros ze žárlivosti srazil disk na Hyakintha a zabil ho. Nešťastný bůh Apollón nechal z jeho krve vyrůst květině zvané hyacint.

Jiná legenda říká, že *nebyla na světě síla, která by mohla oddělit od sebe boha Apollóna a syna spartského krále Hyacinta. Byli nerozluční přátelé. Jednou oba házeli diskem na břehu řeky. Byli velmi hluční. Tu se z vod vynořila dcera říčního boha Dafné a kárala je, že si kvůli jejich křiku nemůže po obědě zdrámnout. Když ji Apollón uviděl, zamiloval se do ní. Nymfa jim řekla, že bude milovat toho, kdo hodí dále svůj disk. Hyacintos velmi přál Apollónovi výhru, ale ten jakoby měl náhle svázané ruce a první dva hody se mu nevydařily. Třetím hodem disk spadl na hlavu Hyacinta a ten zemřel. Nymfa byla otřesena tím, že zahynul její vinou.*

V noci vyšla Dafné s družkami na břeh, došli na místo, které bylo svlažené Hyacintovou krví, a tam do země vsadily bílé, červené, modré a žluté svíce. Začalo vycházet slunce a Dafné chtěla před Apollónem utéci. Ten se za ní rozběhl a téměř ji dostihl. Tu Dafné poprosila bohyni osudu, aby jí pomohla. Ta ji vyslyšela a proměnila ve vavřín. A ty svíce se na památku Hyacinta proměnily v hyacinty — květy s intenzivní vůní, která připomíná předsmrtný výkřik mládí. (zdroj A. Sakse)

Podle jiné verze hyacint vyrostl z Ajanotovy krve, když se probodl ze zlosti nad tím, že zbroj mrtvého Achilla byla přiřčena Ajantovu protivníkovi Odyseovi. V květech hyacintu totiž Řekové viděli napsaný výkřik žalu „Aiai“.

Hyacint byl Démétriným znamením žalu pro unesenou dceru Persefonu Hádem, bohem podsvětí.

V Orientu byl hyacint velice oblíbený. Vysazoval se ve velkém množství v zahradách cařihradského serailu zejména pro svou intenzivní vůni.

Perská pohádka. *Žili jednou rodiče, kteří měli jediného syna. Když vyrostl, přál se vyučit zlatníkem, což mu rodiče splnili. Byl velice zručný a jeho zlaté květy vyvolávaly úžas i samotného vládce.*

Jednou se v dílně objevil potulný beduín s košem nádherných červených hyacintů. Mladý zlatník chtěl podle nich vytepat květy ze zlata. Ale beduín mu řekl, aby hodil květy do ohně a v ohni se květy proměnily v zářivé květy z červeného zlata. Mladík byl okouzlen. Beduín mu řekl, že jedině on zná cestu k těmto květům. Uprostřed pouště trčí k obloze vysoká hora a na jejím vrcholu je zahrada plná čarovných květin. Prý ta zahrada patří dcerám krále džinů. On, beduín, se chystá na cestu k té hoře a mladý zlatník může s ním jít. Mladík souhlasil.

Když došli k hoře, uviděli, že je hladká jako sklo a kolem ní krouží bílí orlí. Beduín si ale věděl rady. Vytáhl z rance velbloudí kůži, a mladého zlatníka do ní zašil. Orlové ho vynesou na horu jako svou kořist, a až bude v zahradě, má natrhat co nejvíce červených hyacintů a shodit je dolů. Tak se i stalo. Beduín sesbíral hyacinty, řekl mu, že dolů se nedostane, popřál mu brzkou smrt a odešel. Teprve teď si mládenec všiml, že se mezi květy běhají lidské kosti.

Najednou uslyšel zoufalý křik. To mládě bílého orla se zachytilo křídly mezi trnitými větvičkami. Mládenec ho vysvobodil. Tu se objevili bílí orlí a odnášeli ho pryč. Nešťastník strachy omdlel. Když se probрал, ležel na poduškách v duhovém paláci a kolem něho stálo sedm překrásných dívek — dcery krále džinů. Ke všemu se jim přiznal. Princezny mu řekly, že o starém beduínovi vědí. V každém

hyacintu je zakletý jeden rok jejich života. Požádaly ho, aby u nich zůstal, a až se beduín vrátí, zabije ho kouzelnou dýkou.

Mládenec souhlasil. Velice se mu líbila jedna princezna. Jednoho dne mu přinesla kouzelnou dýku. Beduín se blížil na svém oslu s jedním mladíkem. Princezna mu řekla, že beduín je zlý kouzelník a jeho srdce je v oslím těle. Proto musí probodnout osla, aby zabil beduína. Pak poručila bílému orlovi, aby mládence snesl z hory na zem. Když přišel beduín, zabil dýkou jeho osla a beduín padl mrtev k zemi. Zlatník vysvětlil mladíkovi, který přišel s beduínem, co by ho čekalo.

Oba se vrátili domů. Mladý zlatník byl ale smutný. Stále myslel na krásnou dceru džinů. Jednoho dne se před jeho dům snesl bílý orel a na něm seděla ta, na kterou neustále myslel. Měla plnou náruč červených hyacintů. Její otec dovolil, aby se stala jeho ženou.

Požádala mládence, aby z kytice vybral tolik hyacintů, kolik jich vystačí na jeden lidský život a zasadil je. Ostatní ať v ohni promění ve zlato.

Oba spolu žili šťastně a zemřeli najednou. Drželi se za ruce a hleděli na zahrádku, kde uvadal poslední červený hyacint. (zdroj V. Štoviček)

2.12. Chrpa (Centaurea)

Podle lidové tradice chrpa je spolehlivým prostředkem, jak přivolat lásku muže. Musí se ale nosit v záňadří (na prsou). Chrpa je symbolem pro věrnost a upřímnost.

U nás se věneček z chrp zavěšoval na obrázky, aby se v chalupě drželo štěstí.

Také se u nás věřilo, že ten, kdo první uvidí chrpu a potře si jí oči, že ho nebudou celý rok bolet.

Kentaur Chiron si léčil chrpou ránu, kterou mu způsobil Herkulův šíp namočený v jedovaté krvi hydry.

Na Ukrajině se vypráví, že o svatodušní neděli vylákala rusalka na pole mladého chlapce a tam ho ulehtala k smrti. Našli ho ležet na zemi mezi obilím. Na tom místě později vyrostla chrpa, která měla barvu jeho očí.

Jiná ukrajinská legenda vypráví o rusalkách v okolí řeky Dněpr. Staří kozáci vyprávěli, že je občas vidí tancovat. Nejlepší je ale rychle obrátit koně a ujet do daleké stepi. Jinak si člověk zahrává se smrtí. Mladý kozák Vasilko se tomu smál a říkal, že to jsou jen povídky.

Jednou však u řeky uviděl rusalku. Byla krásná, se zelenými vlasy a očima jako duha. Vasilko tři roky jezdil ve dne i v noci za rusalkou na břeh Dněpru. Rodiče se už na to nemohli dívat a nutili ho, aby se oženil. Odmítal, když mu ale otec pohrozil, že celá vesnice půjde na rusalku s vidlemi a ubodají ji, souhlasil se svatbou.

Když se svatební průvod vydal ke kostelu, Vasilko dal svému koni ostrahu a ujížděl k Dněpru. Už se nevrátil. Všichni kozáci ho hledali. Po týdnu našli pod stáletou vrbou důlek v trávě, Vasilkův pás, a záplavu neznámých kvítků, modrých jako Vasilkovy oči. Nejstarší kozák řekl, že Vasilka umilovala rusalka a jeho krev v jejím objetí zmodrala. A vyrostla z nich kvítka. Jsou to chrpy, ale na Rusi jim říkají „vasilky“. (zdroj F. Kubka)

Císař Vilém I. uctíval chrpu. Když Napoleon vtáhl jako vítěz do Berlína, musela pruská královská rodina uprchnout. Na cestě se u vozu polámalo kolo. Oprava kola trvala celý den. Malí princové si hráli v poli a nosili matce, královně Luise, květiny, aby z nich pletla věnec. Královna se najednou rozplakala. Malý Vilík k ní přiběhl, objal ji a ona mu na hlavu položila dokončený chrpový věneček.

Císař Vilém na tuto chvíli i po létech vzpomínal jako na prorocké znamení.

Pobaltská pohádka vypráví o chudém chlapci, kterému říkali Ťulpásek. *Dříve, než mu zemřeli rodiče, dali mu radu: „Než se pro něco rozhodneš, napřed si třikrát zatúkej na hlavu, aby se ti v ní rozsvítilo.“*

Ťulpásek zůstal sám, často míval hlad a byl smutný. Jednou v létě se vydal na políčko podívat se, jak mu zraje obilí. Najednou se před ním objevil skřítek s čepičkou z modrého lučního zvonku. Velice se mračil. Když se ho Ťulpásek zeptal, proč se mračí, odpověděl, že jeho nevěsta po něm chce, aby jí přinesl modré z nebe. A to on nedokáže. Ťulpásek přemýšlel, ale nic nevymyslel. Pak si vzpomenu na radu rodičů, třikrát se túkl do čela a hned se mu rozsvítilo. „Podívej, na mém políčku mezi obilím rostou krásně modré chrpy. Natrhej je a dones je své nevěstě. Jejich barva je jako modré z nebe.“ Skřítek se zaradoval. Jako odměnu dal chlapci trochu zrníček, aby je na podzim zasel na svém políčku. A když v příštím létu chtěl kosit obilí, co vyrostlo ze skřítkových zrníček, v každém klásku byly zlatá zrníčka. (zdroj V. Štoviček)

Chrupa je národní květinou Estonska.

2.13. Chryzantéma (Chrysanthemum)

Název květiny pochází z řečtiny a v doslovném významu znamená "zlatá květina" — to připomíná původní barvu chryzantémy, jejíž druhy dosáhly širokého barevného spektra teprve šlechtěním.

Její okvětní plátky z ní činí symbol slunce. Proto se v Japonsku stala znakem císaře. Jako symbol dlouhověkosti a štěstí přijali Japonci její stylizovaný květ za národní emblém. Je zde považována za symbol nesmrtelnosti a dokonalosti. Jediný **okvětní lístek** na dně skleničky vína měl zaručit dlouhý a zdravý život.

Ve staré Číně byla chryzantéma považována za květinu císaře a dodnes je zde považována, pro své pozdní kvetení před příchodem mrazivé zimy, za symbol síly. Protože kvete pozdě, je symbolem podzimu (symbolem jara je květ švestky). Je také symbolem trvání a dlouhého života. Obraz s borovicí a chryzantémou vyjadřují přání, aby obdarovaný člověk dlouho žil.

V Japonsku se traduje legenda o dívce jménem Chryzantéma, která si vyšla do zahrady, aby mohla přemýšlet o svém milém. Tu se jí zjevila bohyně, patronka toho místa, a poradila jí, aby utrhla jednu květinu a spočítala její okvětní lístky. Kolik jich bude, tolik let se může těšit láskou svého milého. Chytrá dívka si vybrala kopretinu, pak vytáhla ze svého účesu jehlici a tou pečlivě roztřepila každý okvětní lístek na několik tenkých proužků. Tak se postarala o své štěstí a stvořila květinu, která nese její jméno.

Stará čínská báje praví, že chryzantému seslalo lidstvu samo Slunce jako svůj věrný obraz.

Čínská pohádka vypráví o Tin-Šan-Liangovi, který měl deset let a byl sirotek. Žil v rozpadlé chaloupce sám a bylo mu těžko sehnat něco k obživě. Jednou šel do hory nasbírat byliny. Obloha potemněla,

začalo pršet a foukat. Byl celý ztuhlý zimou, tak se schoulil pod balvan. Tu se před ním objevila třpytící se včelka. Nastavil ji zkrěhlý prst, aby si mohla odpočinout. Včelka hřála tak, že mu bylo hned teploučko. Najednou slyšel hlas, který mu říkal, aby vyšel ven, že uvidí pannu Chryzantému.

Vylezl zpod balvanu, ale viděl jen velký bílý květ chryzantémy. Rozhodl se, že si ho vezme domů. Ale tu se ozval dívčí hlas „Jestli mne utrhneš, jakoby jsi mi utrl hlavu. Jestli mi ulomíš list, jakoby jsi mi ulomil ruku. Já jsem panna Chryzantéma. Dítě, vrať se domů.“

Když se vrátil domů, byla už tma a jemu bylo smutno. Proto zavolal: „Panno Chryzantémo!“ A najednou před ním stála krásná dívka v bílých šatech a ve vlasech jí seděla třpytící se včela. Najednou bylo ve světničce útulno a teplo a chlapec usnul. Když se ráno probudil, měl na stole miskou rýže a nové vatované šaty. Ale dívka tu nebyla.

Tak se znovu vydal do hory za květem. Když ho našel, zeptal se: „Proč jsi mě nechala doma samotného?“ „Dítě, musel bys vykopat ze země mé kořeny. „Ale ty byly hluboko v tvrdé skále. Chlapec si rozedral ruce do krve, ale nakonec se mu to podařilo a před ním stála panna Chryzantéma.

Vzala ho za ruku a vyšli ven. Šli dlouho a chlapec měl hlad a velkou žízeň. Najednou uviděli krásný zralý velký meloun a malý nezralý meloun, který je hořký. Chlapec vzal ten velký a podával ho panně, aby se osvěžila. A najednou i jeho meloun se stal velkým, zralým a sladkým. Šli mnoho dní a měli hlad. Panna dala chlapci penízek, aby koupil pro ně placku. Za ten peníz dostal ale jen jednu placku. Nesl ji panně, když tu potkal žebračku, která se hladově dívala na tu placku. Chlapec jí tu placku dal. Najednou se žebračka proměnila v pannu a v rukou měla dvě placky.

Šli, až došli ke skále, po které se šplhal tenký úponek révy. „Seber svou odvalu a šplhej za mnou,“ řekla mu panna. Chlapec se bál, ale nakonec si dodal odvahy. Šplhal celý den a měl velkou žízeň. Najednou uviděl hrozen. Posilnil se a šplhal až na vrchol. Tam byla panna Chryzantéma, ale byla nemocná. „Uzdraví mě jen broskev,“ řekla.

Strom stál na okraji skaliska a měl jediný plod. Chlapec začal šplhat, najednou se pod ním větev zlomila a on padal do propasti. Tu zavál vítr a jemně ho snesl na zem. Chlapec ucítil v ústech něco sladkého. Polkl a začal růst, až byl z něho silný mládenec. A před ním stála uzdravená Chryzantéma. „Přesvědčila jsem se, že máš dobré srdce i odvalu. Proto jsem ti dovolila ochutnat zázračnou broskev. Teď jsi dospělý a nikdo ti nemůže ublížit. Vrať se domů a buď užitečný lidem. “A proměnila se v květinu.

Chlapec se vrátil domů a celý život pomáhal lidem. Dožil se dlouhého věku, ale nikdy nezapomněl na pannu Chryzantému. (zdroj D. a M. Šťovíčkovi)

Číňanka (kromě čerstvé vdovy) nemohla vyjít z domu bez toho, aby její účes zdobila květina. Chryzantéma se velice hodí k černým vlasům. Po ní je pojmenován devátý měsíc čínského kalendáře a na jeho devátý den připadá svátek chryzantémy. Věřilo se, že ten, kdo ji v ten den utrhne a smíchá se sosnovou pryskyřicí, získá zázračný lék proti stárnutí.

Výrazem „skupina chryzantém“ se označuje určitá skupina kurtizán.

Pohádka O bílých chryzantémách vypráví o sourozencích Helence a Jiříkovi, kteří byli sirotci. Jiřík nemohl chodit, protože ho nohy neunesly, a tak musel jen ležet. Jednou Helenka našla květ chryzantémy, který někdo vyhodil z královské zahrady, a protože takový květ nikde jinde nerostl, odnesla ho bratrovi. Jiřík se nemohl vynadívát na krásu bílého květu. Najednou se květ otevřel

a z něho vystoupila královna chryzantéma. Povolala své poddané, aby ji pomohly Jiříka uzdravit. Ty mu darovaly radost ze slunečních paprsků, hovory s motýly, perly rosných krůpějí — jejich dary se proměnily v léčivý pramen, ve kterém se Jiřík umyl a uzdravil se. (zdroj J. Toucova — Mettlerová)

Na východě je znamením dlouhověkosti, bohatství a kdo daruje chryzantému, přeje dotyčné osobě hodně energie a životní síly.

Na západě je symbolem smrti. V Evropě se jimi zdobí hroby, protože jsou odolné vůči chladu a pozdě kvetou. Proto se jí kdysi přezdívalo „dušička“. Bílé se nosily na hroby dětí a mladých dívek, tmavší mužům, žluté a tmavě červené maminkám a ženám. V současnosti je stále více oblíbená pro svou rozmanitost vzhledu a barev a stává se symbolem síly, štěstí a pohody.

Chryzantéma je národní květinou Japonska.

2.14. Kala (Calla)

Kaly, někdy nazývané lilie smrti, měly dvojí význam. Ve svatební kytici znázorňovaly štěstí, ale kytice kal doma přivolávala smrt.

Věřilo se, že kala má zvláštní moc - ochránit před myšlenkami na sebevraždu a před zlými vzpomínkami na nešťastnou lásku.

Legenda vypráví o chlapci jménem Janit. Byl jako jiné děti. Ale když mu zemřela matka, nastaly pro něj těžké časy. Jeho otec si přivedl novou ženu a ta si přivedla své děti a stádo sviní. Janit musel její prasata každý den pást od rána do večera, od jara do podzimu. Prasata se ráda válela v blátě a neustále utíkala. Janit byl celý od bláta, jak je honil, ale macecha mu nedala ni trochu teplé vody, aby se mohl umýt. Dříve měl hodně kamarádů, ale teď se ho všichni stranili, protože byl špinavý, zapáchal a neměl čas si hrát.

Jednou opět jedno prase uteklo do kvěťákového pole. Janit se snažil prase z pole vyhnat, ale zakopl a spadl do jámy. Když se mu podařilo z ní vylézt, byl ještě zablácenější než dřív. To už přiběhla macecha a strčila do něho. Janit spadl a když vstal ze země, měl tu stranu, na kterou spadnul, celou bílou. Podobala se bílému křídlu a děti začaly na něho křičet, že je bílé křídlo. To mu zůstalo a nikdo ho už nevolal jeho pravým jménem. Dokonce ani otec.

Jednou přišlo horké léto, vody bylo velmi málo, jen uprostřed lesa byla tůňka a okolo ní bažina. Jedno prase se rozběhlo k tůňce, že se napije, ale zapadlo do bažiny. Janit se ho snažil vytáhnout, ale zapadl do bažiny také a utopil se. Když bahno vyschlo, lidé z vesnice tam našli květinu, jejíž květ tvořil jeden bílý list. Začali ho nazývat bělokřídlo, ale lidé z města ho nazvaly kalou. (zdroj A. Sakse)

Kala je národní květinou Etiopie a Sv. Heleny.

2.15. Kamélie (Camellia)

Kamélie je symbolem dokonalé krásy a pro Japonce symbolem náhle ukončeného života.

Pověst vypráví o mnichovi jménem Kamelij, který byl vyslán do Japonska šířit křesťanství. Když tam přišel, začal se připravovat k velkému půstu. V podvečer se vydal do lesa nasbírat kořínky a sarančata, aby si je nasušil na zimu. Na jednom stromě bylo velké množství sarančat. Posbíral je.

Jednoho horkého večera se Kamelij zdržel kázáním o křesťanství a k tomu štědrému stromu přišel až po půlnoci. Měsíc byl v úplňku, stromy stály tiše. Kamelij sepnul ruce k nebi, aby blahořečil boha a poděkoval mu za prožitý den. Najednou se mezi listím stromu ozval ženský smích. Mezi listím se objevila drobná postavička v zelených šatech s rozpuštěnými vlasy. Kamelij udělal znamení kříže. Ale ona neutekla, jen se smála. Řekla mu, že je dryádou — duší toho stromu a že mu děkuje, že jej zbavil sarančat. A zlehka ho políbila na ústa. Toto Kamelij nikdy nezažil a v okouzlení dryádu objal. Ona mu řekla, že se musí vrátit do svého stromu. Jinak by strom uschl.

Kamelij celou noc přemýšlel, zda spáchal hřích, když ji objal. Dospěl k závěru, že nikde není psáno, že by obcování s duší bylo hříchem. Druhý den po půlnoci byl opět u stromu. Zavolal na dryádu. Zeptal se jí, zda může pro ni něco udělat. Požádala ho, aby zničil saranče, které je na úplném vrcholku jejího stromu. On to udělal a vysloužil si od ní další polibek. Pak každou noc nosil dryádě sušenou kobylku ze svých zásob, aby jí ukázal, že opět očistil její strom a vysloužil si od ní polibek.

Přišel podzim a dryáda mu řekla, že její strom bude přes zimu spát a ona s ním. Kamelij se polekal. Jak vydrží zimu bez ní? Uchopil ji, schoval pod sutanu a donesl k sobě. Dryáda mu řekla, že její strom bez ní zahyne a ona zahyne bez něho. Kamelij tomu nevěřil. Dryáda však náhle onemocněla a prosila ho, aby ji odnesl k jejímu stromu. Nakonec to udělal. Ale strom byl už uschlý, mrtvý. Dryáda se k stromu přitiskla a splynula s ním. Otřesený Kamelij prosil, aby mu řekla, co má udělat. Tu uslyšel její hlas: „Na vrcholku stromu je ještě jedna živá větev. Tu zasad.“ Kamelij tak učinil. Za rok větev vyrostla a rozkvetla nádherným květem. Když se po létech vracel do Evropy, vzal si větev z toho stromu a doma si ji zasadil. Květům stromu říkal dryády, ale lidé jim říkali podle něho — kamélie. (zdroj A. Sakse)

Francouzská císařovna Evženie povýšila kamélii na módní nezbytnost. Proto se jí také přezdívalo „královna plesů“. Alexandre Dumas mladší ve svém díle *Dáma s kaméliemi* popsal příběh nešťastné lásky pařížské kurtizány, která vždy jen na několik dní v měsíci vyměňuje své bílé kamélie za červené. Nevymyslel si ho zcela. Skutečnou Marii Duplessisovou spatřil jednoho večera v divadle a zamiloval se do ní. Měla dvacet let a byla zkušenou kráskou polosvěta. Téměř ho zruinovala finančně i psychicky. Otec vzal syna na cesty do Španělska a Alžíru. Když se vrátili, Alexandre se dozvěděl, že Marie zemřela na tuberkulózu. A tak napsal slavný, tklivý příběh.

2.16. Karafiát /hvozdík (Dianthus)

Karafiát je křesťany považován za rostlinu radosti, protože prý byl poprvé spatřen v Betlémě, po narození Ježíška. Říká se o něm, že sám od sebe vyrůstá na hrobech zamilovaných a jako květina lásky má široké uplatnění při pohřbech.

Býval symbolem panenství. V Nizozemí panoval svatební zvyk, že ženich musel nalézt růžový karafiát v šatu nevěsty.

Karafiát je také považován za symbol lásky, zasnoubení a plodnosti. Jako zástavu lásky jej vidáme na renesančních obrazech vytvořených při příležitosti zasnoubení - zobrazené osoby jej držely v ruce.

Na tureckých a kavkazských kobercích se objevuje jako symbol štěstí.

Karafiát byl dlouho symbolem svobody. Marie Antoinetta dostávala do Templu vzkazy ukryté v karafiátech. Karafiát miloval i princ Condé, kterého kardinál Mazarin uvěznil ve věži.

Po revoluci 1848, která ukončila fungování červencové monarchie, si jej vybrali za svůj znak republikáni (červený) i rojalisté (bílý).

Býval symbolem odvahy. Francouzští vojáci nosili karafiáty jako znamení statečnosti. Za francouzské revoluce si na poslední cestu pod gilotinu připínali odsouzení přívrženci trůnu karafiát.

Zelený karafiát byl poznávacím znamením francouzských homosexuálů. Oscar Wilde ho nosil v klopě.

Karafiáty jsou také spojovány, především v USA, s oslavou Svátku matek. Když totiž roku 1908 nechala Anna Jarvisová sloužit mši na počest své matky, přinesla do kostela karafiáty, které její maminka měla ze všech květin nejraději.

U nás býval červený karafiát symbolickou květinou socialistického svátku práce — 1. máje a také Mezinárodního dne žen.

Ovidius ve svých *Proměnách* hovoří o vzniku této květiny. *Bohyně Diana, když se vracela z nezdařeného lovu, potkala mladého pastýře. Hrál veselou písničku na šalmaj. Bohyně ho obvinila, že jí zaplašil všechnu zvěř. Plná hněvu se naň vrhla a vyrvala mu obě oči. Ale pastýřovy prosebné oči jí všude pronásledovaly a litovala toho, co udělala. Hodila je tedy na horskou stezku, kudy chodívala. Vyrostly z nich kvítky, z nichž každý měl obraz oka s tmavou zřítelnicí - karafiát.*

Křesťanská legenda vypráví: *Když prý Židé vedli Krista na Kalvárii, Panna Maria ho následovala, ačkoliv jí srdce pukalo. Viděla na cestě krvavé stopy Kristových ran, hořce plakala a z těch slz Matky Boží a krve jejího Syna vyrůstaly po cestě na Kalvárii karafiáty.*

U nás se proto také hvozdíkům říká „slzičky Panny Marie“. Milenci je netrhají. Myslí si, že by museli plakat. Jsou to květy bolesti a lásky.

Svémi plody a lístky připomíná karafiát hřebíky, proto lidově „hřebíček“ a z toho důvodu se stal symbolem Kristova utrpení.

Legenda vypráví, že když byl francouzský král Ludvík na křižácké výpravě a obléhal Tunis, vypukl v jeho táboře mor. Král se vydal hledat vhodnou bylinu. Věřil, že Bůh povede jeho kroky. Jednou spatřil bílého ptáka, který měl křídla jako anděl. Sledoval ho a na místě, kde přistál, našel neznámý voňavý kvítek. Byl to karafiát. Jeho vůně ho povzbudila a on uvěřil, že našel bylinu na mor. Ale sám onemocněl a nakonec zemřel. Před svou smrtí svého lékaře požádal, aby květinu přivezl do Paříže. Tak se i stalo.

Pohádka o statečné květinářce. *Kdysi žila mladá květinářka Kačenka se svým malým bratříčkem. Pilně se staral o svou květinovou zahrádku, kde rostly nejkrásnější a nejvoňavější karafiáty široko daleko. Její bratříček byl velice zvědavý a krásně hrál na píšťalku.*

Jednou, když Kačenka na trhu prodávala karafiáty, vydal se do lesa a tam zabloudil. Ocitl se uprostřed černého lesa na břehu leknínového jezírka. Aby si dodal odvahy, začal hrát na svou píšťalku. Tu se otevřely květy leknínů a z nich vykoukly rusalky. Hned se pustily do tance. Chlapec už byl unavený a říkal jim, že už musí domů, že je tma a on se tmy bojí. Ale rusalky se zlobily. Chtěly tancovat. Přemlouvaly ho, ale on si nedal říci. „Tak ty se bojíš tmy? Ať tedy vidíš jen tmu.“ A jedna ho šlehla přes oči svým dlouhým copem. V té chvíli chlapec oslepl.

Bloudil a plakal, když najednou ucítil vůni karafiátu. Vydal se po ní a došel domů. Nastalo jim veliké trápení a chlapec byl smutný, že už nikdy neuvidí sluníčko a sestřičku. Naučil se chodit za vůní karafiátu, které jeho sestřička vždy měla při sobě.

Kačenka se rozhodla, že půjdou k leknínovému jezeru a poprosí rusalky, aby mu vrátili zrak. Našli leknínové jezero. Kačenka se schovala do křoví. A když chlapec začal hrát na píšťalku, leknínové květy se otevřely a z nich vystoupily rusalky a začaly tančit. Když se ta nejstarší přiblížila ke křoví, Kačenka ji pevně chytla za její dlouhé vlasy a že ji nepustí, dokud bratříčkovi nevrátí zrak. Rusalka jí řekla, že lituje toho, co udělala, ale pomoci nemůže. Vrátit zrak může bratříčkovi jen tak, když se potopí na dno jezera, kde leží zlatý had a stráží dvě lastury. Ty mu musí vzít. V každé z nich je duhová perla, a když je vloží bratříčkovi do očí, bude zase vidět.

Kačenka vstoupila do jezera a její bratříček hrál ty nejkrásnější ukolébavky, aby had usnul. Tak se Kačence podařilo vzít lastury s perlami. Ty mu vložila do očí a on zase viděl. (zdroj V. Štoviček)

Karafiát je národní květinou Sicíle, Slovinska (červený), Španělska (červený), Baleárských ostrovů.

2.17. Konvalinka (Convallaria)

Říkalo se, že konvalinky vyrostly na místě, kde plakala Panna Marie nad ukřižovaným Kristem. Je častým atributem Ježíše Krista a Panny Marie, symbolem pokory Panny Marie a znamením spásy a symbolizuje „spásu světa“.

Jiná legenda říká, že konvalinky vznikly ze slzí pramáti Evy, poté co byla spolu s Adamem vyhnána z ráje.

Jedna z křesťanských legend vypráví, že když svatý Jiří bojoval s drakem, utrpěl zranění a z kapek jeho krve vyrostly konvalinky.

Další křesťanská legenda o původu konvalinek: Mnoho pastýřů přinášelo darem Ježíškovi beránky a ovečky. Každý z nich měl na krku zvoneček. Ale jak šli cestou necestou, zvonečky poztráceli. A ráno na místě ztracených zvonečků vyrostla kvítka, která měla podobu zvonků a byla různě zbarvená. Zvonky, které ztratili beránci, se proměnily v koniklec a náprstník. Ty, které ztratily ovečky, se proměnily v konvalinky. (zdroj A. Gajdoš)

V severské mytologii byla konvalinka zasvěcena Ostaře, která přinášela jaro. Květem se na její počest zdobili mládenci i panny, protože se věřilo, že přináší štěstí v lásce.

Mladý král Karel IX. každým rokem daroval dámám na královském dvoře kytici konvalinek, které jim měly v následujících dvanácti měsících přinést štěstí v lásce.

Ve Francii se traduje, že konvalinka darovaná na 1. máje přinese štěstí na celý rok.

Ruské dívky si kořenem konvalinky červenily tváře. V Německu věřili, že přináší štěstí v lásce

Utrhnutá před východem slunce tak, aby z kvítku nebyla setřesena rosa, poskytovala kouzlo na posílení srdce, zbystrění rozumu a ochranu před uštknutím jedovatého hada. Ve snu předpovídala dárek od milého člověka nebo splnění přání.

Je považována za květ Venuše. Věří se, že má v sobě tajného ducha Blíženců a je jedovatá, protože

člověk nepochopil lásku k bližnímu.

Jeden pasáček neměl na světě nic, jen svou písťalku. Sloužil u císaře. Každý den se z pastvy vracel a za kloboučkem měl květiny, které nádherně voněly. A princezna mu je záviděla. Jednou se tajně za ním vydala na pastvu. Tam se ho ptala, kde ty voňavé květiny rostou. Řekl jí, že v hlubokém lese. A princezna chtěla, aby ji tam zavedl, že si je chce natrhat sama.

Byla to cesta těžká, ale nakonec přišli na místo, kde rostlo plno těch voňavých květin. Princezna si jich natrhala plnou náruč. Cesta zpátky však byla ještě horší. Když došla na okraj lesa, z kytice jí zbylo jen pár kvítečků. Pasáček ale měl v mošně celou kytičku a tu dal princezně. Ta se nahněvala, že si nejkrásnější květy nechal pro sebe a prohledala mu celou mošnu. Byla v něm jen písťalka a tu si vzala. A odešla. Pasáček byl smuten, teď už nic neměl. A vydal se, kam ho nohy nesly, a přitom plakal. A z každé jeho slzy vyrostla konvalinka. (zdroj J. Vladislav)

Česká pohádka. Kdysi žil chudý sirotek, kterému říkali Tralaláček. Bloudil po světě a hledal službu. Potkal trpaslíka a měl pro něho pást včely. Služba to byla dobrá. Ráno se včely rozlétly sbírat nektar z květů a večer se vracely do úlu. Jednou ucítil opojnou vůni. Trpaslík mu vysvětlil, že nedaleko se rozprostírá konvalinkové království. Král má jedinou dceru a ta je velmi pyšná. Každému nápadníkovi uloží úkol, a když ho nesplní, přijde o hlavu.

Tralaláček se rozhodl, že včely napase v konvalinkovém království. Vzal úl a šel. Přišel před krále a směle ho požádal o ruku princezny. Princezna měla v ruce kytičku konvalinek vytepaných ze zlata. Kytička byla k nerozeznání od opravdových konvalinek. Vzala tu kytičku a zasadila ji do obrovského konvalinkového pole. Pak přivedli Tralaláčka a on měl její kytičku ze zlata najít mezi ostatními konvalinkami. Viděl, že ten úkol nemůže splnit. Tu si všiml, že jeho včeličky se pasou na konvalinkách, ale jednomu místu se vyhýbají. Rychle tam běžel, a vytrhl kytičku princezniných konvalinek. Král byl ochotný Tralaláčkovi princeznu dát za ženu, protože úkol splnil, ale Tralaláček mu řekl, že o takovou pyšnou dívku nestojí a odešel. (zdroj V. Štoviček)

Konvalinka je národní květinou Finska.

2.18. Kopretina (Leucanthemum)

Kopretina, také zvaná Margarita (tzn. Perla), bývá v symbolickém použití srovnávána s perlami, a tím se slzami. Ve středověku symbol utrpení Ježíše Krista a mučedníků.

Báje říkají, že je to květina tajně zasnoubená s Kapradím o svatojánské noci, při níž kvete zlatým květem.

Kopretina je symbol skromnosti a jednoduchosti. Připevněná na šatech přivolává lásku.

Slouží i k věštění v lásce: Dívky otrhávaly lístky květu jeden po druhém a přitom pronášely určité slovní formulky, které se opakovaly. Slovo, které připadlo na poslední lístek květu, byla věštba.

Existuje několik formulek pro věštění:

- má mě rád, nemá mě rád
- má mě rád, nemá mě rád, pro mě se souží, po jiné touží
- miluje mě ze srdce, s bolestí, málo, nic

- má mě rád vřele a zjevně, tajně a věrně, láskou se souží, po jiné touží, láska již chladne, jiná jim vládne, nemá mě rád
- má mě rád, nemá mě rád, chce se mnou spát, pusť mi dát, miluje mě, věrně, zjevně, falešně, láskou se souží, po jiné touží, jiná mu vládne, vezme si mě

Pokud vyjde zlá předpověď, stačí vykopat kořen dotyčné kopretiny a dát ho pod polštář.

Sny o kopretinách na jaře nebo v létě přináší štěstí, na podzim či v zimě neštěstí.

Markéta vyrůstala jen s maminkou a ptala se jí, proč nemá tatínka. Maminka jí řekla, že jí odpoví, až bude velká. A pak jí řekla, že od nich utekl, protože je neměl dost rád. Markétka: „Mně také říkají mládenci, že mě mají rádi. Jak ale poznám, že mě mají dost rádi a že mi neutečou?“ Maminka: „Tady máš semínko. Zasadíš ho. Než vzklíčí, vyrostou a vykvete, uplyne nějaký čas a samo ti pak řekne, kdo tě má doopravdy rád.“

Druhý den přišel Pepík a chtěl, aby si ho Markétka vzala, že ji má rád. „Tohle semínko, až vyrostou, mi poví, jak je to s tvou láskou doopravdy.“ „Já nechci čekat, chci se ženit hned. Když nevěříš, nevěř,“ řekl Pepík a odešel. Pak přišel Slávek. Markétka mu odpověděla stejně a on s tím souhlasil. Ale semínko rostlo pomalu a Slávek hrál v karty a pil a všechno prohrál a pak odešel, nikdo neví kam. Pak přišel Vašek a ten souhlasil s Markétčinou podmínkou. Oba zasadili semínko a oba spolu čekali, až vyrostou. A když vykveto, vzala květ a otrhávala lístky a přitom si říkala:

Miluje mě něžně, tajně, věrně,
láskou se souží,
po mně jen touží,
láska již vadne, jiná jim vládne, nemá mě rád.
Miluje mě něžně, tajně, věrně.

Ale ona už dávno věděla, že ji má opravdu rád. (zdroj F. Pistoriusová)

Česká pohádka: Kdysi žila hezká dívka jménem Markétka. Rodiče jí umřeli, a tak si šla hledat službu. Přišla k jednomu mlýnu. Patřil velice šerednému mlynáři, který místo mouky mlel zlatáky. Byl v mlýně sám. Markéta chtěla jít dál, ale mlynář jí řekl, že bude u něho sloužit, a on si pohlídá, aby mu neutekla. Pak ji poslal na louku nažnout trávu pro jeho koníka. Na louce si Markétka do vlasů zapletla krásnou kopretinu. Pamatovala si, jak jí maminka říkávala, že kopretiny pomáhají proti zlým kouzlům a čárám.

Na noc mlynář odcházel z mlýna. Markétku proměnil v malý obrázek a pověsil do mlýnice. Tak mu nemohla utéci.

Když odešel, dorazil do mlýnice mladý krajánek s černým kocourem v tlumoku. V mlýně nikoho nenašel, jen mlýnské kolo klapalo a do pytlů místo mouky padaly zlatáky. Na zdi uviděl obrázek krásné smutné dívky. „Tu bych chtěl za ženu,“ řekl. Najednou dívce vypadla z vlasů kopretina. Zvedl ji a začal trhat okvětní lístky — má mě ráda, nemá mě ráda... má mě ráda! V té chvíli kopretině všechny

lístečky zase narostly a z obrázku vyskočila Markétka. Všechno mu pověděla. Vzali se za ruce a vyběhli z mlýna. Běželi, běželi, ale za chvíli zase stáli u mlýna. Jakoukoli pěšinkou se vydali, opět byli u mlýna.

Tu uslyšeli dunění kopyt. To se mlynář vracel na koni. Krajánek ho poprosil o službu. „Práci ti nedám. Ale musíš pochytat všechna slovíčka, co jich v puse semelu. Pak si můžeš z mého mlýna vzít, co se zlíbí a odejít. Když ne, budeš u mě sloužit do konce svého života.“ Mlynář začal mluvit a každé jeho slovo se proměnilo v myš. Krajánek rychle otevřel tlumok, ve kterém mu dřímal kocour, vypustil ho a ten všechny myši pochytil.

Mlynář se škaredil, že prohrál. Ale řekl krajánkovi, že si může vzít pytel zlatáku. Ten však řekl, že si vezme obrázek dívky s kopretinou ve vlasech. Po těch slovech Markétka vyskočila z obrázku.

Mlynář byl vzteklý a ještě uložil Markétce poslední úkol, aby na louce nažala pro jeho koníka trávu. Když Markétka vyšla na louku, najednou se tam objevila veliká spousta dívek, které vypadaly jako Markétka. Mlynář řekl krajánkovi, že si Markétku může odvést jen tehdy, když ji mezi ostatními pozná. V tu chvíli se Markétka i všechny dívky změnilly v kopretiny.

Krajánek šel od kopretiny ke kopretině a trhal okvětní lístky — má mě ráda, nemá mě ráda ... nemá mě ráda! Až u jedné mu vyšlo - má mě ráda, nemá mě ráda ... má mě ráda! Květina se proměnila v Markétku, zem se otevřela a pohltila mlynáře i mlýn. (zdroj V. Štoviček)

Kopretina je národní květinou Dánska.

2.19. Kosatec (Iris)

V řecké mytologii, bohyně duhy Iris, byla zlatokřídla a rychlonohá dívka. Byla poslem bohů. Nosila příkazy bohů lidem na zem a tam, kde se její nohy dotkly země, vyrostly kosatce.

Provázela také duše zemřelých žen na místo jejich věčného spánku. Tak vznikl zvyk osazovat hroby fialovými kosatci. Římané ho měli v zahradách, protože věřili, že dokáže zbavit každé místo špatných vlivů.

Karel Veliký si jej vybral za symbol své říše římské. Tři cípy květu mu připomínaly tři ctnosti: víra, moudrost, odvaha. Také francouzský král Ludvík VII. si jej dal před křížovou výpravou do znaku.

V křesťanství připomíná královský majestát panny Marie a díky svému tvaru i svatou trojici. Poukazuje na vtělení Krista. Čepelovitě formované listy symbolizují bolest.

Kosatec je všeobecně symbol síly, naděje a světla, symbol spojení a míru mezi Bohem a lidmi.

Věřilo se, že rozházený po prostěradle probouzí lásku, ochraňuje před zlými duchy.

V symbolice secese zosobňuje mužský princip. V Číně je znamením osamělé krásy.

Japonská legenda hovoří o císaři Jamato, který velice miloval svou choť, císařovnu Šikibu. Byla tak krásná, že se mužům zastavoval dech a srdce, když se na ni podívali. Jednou musel císař odejít do války. Nechal Šikibu převést spolu se služebnictvem, mnichy a vojáky na ostrůvek, aby krásnou Šikibu hlídali, než se vrátí. Šikibu žila na ostrově poklidným životem. Jedné noci se ale moře tak rozbouřilo, že se palác chvěl v základech, stromy padaly. Krásná Šikibu se velice bála, plakala a chvěla se hrůzou.

Když přišlo ráno, moře se uklidnilo, ale Šikibu uviděla, že její černomodrý vlas v širokém pruhu nad čelem zešedivěl. Šikibu začala plakat a nikdo ji nemohl utišit v jejím žalu. Nejstarší mnich, Taši — láma, který se obával o císařovnoho zdraví, ji přišel navštívit. A ona se mu svěřila, že když císař uvidí její šedivé vlasy, přestane ji mít rád. Taši — láma ji poradil, aby se služebnými nasbírala modrobílé kosatce a vložila je do vroucí vody. Voda zhoustne a bude černá. Do ní pak má namáčet štětec a natírat si tou hmotou své šedivé vlasy a vlas ji zčerná. Vždy, když čern začne vyprchávat, má jí svůj vlas opět natříít.

Tak se i stalo. Císař nic nepoznal a svou Šikibu miloval nadevše. Nejvíce se mu na ni líbily její černé vlasy. (zdroj F. Kubka)

Pohádka hovoří o rybáři Chariklesovi, který žil na břehu Egejského moře se svou ženou Myrrhou. Žili spokojeně, až jednou se začal rybář vracet z moře zamlklý, nezpíval si, pro Myrrhu neměl vlídné slovo, pohled, ani úsměv. Myrrha se trápila a snažila se zjistit, co se stalo. Tajně se za ním vydala na moře. Schovala se za útes, aby ji neviděl.

Nad mořem se objevila duha, na ni se objevily zlaté sáně a v nich seděla nádherná dívka. Na hladině moře se objevil stříbrný člun a v něm stál krásný princ. Duhová víla přistála na hladině moře u člunu prince a podala mu překrásný bílý květ, do kterého vtiskla polibek. Pak nasedla na sáně a odlétla na duhový most.

Myrrha pochopila, že se její muž zamiloval do duhové princezny. Když se večer vrátil, měl horečku. Myrrha ráno sedla do člunu a veslovala na moře až k člunu prince. Řekla mu, že její manžel onemocněl touhou po duhové víle. Princ jí smutně řekl, že i jeho láska k Iris, duhové víle, je marná. Může čekat jen květ z její zahrady, ale ne její lásku a ji. A podal jí květ kosatce, který mu dala duhová princezna.

Myrrha se vrátila domů a květ dala do vázy. Její muž vdechl jeho vůni, otevřel oči a jako by se probudil ze snu. Od toho dne to byl Charikles, jakého znala dříve. Myrrha pak ty květy pěstovala ve své zahrádce a Charikles už nikdy nezatožil po lásce duhové princezny. (zdroj P. Kettner)

Kosatce je národní květinou Francie, Chorvatska, Jordánska (černý).

2.20. Leknín (Nymphaea)

Leknín je symbolem čistoty a dokonalosti.

V našich pověstech se do květů leknínu oblékají víly a vodníci je používají jako nástrahu na zvědavé děti, aby získali duši do hrnečku. Proto u nás matky děti varovaly, aby se nekoupaly ve vodě, kde roste „hastrmanovo kvítí“.

Trhaný za úplňku přináší bohatství, lásku, poslušné služebníky — vodní duchy. Když se uřízne stonek nožem, začne ronit krev a probudí zlého vodníka.

Pro křesťany je symbolem čistoty, očištění a milosrdenství.

Leknín se používal proti „horké nemoci“, jako nápoj zapomnění a prostředku proti žádosti těla. Proto bylo jeho semeno doporučováno jeptiškám a mnichům.

Podle severské pověsti je leknín zakletou rusalkou, která o půlnoci za měsíčního svitu jako bílá víla

tančí na vodní hladině.

Řekové viděli v leknínu nymfu, která z velké lásky k Herkulovi touhou zemřela a stala se květem.

Ruská pověst vypráví, že Jukum měl před svatbou s nejhezčí dívkou Leknínou. Byla bělostná a krásná. Scházeli se na břehu jezera. Jednou na ni čekal a ona nepřicházela. Měla hodně práce. Toho využil čert. Přišel k Jukumovi v podobě člověka a nabídl mu hlt kořalky z lahvičky, aby mu bylo veselo při čekání. Pak za ním chodil stále častěji a Jukum pil a pil. Leknína ho prosila, ať pití zanechá a s tím člověkem se neschází. Jukum jí to slíbil. Neznámý už za ním nepřišel, ale Jukum všude nacházel jeho lahvičku s kořalkou a neodolal a pil, protože mu po tom bylo veselo.

Jednoho večera Leknína na břehu jezera Jukuma nenašla. Šla za ním k jeho domu. Z oken se linulo zelené světlo. Přišla blíž a uviděla jak Jukum sedí u stolu s čertem a hraje karty a na stole stojí láhev kořalky, ze které Jukum upije. Prohrál a čert mu řekl, že dům, stáje, pole prohrál a teď mu musí dát snubní prsten od Lekníny, který také prohrál. A že mohou hrát dál, ale Jukum mu řekl, že už nic nemá. Čert mu nabídl, aby hrál o svoji nevěstu Leknínu. Jukum odmítl, ale čert mu dal napít a on souhlasil. Když to Leknína slyšela, rozplakala se a utekla k jezeru. Nechtěla už žít. Sedla do loďky a uprostřed jezera do něj skočila. Jukum to uslyšel, vyběhl za ní, ale už bylo pozdě. Najednou se na vodě ukázal bílý květ — Leknín. Jukum každý den sedával na břehu a díval se na květ. Přestal pít, ale už bylo pozdě. (zdroj A. Sakse)

Pověst z Borovan vypráví o tom, jak se u nás objevily lekníny. Když pan Oldřich přijímal na Dvorecké tvrzi nové sloužící, spatřil mezi nimi chasníka tuze sličné tváře, urostlého jako jedle a silného jako dub. Rád ho vzal do služby a věru se v něm nezklamal. Jakub byl poctivý, pracovitý, rozuměl své práci, byl spolehlivým kočím, a pan Oldřich mu proto svěřoval důležitá obchodní jednání a nákupy. Tak se stalo, že poslal Jakuba s volským potahem do Třeboně, aby nakoupil pivo a jiné potřebné věci. Toho dne se sjelo v pivovareň tolik povozů, že Jakub dlouho čekal, a na zpáteční cestě ho zastihla tma. Nechal tedy povoz stát a vydal se hledat brod. Jen došel na břeh řeky, uchopila jeho ruku měkká dívčí dlaň a bílá krasavice mu řekla prosebným hlasem: „Ukážu ti cestu přes řeku, ale nesmíš moji ruku pustit, dokud nebudeme na druhé straně.“ Mlčky vstoupili do vody, šli po širokém mohutném dřevě a Jakuba napadlo zjistit nohou jeho tloušťku. Vtom uklouzl a pustil dívčinu dlaň. Děvče se převelice leklo, hlasitě povzdechlo a zmizelo. Jakub byl zmatený, ale povinnost ho nutila k další cestě. Našel brod a s potahem přejel řeku.

Večer co večer chodil Jakub na to místo na břeh řeky. Ve vodě ležel mohutný dubový kmen tak široký, že by po něm přešel vůz na druhý břeh. Toužil držet ve své ruce dívčinu dlaň a cítit vůni z jejích tváří. Byla to zvláštní vůně. Teprve devátého dne dívku spatřil. „Jakube, proč jsi pouštěl mou ruku? Můj život je na věky odsouzen do těchto vod.“ Po těchto slovech zmizela a Jakub ji víckrát nespatriil.

Když přišla doba senoseče, vraceli se jednoho rána sekáči z luk po hrázi rybníka Sejkovce a spatřili na hladině zvláštní velký bílý květ. Jakub zahodil kosu, skočil do vody, aby květ utrhl. Sotva k němu přivoněl, poznal, že stejnou vůni voněly dívčiny tváře. Teď pochopil její poslední slova. „Můj život je na věky odsouzen do těchto vod.“ Bílý květ přinesl na břeh a sekáči obdivovali jeho krásu a vůni. „Jaké má asi jméno, Jakube?“ zeptal se jeden z nich. „Leknín,“ vyhrkl Jakub, aniž si to uvědomil. Od těch dob kvetou na našich rybnících ty krásné voňavé lekníny. (zdroj O. Smrž)

V Heřmanovém Městci se vypráví legenda. Rytíři Heřmanovi za jeho udatnost král daroval pozemky. Na nich si rytíř postavil tvrz. Měl 12 synů a ti založili Heřmanův Městec. Později se z nich stali lupiči. Král na ně poslal vojsko, které Heřmanův Městec oblehlo, a nikdo z něj nemohl odejít. Jeden ze synů

rytíře Heřmana poslal po potoce list leknínu doufaje, že sousedi pochopí, že potřebují pomoc. A skutečně. Spojenci rozprášili královské vojsko. Na tuto památku přijali Heřmané do svého znaku list leknínu a město jej používá také.

Česká pohádka Jezerní květ vypráví o vodníkovi, který rád topil lidi. Chlapce měnil na raky a dívky na rusalku. Žil ve velkém jezeře. Tak se jednou stala obětí i Alenuška. Rusalky ji oblékly v mlhavé vlasy, do vlasů vetkly diamanty. Alenuška teď byla v jiném světě. Lidská touha a láska jí byla úplně cizí a na domov naprosto zapoměla. Měla bratra Ivana a ten přemýšlel, jak by ji mohl vysvobodit. Ivan krásně hrával na dudy. Rozhodl se, že zahraje rusalkám v májové noci, zejména sestře Alenušce, aby jí nebylo smutno.

Usedl na pařez a čekal. Když z jezera vyšly rusalky a začaly tančit, začal jim hrát. Vyhlížel mezi nimi sestřičku, ale všechny si byly podobné, míhaly se jako stíny a nožkami se trávy nedotýkaly. Tančily kolem něho stále blíže. Vanul z nich chlad. Vodník to pozoroval a rozhněval se. Zvedl ruku, rusalky zmizely a na hladině jezera se objevily neznámé bílé květy. Lekníny. Ivan přestal hrát a volal svou sestřičku. Zdaleka slyšel: "Marně ji hledáš. Kdo odešel z lidského žití, ten se již nenavráť." (zdroj B. Schweigstill)

Leknín je národní květinou Bangladéše.

2.21. Lilie (Lilium)

Lilie bělostná je jednou z nejstarších pěstovaných květin na světě. Pro svou spanilost a omamnou vůni byla oblíbena již v době hluboko před Kristem. Ve středověku platily lilie za symbol míru.

Za vlády Bourbonů byla lilie v takové vážnosti, že nesměla chybět v žádné kytici určené dámě. V báji, pověstech i společenské symbolice představuje květ lilie statečnost, lásku, čistotu, čest.

Mýtus o tom, že lilie byla kouzelným proutkem krále elfů Oberona, v jehož květech tančili elfové, byl inspirací pro Weberovu operu Oberon a pro Shakespearův Sen noci svatojánské.

Když andělé měli malovat květiny, nastala mezi květinami strkanice. Jen lilie stála klidně a nikde se netlačila. Když na ni přišla řada, nezbyla žádná barva. Pán Bůh ji ale odměnil. Pod svým dotekem se její květ rozzářil úbělem právě padlého sněhu. A přiložil na její květ ústa a květ se zachvěl a poděkoval omamnou vůní. (zdroj M. Korandová)

Ve středověku vznikla pověst o tom, že mladý Francouz Loys byl proměněn v lilii a z toho povstala francouzská národní květina. Lilie potom přešla do erbů královské rodiny, měst, provincií, rodin. Když se stala symbolem francouzského království, získala dvojí význam: buď nejvyšší poctu, nebo naopak hanbu. Kdo se zasloužil o návrat Bourbonů po pádu Napoleona, získal čestný liliový řád. V jiném období byl těžkým zločincům její květ potupně vypalovaný na čelo.

Královna ze Sáby přivezla mezi četnými dary pro krále Šalamouna překrásnou lilii ze zlata a stříbra, která vypadala jako skutečná. Zapletla ji se skutečnými živými květy do věnce a dala králi úkol určit nepravou rostlinu, aniž by se věnce dotkl. Stačilo mu pozorovat včelu, jak postupně usedá na květu a jen jednu opomíjí. A na tu ukázal. (zdroj D. Filip)

U Židů se těší zvláštní přízně. Mojžíš prý kázal zdobit sedmiramenný svícen právě jejím emblémem. Stará hebrejská legenda vypráví, že lilie vyrostla v zahradách pokušení, ale přesto zůstala čistá a bílá

a mezi svůdci tyčila bez poskvrny svoje květy a žádná ruka se jich neodvážila dotknout.

Lilie je jednou z květin s nejpevněji zakotvenou symbolikou. Bílá lilie je starý a rozšířený symbol světla. Jeden její paprsek souvisí se Sluncem, druhý míří k Měsíci a třetí propojuje nebe a zemi. Bílé dlouhé květy značí čistotu, ale i nevinnost či panenství. Lehkým ženám byla vypalována či tetována lilie proto, že ony tento symbol znečistily.

Ačkoli lilii většinou spojujeme s panenskou nevinností, její původní význam souvisel s mateřstvím a s ženským principem obecně. Nosíme je proto spíš maminkám než milenkám — takto prokazujeme vděčnost mateřskému citu a respekt k lásce, která je oproštěna od fyzické touhy.

Kromě panenské čistoty je také symbolem chladné, unylé krásy. Je protikladem ohnivé růže. U nás je častým prvkem romantických balad, předznamenává neštěstí dívek, např. J. Neruda propojil dům U tří lilií v Praze s příběhem bezcitné dívky.

Lilie je spojována i se smrtí. Svobodným zesnulým dívkám se vkládala do rakve. Její květy bývají tesány do náhrobních kamenů jako symbol vzkříšení duše. Bílá lilie jako pohřební květina symbolizuje věčnou, i po smrti trvající lásku. Její bílá barva symbolizuje překonání všech pozemských neřestí. Proto se říká „je čistá jako lilie.“ V pověstech benediktínů např. ohlašuje smrt klášterního bratra, když se náhle objeví na místě, kde sedává.

Francouzská pohádka. Jeden zahradník měl velice lakomou a svárlivou ženu. Děti neměli. Zahradník toužil po dítěti. Věřil, že mateřská láska změní povahu jeho ženy.

Jednou našel při úklidu na půdě staré prasklé zrcadlo. Jeho žena ho chtěla vyhodit. Tu se zrcadlo rozzářilo a ozval se hlas. Mám moc splnit i to nejtajnější přání. Kdo z vás mi přinese tu nejkrásnější květinu, tomu jeho přání splním. Ale po roce zemře.

Zahradník poděkoval zrcadlu, že nic nepotřebují, že život je mu milejší než poklady. Jeho žena ho ale nutila, aby vybral nejkrásnější květinu pro zrcadlo. Myslela si, že když jim zrcadlo dá bohatství a její muž po roce umře, vadit jí to nebude. Jen když bude bohatá.

Zahradník šel do zahrady a utrhl sněhobílou lilii. Jeho žena utrhla kopřivu. Zahradník předložil lilii zrcadlu. „Ta květina se mi líbí. Vyslov své nejtajnější přání.“ Zahradníkova žena vykřikla „Chci zlato, perly a drahokamy.“ „Ty si nemáš, co přát,“ řeklo zrcadlo. „Tvůj manžel mi přinesl nejkrásnější květinu a já znám jeho nejtajnější přání. Podívej se do mě a uvidíš své dítě, po kterém toužíš. I tebe, ženo, odměním.“ Když se zahradník podíval do zrcadla, uviděl tvářičku překrásné holčičky. Jeho žena uviděla nehezkou tvář děvčátka s očima žhavými jako kopřiva.

Ráno, když oba vstali, našel každý vedle své postele kolébku. V jedné z nich bylo děvčátko krásné jako lilie, ve druhé škaredé ukřičené děvčátko. Zahradník pojmenoval svoji dcerušku Lilienkou. Těšil se z ní rok a pak umřel.

Matka se škaredou dcerou Kopřivěnkou dělaly Lilience ze života peklo. Jednou matka poslala Lilienku pro vodu ze studny v černém lese. Když Lilienka nabrala vodu do džbánku, objevila se vedle ní stará žebračka a požádala ji, aby jí dala napít. Lilienka jí posloužila. Když se vrátila domů, sotva promluvila, z úst jí vypadla krásná bílá lilie s kapičkami rosy z pravých perel.

Když to zlá matka uviděla, poslala Kopřivěnkou také pro vodu do černého lesa. Sotva naplnila vodou džbán, objevila se vedle ní krásná princezna a také ji prosila o vodu. Kopřivěnka jí nic nedala, že čeká

na vílu, aby ji odměnila. Když se vrátila domů a promluvila, z úst jí skákaly ropuchy.

A pro Lilienku si přišel princ, který se o ní dozvěděl. (zdroj V. Štoviček)

Lilie je symbolem nevinnosti. Pro křesťany má především význam panenské lásky, nevinnosti a čistoty. Marie je zobrazována často s lilií v ruce na znamení neposkvrněnosti. Lilie je symbolem Kristovy hvězdy, zvěstuje neposkvrněné početí — malíři malují zvěstování Marie s lilií v ruce archanděla Gabriela. V křesťanské víře je lilie symbolem Velikonoc a Kristova vzkříšení. V liturgii se také objevuje jako symbol nesmrtelnosti. Je symbolem čistoty a cudnosti. Také je symbolem mnoha světců (Josef, Antonín Paduánský, Jiljí, Klára, Kateřina Sienská atd.). Traduje se, že první křesťanské dívky, když kráčely ke křtu nebo na požehnání, měly na hlavách koruny uvité z lilií.

Legenda vypráví, že když svatá Anna nemohla počít, slíbila Pánu, že když bude její prosba vyslyšena a ona porodí dítě, daruje ho Bohu. Tak se narodila Marie, která byla ve věku tří let přinesena do chrámu a svěřena k výchově kněžím. Když jí bylo dvanáct let, ptali se kněží Boha, jak mají dál postupovat. Obdrželi radu, aby svolali všechny vdovce z judské země. Každý z nich si měl vzít hůl, a ten, na jehož holi se ukáže znamení, si ji má vzít za ženu. Jedině z Josefovy hole vyletěla holubice, a tak si Josef odvedl Marii.

Časem legenda doznala určitých změn a od 14. století se hovoří, že Josefovi na holi vykvetla lilie jako vyjádření čistoty a oddanosti Boží vůli. (zdroj A. Cattabiani)

Když bylo Ježíškovi 12 let, začal se učit tesařskému řemeslu. Chodil se svým pěstounem svatým Josefem za prací a někdy bývali i po několik dnů mimo domov. Jednou šla Marie Panna košile a zbylo jí kus lněného plátna. Ušila z nich kvítka. Ježíškovi se moc líbila, a když odcházel opět z domova, jedno si vzal. Tentokrát pracoval v lese. Tam si upravil několik záhonků s květinami a mezi ně zasadil i tu umělou květinu. Ráno zjistil, že se proměnila ve sněhobílou lilii. Když se vrátil do Nazaretu, přinesl ji matce Marii a lilie se stala jejím nejdražším kvátkem. (zdroj A. Gajdoš)

O nadpozemském původu lilie se vypráví i novodobé mýty. Např. Herderův paramýtus. *Když byla země pustá, snesl se zástup víl na holou skálu. Ochotní géniové (strážní duchové) se nabídli, že oživí ladem ležící půdu kvítím. Pod sněhem a v chladné trávě počala Pokora tvořit skromnou fialku, po ní Naděje naplnila kalíšky hyacintu lahodnou a svěží vůní. I ostatní tvořili různé květiny. Když to viděla Venuše, pobídla své Grácie, aby vytvořily květiny svých ctností. Aglaia, zosobnění nevinnosti, stvořila lilií, Thalia a Euphrosina spolu vytvořili růži, květ radosti a lásky. Od té doby lilie a růže kvetou pospolu, protože je stvořily sestry půvabu. (zdroj O. Smrž)*

V Egyptě, Řecku a Římě byla lilie symbolem plodnosti, naděje a budoucnosti. Proto ji umělci často vyobrazovali jako domovní znamení. Své uplatnění našla v kultu ženských božstev. Jak velice byla ve starověku ceněna, dokazuje Pliniův výrok. "Patří-li růže ke zlatu mezi rostlinami, pak lilie je stříbrem."

V Řecku existuje mýtus, podle kterého krásná královna Alkmene měla poměr s vládcem bohů Diem a narodil se jí Herkules. Protože se Alkmene bála pomsty jeho žárlivé manželky bohyně Héry, ukryla malého Herkula. Ale Minerva jeho úkryt Héře prozradila. Zeus okamžitě poslal Herma pro dítě a přiložil ho k prsu spící Héry, aby získal jejím mlékem nesmrtelnost. Malý Herkules ale sál tak náruživě, že kousl Héru do prsu. Ta se probudila a odrhla kojence od svého prsu. Ale tryskající mléko se rozlilo po obloze a vytvořilo mléčnou dráhu. Několik kapek spadlo na zem a proměnilo se v lilie.

Římané věřili, že bohyně lásky Venuše žárlila na jednu mladou krásnou dívku a proměnila ji v tuto

květinu - symbol panenské čistoty.

Řecká bohyně lásky Afrodíté tuto rostlinu působící nevinnou čistotou nenáviděla. Aby ji zahanbila, vsadila do ní pestík, který připomíná oslí úd.

Podle řecké pověsti *Illiona zasadila přelomené kopí na hrob zavražděného bratra Polydara. Kopí se ujalo a vyrostlo ve sněhobílou květinu, jejíž vnitřek byl ale plný krvavého prášku, který při sebemenším dotyku zanechával na všem znamení krve.*

Sofokles ve své tragédii *Antigona* hovoří, že *Antigona odsouzená k smrti, dala své sestře Ismeně pouzdro, které dostala na památku od Hoemona. Ten se nechal s Antigonou za živa pohřbit do společného hrobu. Ismena vložila dotyčné pouzdro do jejich hrobu. Brzy na něm vypučela nádherně vonící bělokvětá rostlina. Když se Ismeny ptali, jak se rostlina jmenuje, odpovídala: "Je to pouhé pouzdro — lilie."*

Stala se také erbovním znakem králů, zvláště díky kráse a eleganci květů. Květ lilie má ve znaku rovněž skautské hnutí. Původ skautského znaku tkví ve středověkých mapách a kompasech, na nichž byl sever vyznačován květem lilie. Prostřední okvětní lístek představuje střelku kompasu a znamená schopnost jít přímo a neobcházet překážky.

V Evropě lidé už od antiky znali účinky lilií a do počátku 19. stol. s jejich pomocí léčili choroby.

Prášek z usušené cibule nošený v sáčku na krku přivolává lásku jeho majiteli, zatímco čerstvě utržená lilie naopak účinně odvrací všechna milostná kouzla. Lilie se pěstuje na zahrádkách jako ochrana proti nepřátelským duchům a zlu vůbec, proti uhranutí a proti nezvaným návštěvníkům. Rostlina i s cibulí se sbírá za konjunkce Venuše a Luny, což poukazuje na použití této magické byliny ve věcech lásky, krásy, čistoty, ochrany a léčení.

V asijských kulturách byly některé druhy ceněny hlavně pro léčivé účinky a byly běžně konzumovány. Čínští básníci lilii opěvovali a věřili, že očišťuje tělo a léčí mnohé choroby.

V Číně se o lilii říká, že nechá člověku zapomenout na starosti. Nosí prý také syny, a proto se dává mladým ženám ke svatbě nebo k narozeninám. Starý zvyk mrzačení chodidel se podle pověsti vztahuje k poslednímu císaři dynastie Čchi, který byl jednou okouzlen kráskou jedné ze svých vedlejších žen a řekl o ní: „Pod každým jejím krokem vykvétá lilie.“

Žak musel na vojnu a zanechal svou nevěstu Lilii doma ve Francii. Vyňal si z hrudi srdce a dal ho Lilii, protože voják nesmí mít srdce. Prosil ji, aby ho chránila, než se vrátí. Lilie schovala jeho srdce do stříbrné krabičky a čekala na jeho návrat. Čekala na něj 20 let, dokud neskončila válka. Ale Žak se nevracel.

Zalíbilo se mu zabíjet a loupit. Shromáždil kolem sebe podobné muže a stali se z nich loupežníci, lapkové, bandité. Když jeden z banditů, starý Pier, onemocněl, Žak ho vyhnal. Nemocný mu nebyl k ničemu. Pier se rozhodl jít do Žakova rodiště a tam všem říct, jaký je Žak špatný člověk. Putoval deset let. Když došel do Žakova rodiště, potkal starou ženu. Byla to Lilie a on ji nedokázal říct pravdu o Žakovi, protože viděl, že ho stále miluje a čeká na něj. Tak ji raději řekl, že Žak padl v boji jako hrdina.

Lilie se rozhodla vyhledat jeho hrob, aby mu do něj vložila jeho srdce. Nemůže přeci ležet v hrobě bez svého dobrého srdce. Vydala se na dlouhou a těžkou pouť. Jednoho dne ji přepadli loupežníci a vzali ji

její stříbrnou krabičku. Prosila je, aby ji krabičku vrátili, a řekla jim, proč se vydala na cestu. Smáli se jí a krabičku odnesli svému veliteli Žakovi. Ten ji otevřel a uviděl své srdce, které ho prosilo, aby se Lilii nedal poznat, aby nevěděla, kým se stal. Aby si mohla na něj ponechat světlou vzpomínku.

Žak dal krabičku zbojníkům a přikázal jim, aby ji vrátili Lilii a dovedli ji k nedaleké mohyle a řekli jí, že je tam její milý pochovaný. Zbojníci Lilii ukázali cestu k mohyle, ale krabičku si nechali. Lilie došla k mohyle, a protože už neměla Žakovo srdce, vytrhla si svoje z hrudi a zahrabala ho do země, kde myslela, že leží Žakovo tělo. A na tom místě vyrostla květina — lilie. Symbol nevinnosti a věrnosti, symbol spasení. (zdroj A. Sakse)

Podle legendy severoamerických Indiánů vznikly lilie z jisker padajících do vod z rozhněvaných hvězd večernice a severky. Hádaly se spolu o šíp, který vystřelil obloze umírající šaman.

Lilie je národní květinou Francie, Kazachstánu, Srí Lanky, Zimbabwe.

2.22. Lotos (Nelumbo)

Jeho semena mají schopnost uchovat si klíčivost i po 1000 letech a dokonce mít i plody. Patří k vodním rostlinám. Lotos je symbolem mladého a nově se rodícího lidstva.

Je symbolem znovuzrození, dobra, pravdy, krásy, také lásky pozemské i nebeské. Zajistí šťastný osud, spokojený život, vnitřní klid a mír, osvobození od strastí a nástrah života, ale také poklidnou a nebolestivou smrt.

V Řecku je lotos věnován bohyni Héře. Ve zlatém slunečním člunu, který má podobu lotosu, podnikl jednu ze svých cest Héraklés.

V islámu má symbol lotosu také své významné místo. V textech je například lotosový strom umístěn na „sedmém nebi,“ napravo od trůnu Alláha.

V mnoha náboženských a filozofických směrech je lotos symbolem Božského Ducha.

V mýtech o stvoření světa výrazně figuruje v mytologii Egypta, Indie, Číny. Je obrazem prvopočátku světa, vzniku života. Je symbolem znovuzrození, krásy, života, štěstí, čistoty a duchovnosti, jednoty mikro a makrokosmu, symbolem harmonie mužského a ženského počátku. Zrození a zjevení mnoha božstev z lotosového květu jsou často líčena v různých světových náboženstvích jako ilustrace vyššího duchovního osvětlení. Nejlepší lidské vlastnosti byly vždy spojované s lotosem.

Dlouhý stonek symbolizuje pupeční šňůru, která váže člověka k jeho kořenům a jeho poupě je znakem lidských možností. Okvětní lístky se ráno otevírají, aby se večer zavřely, a proto se stal i symbolem Slunce nořícího se z kosmického oceánu.

Vyrůstá z bahna na dně a vykvétá nad hladinou. Proto symbolizuje duši, povstávající ze zmatku hmoty do čistoty poznání.

Lotos v Indii odkazuje na stvoření a Slunce. Je symbolem čistoty a dokonalosti. V základním hinduistickém mýtu o stvoření se _bůh-stvořitel Bráhma vynoří na lotosovém květu o tisíci okvětních plátcích z pupku spícího velkého boha Višnu, a poté stvoří nový svět. _Bůh Slunce Súrja zase drží dva otevřené lotosové květy, což symbolizuje osvětlení.

Lotos je také symbolem bohyně Kálí (té, "která ničí"), Velké Matky, jež nejen dává, ale také bere život. Lotos se tak stává symbolem věčného plození.

Byl atributem různých božstev, používal se při pohřebních i obětních obřadech. Osmiplátkový květ je symbolem všech světových stran a obrazem vesmírné harmonie. Tisíciplátkový je symbolem veškerého duchovního zjevení.

Lotosový květ často zdobí překlady chrámových bran a má přinést štěstí všem, kteří vstupují. Pokud zdobí patky sloupů, značí, že celý chrám stojí symbolicky na lotosovém květu a představuje Zemi na kosmickém oceánu.

Podle buddhismu existuje Osm příznivých symbolů: zlaté ryby, slunečník, mušle, nekonečný uzel, praporec, nádoba, kolo, lotos (je symbolem čistoty a jeho květy značí dobré skutky).

Lotos má základní úlohu v buddhistické symbolice a filosofii. Vyrůstá z kalných vod značících nevědomost a únavný koloběh znovuzrození, zatímco stonek zdvihající se nad vodní hladinu symbolizuje buddhistickou věrouku, která může člověka pozvednout nad jeho nízkou podstatu. Poupě, jež vykvétá nad vodní hladinou, je symbolem čistoty a potenciální možnosti osvětlení. Otevřený květ představuje osvětlení. Symbolizuje cestu života, kterou je třeba ujít k osvětlení. Podle buddhistické legendy _lotosy vyrašily u nohou novorozeného prince - Siddhártha Gautama, budoucího Buddha. _Symbol lotosu, který původně dával vzniknout bytostem a tvorům v nekonečné posloupnosti, teď nese moudrost nirvány (vysvobození se z koloběhu života). V buddhismu má význam i barva lotosu. Bílá představuje stav duchovní dokonalosti, červený lotos je symbolem čistoty srdce, lásky a soucitu. Modrý lotos symbolizuje vítězství ducha nad smysly a moudrost vědění. A růžový lotos, nejkrásnější a nejvzácnější, je nejvyšším vyjádřením božství.

Pro staré Egypťany byl lotos, který se večer zavírá a noří se do vody, ráno se vynořuje a otevírá, symbolem zrození a znovuzrození. Proto je spojován s noční pouti slunečního boha Re a jeho znovuzrození na úsvitu. Byl považován za prvního zrozeného z prvotních vod, který zplodil stvořitele a Slunce. *Lotos, který vznikl na začátku a vynořil se z pravody (Nun), otevírajíc se nad vodami je představován i jako sloup, který dosahoval až k nebesům. Tam trůnil jeho odraz, Slunce. Proto byly egyptské sloupy ozdobeny stylizovaným lotosovým květem. Slunce bylo znázorňováno jako dítě sedící na lotosu, který vyrůstá z bahna. Tím se i symbolizuje jeho nadřazenost nad bahnem (materiální složka, hmota). Modrý lotos byl posvátným.*

Lotos byl ztotožněn s bohem stvoření Chnumem — ochráncem pramene Nilu. Byl květinou bohů Nefertuma (bůh vůní, často zobrazován v lidské podobě s lotosem, který mu vyrůstá z hlavy) a Re. Doprovází také Usira nebo Esetu — ochránce říše mrtvých. Zemřelí se těší z jeho vůně. Proto se lotos vyskytuje na náhrobcích zemřelých.

Podle starověkého čínského mýtu se na „zvláštním západním nebi“ nachází lotosové jezero a každá květina, která v něm roste je spojená s duší zemřelého. *Byl-li člověk mravný a dobrosrdečný, pak jeho květina rozkvetne, bylo-li tomu naopak — květina zavadne.*

Čiňanky mají od přírody malé nohy. Čím byla noha menší, tím se zdála mužům přitažlivější. Jedna z pověstí říká, že si ženy stahovaly chodidla, aby je měly malé, aby mohly tancovat na květech lotosu, a tak vznikla známá čínská zmrzačená chodidla. *Nožky vznešených Čiňanek znetvořené do podoby sedmi a půlcentimetrového tvaru měsíce byly nazývané „zlatým lotosem“.*

Lotos je jednou z důležitých rostlin Číny. K jejímu významu přispěl buddhismus. Lotos vyrůstá ze

špinavé vody, sám je však čistý, nemá větve a voní. Je symbolem čistoty a patří mezi osm buddhistických pokladů. Je mnoho možností, jak vykládat symbolický význam lotosu. V buddhismu znamená plod, květ a stonk lotosu minulost, současnost a budoucnost.

Dva lotosy vyjadřují jednotu, list a květ vyrůstající z jednoho stonku pak „společné srdce a harmonii“, semeník vyjadřuje plodnost. Rudý lotosový květ vyjadřuje ženské, stonk mužské pohlavní orgány. Kurtizány se často jmenovaly Červený lotos. Modrý lotosový květ vyjadřuje čistotu a skromnost. Lotos je také symbolem nesmrtelné Che Sien-ku. Jediná žena mezi osmi nesmrtelnými. _Che Sien-ku prohlásila, že se nikdy nevdá. Její nevlastní matka ji ale nutila ke sňatku. Jednoho dne, když Che Sien-ku vařila rýži, přišel dědeček Lü a osvobodil ji. Patřil mezi nesmrtelné a vzal ji s sebou mezi nesmrtelné.

Homér v *Odyseji* vypráví, jak *Odyseus* a jeho druhové dopluli do zemi *Lótofágů* (ti, kteří jedí pokrm z květin). Živili se kořeny a plody lotosu. Mužům, které *Odyseus* vyslal na výzvědy, nabídli plody lotosu, který způsobil, že na vše zapomněli a nechtěli nic jiného jíst, než ten lotos. *Odyseus* musel použít násilí, aby je dostal na palubu lodi. Rychle tento ostrov opustil. (zdroj R. Graves)

V *Ovídiových Proměnách* se líčí legenda o nymfě *Lótis*, která se proměnila v květinu, lotos, když prchala před *Priapem* (řecký bůh zemědělské plodnosti). (zdroj P. N. Ovidius)

Ve staré hebrejské tradici je popisován *Behemot*, první stvořené pozemské zvíře, který vládl nad pozemskými tvory. Nad mořskými tvory vládl *Levjatán*. Zemští tvorové pobíhali kolem *Behemota* a odpočívali pod lotosovými květy.

Lotos v křesťanské symbolice nahradil leknín.

Pohádka *Dálného východu* vypráví o tajemném ostrově v moři, na kterém se prostírala *Lotosová říše*. Král říše byl Král světla a na trůn usedal, když se Slunce vynořovalo na obzoru. Když Slunce zapadalo, předal žezlo vlády své ženě, *Královně nočních stínů*, která rozsvěcovala hvězdy. Protože neměli děti, královna často plakávala na svém trůnu a její slzy padaly do vod jezírka u jejích nohou.

Jednoho dne se na jezírku rozvilo růžové lotosové poupě a v něm stál malý princ s měsíčními vlásky. Byl to jejich syn. Protože zůstal stále tak maličký, říkali mu *Malíček*. Když dosáhl *Malíček* věku mladého muže, rozhodl se vydat do světa. Král utrhl *Malíčkův* lotosový květ a poradil mu, aby se nikdy s květem nerozlučoval, protože je v něm síla, která přemáhá zlo a uchovává život. *Královně* skanuly do lotosového květu dvě slzy, které se proměnily v růžové perly. *Malíček* v lotosovém květu vyplul na moře.

Jednoho dne dorazil na ostrov, kde kolem ohně divoce tančili lovci. Na stromě visela bambusová klec a v něm vychrtlý pes a vychrtlá kočka. *Malíčkovi* bylo zvířat líto a chtěl je od lovců koupit. Žádali dvě růžové perly. Dal jim je.

Klec přivázal ke svému lotosu a vydal se na další cestu mořem. Když narazil na ostrov, vypustil obě zvířata z klece. Ta ale s ním zůstala. Pak si vetkl do vlasů svůj lotosový květ. Všichni se vydali do nitra ostrova. Nikde ale nekvetl žádný strom, žádný keř. Zeptal se na to starce, kterého potkal. Ten mu vysvětlil, že květy otrhali na znamení smutku, protože jejich *Jasmínovou princeznu* zajala v džungli zlá kouzelnice, která žárlila na její krásu. *Malíček* se rozhodl princeznu osvobodit.

Dlouho se svými zvířaty bloudil džunglí, až narazili na chýši z motýlích křídel. Ze dveří vyšla krásná žena. Místo vlasů však měla klubko černých pavučin a ve tváři jí svítily tygří oči. *Malíček* ji požádal,

aby mu vydala Jasmínovou princeznu. „Když vypiješ slzu z mého oka, staneš se velkým a mocným jako jsem já. Teprve pak můžeš nade mnou zvítězit.“řekla mu čarodějnice. V té chvíli lotosový květ v Malíčkových vlasech zavoněl tak omamně, že přivolal roje divokých včel, které čarodějnici napadly. Pes ji kousal do nohou a kočka ji drápala. Čarodějnice od bolesti zaplakala. Malíček nastavil dlaň a slzu, která mu do ní ukápla, vypil. Najednou tu stál statný a krásný jinoch. A čarodějnice se proměnila v malou, škaredou vílu.

Princi ji sevřel do dlaně, uvěznil v lotosovém květu a chtěl, aby mu vyradila, kde je Jasmínová princezna. Nakonec mu prozradila, že v koruně palmy, která roste vedle její chýše, je na vrcholku ukrytý kokosový ořech a v něm je princezna. Malíček získal ořech, a když na něm pukla skořápka, vyskočila z něj Jasmínová princezna. V té chvíli uvězněná čarodějnice v lotosovém květu zmizela, a místo ní zůstala jen puklá černá perla — její srdce. Celý ostrov rozkvetl jasmínovými květy a konala se velká svatba. (zdroj V. Šťovíček)

Lotos je národní květinou Egypta, Indie, Vietnamu.

2.23. Maceška (Viola tricolor)

Maceška je známá jako „bylina trojjednosti“, protože se většinou vyskytuje s odstíny tří různých barev. Tak se stala symbolem Nejsvětější Trojice. Často je zobrazována na středověkých malbách Panny Marie.

Svým květenstvím symbolizuje mysl, lásku a srdeční obtíže vyvolané láskou nebo ostýchavost mladých dívek, věrnost milujících a závist, kterou lidová moudrost nejvíce odsuzovala u macechy. V lidové tradici se uvádí, že ti, co si chtějí udržet lásky vyvolené/ho, mají nosit macešky u sebe. Panoval názor, že violka může vyléčit zlomené srdce, protože lístky květu mají srdčitý tvar.

Je oblíbeným květem Kupida, boha lásky.

Když se před dávnými léty objevily květiny, byly všechny stejně zelené. Teprve matička Příroda pro ně připravila barvy a podělila je pestrým šatem. Všechny květiny byly spokojeny, jen jediná se mračila, protože chtěla mít nejpestřejší květ. Když v noci květiny usnuly, chodila od jedné k druhé, otírala se o jejich květy a za chvíli měla na sobě plno barev. Ráno bylo pobouření, ale pak se květiny začaly smát, když viděli, jak je strakatá. A protože se k nim zachovala macešsky, to jméno jí zůstalo. (zdroj B. Kratochvíl)

Polní maceška dostala od Stvořitele do vínku léčivou sílu a silnou vůni. A lidé ji bezohledně trhali, až z toho byla smutná. A proto prosila Stvořitele, aby ji tu vůni odebral a on jí vyhověl. (zdroj M. Korandová)

Kdysi žila vdova se čtyřmi dcerami. Dvě měla vlastní, dvě zbyly po mužovi. Vdova s vlastními dcerami ráda chodívala na tancovačky. Jednou se vrátily ze zábavy až nad ránem. Dcery si sedly každá na jednu židli, matka se rozvalila na dvě a nevlastním podstrčila malou podnožku, aby jim rozvázaly boty. Pán Bůh se nahněval, všechny proměnil v pětिलistý květ. Skromné sirotky nahoře jsou nejhezčí. Pod nimi vidíte dvě sestry tanečnice, každou zvlášť a dole si hoví macecha s hrbem. A lidé tomu kvítku říkají maceška.

2.24. Mák (Papaver)

Mák je starým symbolem Matky Země, konce zimy a nadcházejícího období úrody.

U starých Řeků byl atributem boha spánku a snů Morfea. Morfeus (znázorňován jako chlapec s křídélky na spáncích), když chtěl někomu seslat příjemný sen, dotkl se spáče makovým květem. Bůh Zeus, chtěje zotavujícím spánkem zmírnit bolest bohyně Deméter nad únosem dcery Persefony, dal jí okusit máku.

V současnosti je na Západě symbolem padlých ve světových válkách, neboť bitevní pole 1. světové války jimi byla poseta.

Jak přišel na svět vlčí mák. Žila jedna chudá vdova se svým synem. Neměli už co jíst, a tak vdova vzala své největší a jediné bohatství — krásně červený šátek a poslala syna, aby za něj koupil chleba. Ale chlapec se nevracel. Vdova ho šla hledat, volala, plakala. Až se jí ozval z hluboké rokle, do které spadl. A tak se spolu vraceli. A všude tam, kde vdova hledala svého syna, z její krve vyrostl vlčí mák. A nejvíce ho rostlo kolem jejich chaloupky. A štěstí už je neopustilo. (zdroj J. Vladislav)

V Číně označována jako „bylina vzpomínání“ podle příběhu — *jeden muž byl tak sklíčený smrtí své ženy, že chodil denně na její hrob. Jednoho dne vyrostla na hrobě bylina, která ponechala zapomenout na jeho zármutek. Byl to mák, z jehož makovice se vyrábí opium.*

Pokračování pohádky o Fialce a Iris. *Iris se nemohl vzpamatovat z toho, že miloval Fialku, které o své lásce nedokázal říci. Tak se nedozvěděl, že i ona jej miluje, protože Fialka byla tak skromná, že ji ani nenapadlo si myslet, že by ji Iris mohl milovat. Mák se ale kolem něho neustále točila, vyznávala mu svou lásku, rozhodovala za něj, až se nakonec s ní oženil - s vychloubačnou, fntivou Mák. V den jeho svatby Fialka odešla.*

Mák se každému se chlubila, jakého muže dostala. Zejména před svobodnými kamarádkami. Jednou se ji zeptala Pomněnka, proč se její muž neustále mračí. Mák zčervenala a řekla, že po medových týdnech si ho převychová. Neustále ho kritizovala, opravovala, poučovala. Nikdy se jí nelíbilo, co udělal, řekl. A jemu se nelíbilo, že se tak chová k němu i před ostatními. Přestal ji vnímat. Když mu něco řekla, neposlouchal, byl duchem nepřítomen. Večer odcházel z domu a vracel se nad ránem, aby s ní nemusel sdílet lože.

Mák už nevěděla, co má dělat, a tak zašla za Velenou, o které se říkalo, že umí očarovat muže. Ta jí dala nápoj, aby ho Iris vypil a zamiloval se do ní. Mák ale neudržela žádné tajemství, a tak se tím pochlubila známým a Iris se to dozvěděl.

Když mu přinesla kouzelný nápoj, chtěl, aby si z něho připila na jeho zdraví. Když mu chtěla připít, vлил jí celý nápoj do hrdla. Hned se mu začala věšet kolem krku, ale on ji napráskal a vyhnal ji.

Tak zůstal Iris sám. (zdroj A. Sakse)

Uřezané makovice se schovávají na Štědrý den. Existuje totiž pověra, že kdo jimi třikrát potřeše na Štědrý den, peníze ho v příštím roce neopustí.

Rumunská pohádka o Šibalovi Bukurovi a jeho dětech začíná svatbou Šibala Bukura a upovídané Mary. Po svatbě si říkali, kolik by chtěli mít dětí. Nakonec se shodli, že tolik, kolik si dají hubiček. A dali si jich sto. Radovali se, že budou mít sto dětí.

Čas ale běžel a nenarodilo se jim ani jedno dítě. Bukur se chodil dívat na své políčko, na kterém se červenaly máky, ale radost mu to nepřinášelo. Pak máky odkvetly a objevily se makovičky.

Jak tak jednou seděl u svého pole na mezi, ozvaly se hlásky z jedné makovice „Pust' nás ven, Bukure.“ Opatrně ulomil makovici, donesl domů a tam ji otevřel. Z makovice se vysypala maková zrníčka a sotva dopadla na zem, proměnila se v děti. Dohromady jich bylo sto. Teď bylo ale potřeba děti uživit, a tak se Bukur vydal do světa.

Dlouho putoval, až dorazil do krajiny, kterou sužoval drak. Bukur ale nad ním lstí vyzrál a drak mu zanechal své bohatství a z krajiny uletěl. A tak se Bukur s Martou těšili ze svých dětí i bohatství. (zdroj V. Štoviček)

Mák je národní květinou Albánie, Belgie.

2.25. Mateřídouška (Thymus)

Mateřídouška je spojená s Venuší pro svou vůni a Jupiterem pro svou barvu. Je nositelkou duchovní mateřsko-otcovské lásky plné něhy a porozumění.

Lidová pověra říká, že je schopna zabránit zlé moci. Matky ji dávaly dětem pod polštář, aby se jim lépe spalo a měly hezké sny.

Křesťanská legenda praví, že když se svatá rodina vracela z Egypta, nikde nedostala nocleh. Tak si všichni lehli v rokli za vsí. Ale zem zde byla tvrdá a holá. Ježíšek nemohl dlouho usnout. Panna Maria zabalila svého synáčka rouchem. Nakonec usnul a spalo se mu dobře. Ráno všechny probudila libá vůně. Na místě, kde ležel Ježíšek vyrostly trsy drobných kvítek fialové barvy, měnící se do červena. Jejich vůně byla jako balzám. Bylo jich tolik, že Ježíšek na nich spal jako na podušce. A protože ta bylinka vyrostla pod poduškou Mateře Boží, nazvali ji lid mateřídouškou. (zdroj J. Košnář)

Pověst, jak získala mateřídouška své jméno, zpracovala ve své básni Mateřídouška K. J. Erben. Dětem umřela maminka a už neměly nikoho na světě. _Tak dlouho nařikaly a plakaly, až je maminka v nebi uslyšela a její duše se proměnila v drobný kvítek, mateřídoušku, která pokryla její rov. Vůně těch drobných kvítků dětem připomínala jejich zemřelou maminku. A tak v této květině našli útěchu a nazvaly ji mateří-douškou.

Jak mateřídouška získala vůni. Panna Maria se vydala na cestu, aby si poslechla kázání svého syna Ježíše. Unavila se ale, a tak si lehla opodál cesty a pod hlavu položila plochý kámen. Ale drobná kytička honem podestlala své listy na kámen, aby Marii tolik netlačil. Šel okolo Kristus Pán a kvítečku daroval na památku voňavý matčin dech a jméno mateřídouška. (zdroj M. Korandová)

Jiná z mariánských legend vypráví, že když byl Ježíšek malý, rád chodil ke skalám a přinášel odtud kvítka, jimž dávala jeho matka, panna Marie, přednost před všemi ostatními. A byla to voňavá kvítka. Ježíšek i jeho matka jimi voněli. A když se ostatní Ježíška ptali, čím to tak voní, odpovídal: „Douškou mateří“. Proto lidé začali tuto květinu nazývat dechem mateřským, mateřídouškou. (zdroj F. Kubka)

Další pohádka vypráví o mudrci, kterého velikou zálibou byla jeho mateřština. Snažil se pochopit smysl všech slov. Když si nebyl jistý, zda tento smysl správně pochopil, vyptával se na jeho smysl mnoha lidí.

Po mnoha letech svého bádání předstoupil před krále, aby mu sdělil svůj výsledek — nejdůležitějším

a zároveň nejkrásnějším slovem je slovo „maminka“. Král se nahněval, protože si myslel, že mudrc svým tvrzením uráží a snižuje velikost jeho královského majestátu. Také se urazil velekněz, že přeci matka je pouhý člověk a nemůže být dávana na úroveň boha.

Slova kněze slyšel samotný Pán Bůh, zjevil se lidem a prohlásil: „I já sám jsem vzešel z Matky Boží. Na důkaz své úcty k Matce chci dát světu lidí novou rostlinu. „Do jediného velkého mraku posléval všechny slzy blaha, radosti, štěstí, lásky a bolesti, který v ten den prolili lidé, a na Zemi se spustil blahodárny déšť. Sotva se dešťové kapky vsákly do půdy, zazelenala se země drobnými lístky. A ty lístečky vydechovaly jemnou vůni. Stačilo je lehce promnout mezi prsty.

Také mudrc si chtěl utrhnout jednu snítku. Z neopatrnosti se píchl nožem do prstu a kapka jeho krve se smísila s dešťovou vláhou. Při dopadu se rozstříkla na zeleném koberečku lístečku a v tom okamžiku se na nich objevily narůžovělé květiny. Tak vznikla nová bylina.

Matka Boží jí darovala bohatý medový nektar. Kvítek si získal její velkou přízeň. A lidé tento kvíteček pojmenovali z úcty k Matce boží jménem mateřídouška. (zdroj B. Šula)

2.26. Narcis (Narcissus)

Protože vyrůstá brzy na jaře, je spojen se symbolikou zrození a představou smrti jako spánku — symbol víry v posmrtný život duše. Jako symbol jara a znovuzrození, patří ke křesťanské době pústu. Je tradiční květinou Velikonoc.

V Řecku je narcis obrazným znamením spánku proto, že po odkvětu se ztrácí květ i listy, jen v podzemí zůstává cibulka, která brzy z jara příštího roku znovu vyrazí.

V Orientu je považován za novoroční květinu přinášející štěstí.

V Číně je symbolem štěstí. Nechává se vykvést k Novému roku, protože symbolizuje štěstí v celém nadcházejícím roce. Symbolizuje také manželskou dvojici.

U Arabů představuje vzpřímený, rovný stvol narcisu spravedlivého člověka, jednajícího podle Božích zákonů.

Existuje několik podobných verzí mýtu o tom, jak se objevil narcis.

Řecký mýtus. Narkissos se jmenoval neobyčejně krásný, ale plachý syn říčního boha. Zalíbil se lesním nymfám a přitom je dráždil svou nevšímavostí. Uražené víly se mu chtěly pomstít, a proto poprosily o pomoc bohyni Afroditu a ta svými kouzly způsobila, že se chlapec zamiloval do svého obrazu, který spatřil na hladině lesní tůně. Tak dlouho se nad ní nakláněl, až přepadl do vody a utopil se. Nymfy začaly svého žertu litovat, ale bylo pozdě. Na břehu našly jen žluté květy — narcisy.

Jiný řecký mýtus vypráví o tom, že do Narcise se zamilovala lesní víla Echo. Za přílišnou povídavost byla kdysi potrestána bohyní Hérrou tak, že mohla opakovat jen to, co řekli jiní. Nemohla mu tedy svoji lásku vyjevit.

Jednou Narcis v lese zabloudil a volal: „Je někdo tady?“ A Echo mu odpověděla tím, že zopakovala: „Tady.“ Narcis zavolal, „Pojď sem, sejdem se tady.“ A Echo mu odpověděla: „Tady.“ Vyběhla z lesa s rozevřenou náručí, Narcis ji odstrčil a řekl: „Raději smrt, než tvou lásku.“

Víla se tak trápila zahanbením a láskou, až z ní zůstal jen hlas. Bohyně Narcise za to potrestaly, a to stejně velkou a nenaplněnou láskou, jakou odmítl. Když se jednou chtěl napít ze studánky, uviděl svůj obraz na hladině a zamiloval se do něj. Trápil se, že lásku má a zároveň nemá, až zemřel vysílením. Jeho tělo zmizelo a na tom místě vykvetl květ, kterému říkají narcis.

Jiná verze říká, že si nakonec vrazil dýku do srdce s myšlenkou, že vraždí sebe a zároveň i svého milence.

Další verze říká, že se tak nakláněl nad hladinou ke svému obrazu, aby ho políbil, až spadl a utopil se.

Na základě této legendy si spojujeme narcis se sebeláskou a přílišnou zahleděností do sebe sama. Tak se stal symbolem sobectví.

Další verze mýtu: Říčnímu bohovi Kefisovi a nymfě Lavrionii se narodil syn Narcis. Rostl do krásy a o jeho spanilosti se dozvěděla Medúza Gorgona. Protože její syn byl škaredý a hloupý, z nenávisti proklela Narcise, aby ho jeho vlastní krása zahubila. Až se spatří v zrcadle, bude to jeho záhuba.

Kefis se o prokletí dozvěděl a nechal ve svém království zničit všechna zrcadla. Běžely roky a z Narcise se stal junák. Byl krásný, dobrý a nadaný. Každá nymfa si přála dostat ho za muže. Jemu se ale líbila nymfa Echo, a tak se chystala svatba. Echo ho požádala, aby jí na břehu řeky natrhal květiny. Když se naklonil nad hladinu, uviděl svou tvář a zamiloval se do sebe. Zůstal sedět na břehu a díval se na sebe do vodního zrcadla. Když se nevracel, vyšla Echo nad vodou a Narcis ji vyčetl, že rozbila vodní zrcadlo. Řekl jí, že si ji nevezme, protože je tak krásný, že samotná bohyně Afrodité není hodna stát se jeho ženou.

Zůstal na břehu řeky a jen se díval na svůj obraz na hladině. Díval se na něj tak dlouho, až splynul se zemí. A na tom místě, kde sedával, vyrostl kvítek, který nese jeho jméno — narcis. (zdroj A. Sakse)

Jiná verze mýtu: *Narkíssos prý měl sestru, dvojče, Narkissu. Velmi ji miloval a hodně s ní trávil času na lovu. Když jako mladá dívka zemřela, cítil hlubokou bolest. Jednou uviděl svůj obraz ve vodě a myslel si, že ji vidí. Potom pochopil, že je to jeho tvář, ale nepřestával se v hladině vody shlížet, aby si připomínal tvář své sestry. Vodní hladina ho tak přitahovala, až se v ní utopil a z jeho těla vznikl narcis. (zdroj A. Cattabiani)*

Narcis je národní květinou Walesu.

2.27. Orchidej/vstavač (Orchidaceae)

Je symbolem rafinované krásy, jedinečnosti. Kdo nosí hlízu orchideje v peněženke, zajistí si dostatek finančních prostředků, v botě přináší naději na dalekou cestu, na srdci slibuje uzdravení z nešťastné lásky.

Na Východě je květinou krásy, vášně, plodnosti, odkazuje na ženský půvab. Na Západě symbolizuje krásu, luxus a rafinovanost, dokonalost.

Římská bohyně úrody Ceres chodí na svých cestách světem ve střevočích ušitých z orchidejí.

V nordickém bájesloví je zasvěcen bohyni lásky (Freya), protože se věřilo, že činí lásku silnou a věrnou.

Mexičané orchidejemi zdobí svoje chrámy, tyto květiny nesmí chybět při křtu, svatbě ani při pohřbu. Již při objevení Mexika prý kmenoví indiánští náčelníci byli celí posedlí tím, aby měli nejnádhernější orchideje v květu. Zvláštnost tvaru této květiny, jakož i opojná, podmanivá vůně vyvolávající přeludy a vidění, učinily z orchideje mystický, dobro i zlo věštící symbol.

Čína: Symbolický význam orchideje spočívá v její vůni. Obecně tato květina představuje lásku a krásu. „Svazek zlatých orchidejí“ je pevný přátelský svazek mezi dvěma muži nebo ženami, nemusí být vždy na sexuálním základě.

Mnohé kořenové hlízy mají tvar varlat, proto byla orchidej považována ve starověku za afrodiziakum a symbol plodnosti. Spatřovala se v nich oblíbená strava satyrů. Byly užívány při milostných kouzlech. Měly také chránit před zlým pohledem a nemocemi, zajistit štěstí ve hře a bohatství.

U nás se vypráví, že *vstavač kukačka je osiřelá dívka, která se u bratrova hrobu nejdříve proměnila v květinu kukačku a později v ptáka kukačku.*

Další legenda vypravuje, že skvrny na listech vstavačů pocházejí od slzí Panny Marie, když pod křížem kanuly na rostlinku, která ji ve svých listech zadržovala, aby neupadly na hříšnou zem. Mateřské slzy byly ale tak horké, že vypálily na listech tmavá místa. (zdroj O. Smrž)

Pověst o vstavači kukačce. U Chudenic je velký rybník. Tam býval Radhostův chrám — boha hostinství a kupectví starých Slovanů. Lidé mu obětovali zlatá zrna, která kněz vkládal do jámy pod sochou boha. Knězova žena byla marnivá a vzala několik zlatých zrněk a ozdobila si jimi krk a ruce. Kněz přepočítal zrna a viděl, že jich několik chybí. Ptal se ženy, zda o tom něco ví, ale ona popřela. Kněz viděl, že se žena zdobí stále více a více zlatým zrnem. Řekl jí, že odjíždí a schoval se za sochou. Žena přišla a začala vybírat zlatá zrna. A muž ji proklel. „Změň se v kukačku!“ Proměnila se v květinu — kukačku. Černé skvrny jsou znamením černého skutku svatokrádeže. (zdroj J. Košťál)

Jak se objevila orchidej (vietnamská pohádka). V jedné vsi na pokraji lesa žila kdysi neobyčejně krásná dívka jménem Hoa-Lan. Měla ráda jen sebe a svou krásu. Byla bezcitná. Od každého muže přijala dárek, zvonivě se zasmála, otočila se a šla pryč. Chlapci byli smutní, ale dívka se tím netrápila.

Jednoho dne potkala chlapce, který se jmenoval Mun-Cay. Zalíbil se jí a chtěla se stát jeho ženou. On si jí ale nevsímal. Už to nevydržela a sama ho oslovila s tím, že by se chtěla stát jeho ženou. Řekl jí, že už si zvolil jinou. Hoa-Lan byla zoufalá. Pak si vzpomenu na starou pověst, že v hoře Tan-vien bydlí duch, který pomáhá lidem. Vydala se na cestu.

Přišla k hoře Tan-vien. U vchodu do podzemí stál drak, poprosila ho, aby ji pustil, že jde vládce hory požádat o pomoc. Drak ji pustil. Když došla k duchu hory, poprosila ho, aby jí ulehčil její trápení. Že má ráda Mun-Caye, ale on si jí nevsímá. „Tvá bolest je zasloužená,“ odpověděl duch. „Je to bolest, kterou jsi sama způsobila mnoha hodným chlapcům. Dělalí pro tebe, co mohli, ale ty ses jim jen smála. Nikdy Mun-Caye nedostaneš. To je tvůj zasloužený trest.“

Hoa-Lan vyšla z jeskyně a potkala čarodějnici s kozíma nohama. „Jestli se chceš pomstít Mun-Cayovi, prodej mi svou duši a já zařídím, že si nikdy nevezme žádnou jinou ženu.“ Dívka souhlasila. Čarodějnice vystříhla z banánového listu tvar srdce, píchla dívku špendlíkem, vymáčkla jí několik kapek krve a tou napsala na banánové srdíčko tajemné znaky. Pak vše zahrabala do země a pronášela přitom zaklínadla.

Dívka se vrátila domů. Najednou uviděla Mun-Caye, jak vstoupil na místo, kde bylo zahrabáno kouzlo. V tom okamžiku zmizel a místo něho tam stál štíhlý ebenový strom. A uslyšela skřehotavý hlas čarodějnice: „Teď Mun-Cay žádnou jinou ženu nedostane!”

Hoa-Lan padla na kolena a z očí se jí řinuly hořké slzy. Objímala strom a plakala mnoho dní a nocí, až se začala měnit v popínavou květinu objímající strom a prorůstající jeho korunou. Tak se změnila v orchidej, květinu nevidané, ale podivně chladné krásy. Mají ji rády ženy, které milují bohatství a přepych. (zdroj O. Klindera, I. Klinderová)

Pověst vypráví, že žil jeden kmen Nu-aruaiki. Všichni měli černé vlasy a od slunce medově rudou pokožku. Dařilo se jim, protože s nimi žil pták, který snášel zlaté vejce.

Každý večer dcery kmene sedávaly na větvích stromu, na kterém měl pták hnízdo, aby to hnízdo ochraňovaly. A když snesl zlaté vejce, strážili ho muži kmene se svými šípy. Pták jim přinášel štěstí. Ze skořápek jeho vejce si dělali ozdoby.

Jednou ku břehu té země připlavaly lodě s lidmi, kteří měli bledé tváře a hledali zlato. Jeden z těch mužů byl napaden medvědem a zraněn na nohách. Našel ho muž z kmene Nu-aruaiki. Přivedl ho k ženám, aby ho léčily. Muži odešli na lov, na kterém strávili delší čas. A ten muž s bledou tváří, kterého kmen nazval Chromým medvědem, zůstal se ženami. I když už mohl chodit, zůstal. Začal se dvořit Zintkazvin, která už byla starší a nebyla provdána. Líbily se mu její zlaté ozdoby. Snažil se od ní dozvědět, proč každý večer dívky odchází do lesa. Nechtěla mu to nejdříve říci, ale když ji slíbil, že si ji vezme, tak mu to řekla.

Chromý medvěd odešel z vesnice za svými druhy a vše jim řekl. Ozbrojili se a vydali se za zlatým ptákem do vesnice. Chromý medvěd je vedl. Nevěděl však, že na vrcholku stromu, na kterém hnízdí pták, sedí a hlídá Ota Kte. Ten uviděl bledé tváře a řekl o tom dívkám. Zintkazvin litovala, že mu svěřila tajemství kmene. Běžela za šamanem a ten jim poradil, aby dívky obsadily větve různých stromů, jen ne ten, kde hnízdí zlatý pták. Ony tak udělaly. Posedaly na větve různých stromů a objaly větve rukama, aby nespadly.

Když běloši přišli, nevěděli, který je ten pravý strom, a tak dívky postříleli a odešli. Dívky se ale ani po smrti nepustily větví. A když se muži vrátili z lovu, šaman jim vše řekl a zavedl k dívkám. Ale místo dívek na větvích stromů byly květy orchidejí. (zdroj A. Sakse)

Jak vypráví mýtus, žil kdysi překrásný mladík jménem Orchidés. Když ale začal dospívat, narostly mu dva obrovské ženské prsy. Jak rostl, jeho tělo nabývalo stále více ženských forem, takže se nedalo určit, jakého je pohlaví. Orchidés tím trpěl a trápilo ho, že se mu ženy i muži vyhýbají. Mysleli si o něm, že je hermafrodit.

Dvojakost se odrážela i v jeho povaze. Jednou byl plachý a nepřístupný jako nymfa, jindy agresivní a požívačný jako bůh Pan.

Jednou už to nevydržel a v zoufalství se vrhl ze skály. Na louce pod skálou z jeho krve vyrašilo mnoho květin. Každá byla jiná, ale všechny měly v sobě okázalou smyslnost. Proto se jmenují květy Orchidea — orchideje. (zdroj A. Cattabiani)

Javanská pohádka nás zavádí do hluboké džungle, kde žil chudý vdovec se svým malým synáčkem jménem Yantho. Když jeho žena umírala, prosila ho, aby nikdy nezapomněl na jejich synáčka, staral se o něho a podělil se s ním o poslední zrnko rýže. Muž jí to s lehkým srdcem slíbil, ale protože to byl zlý

a lenivý člověk, rád se opíjel, o svého synáčka se nestaral. Často ho bil a vyčítal mu, že nedokáže sehnat jídlo.

Jednou se rozhodl, že se ho zbaví. Odvede ho hluboko do džungle a tam ho ponechá. Vzal poslední hrst rýže a šel s chlapcem do lesa. Tam uvařil rýži, všechnu ji snědl, jen jedno zrnko nechal na dně nádoby. Pak řekl chlapci, ať na něj počká, protože on musí najít suché dřevo na oheň. A pak se spolu rozdělí o poslední zrnko rýže.

Yantho se krčil u ohýnku, přikládal větvičky, rozhrabával popel a roztíral si ukoptěnýma rukama slzy, protože měl hlad. „Uwa-uwa,“ nařikal a volal otce. Za chvíli byl v tváři celý _černý, jen oči mu svítily jako drahokamy. Čekal dlouho. Rozhodl se, že půjde otce hledat. Jeho otec bloudil a nakonec se ocitl u ohně, u kterého zanechal svého synka. Uviděl v nádobě poslední zrnko rýže a chtivě po něm sáhl. Najednou se ze tmy džungle vynořilo podivné stvoření. Z černého obličeje svítily oči a z úst vycházel nářek „uwa-uwa.“ Muž se polekal a chtěl utéct, protože myslel, že je to démon. V tom okamžiku na stromech zaplály květy orchidejí a v jednom z nich se objevila podoba Yanthovy matky. „Nedodržel jsi slovo! Za to propadneš džungli. Staneš se démonem ve zvířecí kůži.“ Muž se proměnil ve strašidlo a utekl do džungle.

Květ orchideje se sklonil k malému Yanthovi, protože to byl on, koho se otec polekal. „Utrhni můj květ a ten tě dovede bezpečně domů.“ ozval se matčin hlas. A tak Yantho už nebyl niky sám, protože s ním byl nevádnoucí krásný květ. (zdroj V. Šťovíček)

Barmská pověst O původu orchidejí kmene Čjinů, žijící v hornaté krajině vypráví o dvou bratřech. Jako obvykle se vydali na lov. I když byli dobřími lovci, ten den nenašli žádnou zvířecí stopu. Rozhodli se proto obětovat bůžkovi hor slepičí vejce. Než nastal večer, vraceli se domů s bohatým úlovkem.

Za několik dní se objevila ve vesnici neznámá dívka. Byla krásná a v dlouhých černých vlasech měla vpletenou nádherně vonící žlutou květinu neobvyklého tvaru. Vesničané dívku považovali za lesní vílu. Obdivovali květ v jejích vlasech, protože takový nikdo nikdy neviděl.

Dívka řekla, že vejce, které obětovali dva bratři, sebrala vrána a uletěla s ním na vrchol stromu. Tam se rozbilo a kapky z něho stékaly po větvích. Zachytily se v nich a vyrostly ve žluté omamně vonící květy. Když to dívka řekla, zmizela.

Vesničané opravdu v džungli ty květiny našli. Nazvali ji orchidej ar ek par - květina z vaječných kapek. Čjinské dívky ji považují za svou nejkrásnější ozdabu. (zdroj Barmské pověsti)

Orchidej je národním květem Brazílie, Guatemaly, Hondurasu, Hong Kongu, Kolumbie, Kostariky, Singapuru, Venezuely.

2.28. Pampeliška/smetánka (Taraxacum)

Její květy jsou spojovány se sluncem. Má jarní sílu, jejímž zdrojem je láska slunečních bytostí, a proto může léčit a proměnit lidské touhy. Pampeliškový čaj měl posilovat duševní schopnosti. Je symbolem posla, protože její nažky (plodem pampelišky jsou nažky s pernatým chmýřím) unášeny větrem mohou přeletět kilometry. Je také symbolem pomíjivosti lidského života, jelikož i nejjemnější vánek dokáže její nažky rozfoukat.

Její odkvetlé květenství se používalo k věštění: Zamilovaní do něj foukali. Když při prvním fouknutí

odletěly všechny nažky, znamenalo to, že ten, na koho při tom myslel/a, ji má rád.

Někdy s ohledem na hořkou chuť lístku symbolem hořkosti. Věřilo se, že když se člověk pomaže smetánkou, bude všude vítán a jeho přání se splní.

Američtí Indiáni kouřili její uschlé listy při šamanských rituálech.

V křesťanství se spojuje s Kristem a Pannou Marií, asi pro květ podobný slunci s mnoha paprsky. Když je utržena, roní hořkou mléčně bílou tekutinu — symbol smrti Krista a jeho učedníků. Tímto symbolem jsou všechny květiny, ze kterých po utrnutí vytéká tekutina.

Pampeliška byla oblíbenou květinou řecké bohyně Hekaté (bohyně měsíce, podsvětí, křižovatek) a používala se při jejich rituálech, které se konaly na místě, kde se scházejí tři cesty.

Jak přišla na svět pampeliška: Jižnímu větru vládł Šavondasí. Převaloval se jen z boku na bok a občas se podíval, co se děje na Zemi. Jenou uviděl krásnou dívku s vlasy zlatými jako slunce a se zelenou sukni. Moc se mu líbila. Řekl si, že se zítra za ní vypraví. Ale druhý den se mu nechtělo, jen se díval, a odložil to na příští den. Tak dlouho odkládal námluvy, až se ta dívka změnila. Zestárla a vlasy jí zbělely. Co jsem to udělal? Tak dlouho jsem otálel, až jsem ji ztratil. Jeho horký dech se dotkl její hlavy, a ta se rozlétla v tisícero bílých kadeří. A od té doby jsou na zemi pampelišky. (zdroj J. Vladislav)

Jak pampeliška dostala své jméno. Kdysi v lesní jeskyni nedaleko zbraslavského kláštera žil čert. Opat kláštera s ním žil v nerušeném sousedství. Jednou do kláštera přišel mnich Jimram, který miloval jídlo, ženy a víno. Nakonec ho opat musel vykázat pro jeho nemravné chování z kláštera. Jimram se nejdříve potuloval kolem kláštera, pak začal ve vesnicích krást. Protože neměl kde spát, ukryl se v jeskyni. Nevěděl, že v ní bydlí rohatý. Ten, když se vrátil a viděl tam Jimrama spát, napadl ho. Při své rvačce dělali takový hluk, že se seběhli lidé z vesnice i mnichové z opatství. Čert svými rohy Jimrama pořádně potrkal a strhl z něho mnichovský hábit.

Jimram najednou před všemi stál celý nahý. Nejsměšnější byla na něm hlava — lysá lebka, z které v podobě chmýří vyrážely na všechny strany dlouhé, šedivé, hrůzou zježené vlasy. Od toho dne nikdo Jimrama nespátril. Ale smetánku, když dozraje a mění se v šedou ochmýřenou hlavičku, začali lidé nazývat páně popovou pleší, pléškou, nakonec pampeliškou. (zdroj F. Kubka)

Knížka o Pampelišce je smutnou pohádkou. *Krásná princezna Pampeliška se zlatými vlásky utíká z domova, aby si nemusela vzít španělského prince. Setkává se s Honzou, který se vydal na zkušenu.*

Na své společné pouti je potkávají velké problémy, závist, zloba, násilí, dokonce vězení, hlad a bída. Španělský princ o princeznu ztrácí zájem, když zjistí, že putuje s Honzou. Princezna se dovídá, že ji otec proklel a nechce ji vidět. Honza zesláblou a nemocnou Pampelišku přivádí ke své matce. Princezna se ztrácí před očima, její vlasy jsou bílé. Když vyběhne z chalupy, je lehká jako chmýří a podzimní vítr ji odfoukne do neznáma. (zdroj K. Kvapil)

2.29. Pelyněk (Artemisia)

Je jednou z 9 posvátných bylin Anglosasů. S ohledem na svou chuť je symbolem hořkosti. Je také symbolem bolesti a neštěstí. V Apokalypse je Pelyněk jméno velké trestající hvězdy.

Její lat. název artemisia je pravděpodobně odvozen od jména řecké bohyně Artemis (v řeckém bájesloví dcera Dia a Léty, sestra boha Apollóna). Byla ochránkyní matek, mohla rozdávat smrt, ale

i uzdravovat. Milovala lov a samotu vysokých hor. Římané s ní ztotožňovali Dianu.

Artemis byla v mnoha zemích patronkou bylinkářství. Byla to měsíční bohyně a matkou všeho tvorstva. Často zobrazována jako ženská postava s tisíci prsy. Ifigenie, její kněžka, jí obětovala všechny muže, kteří přistáli na Tauridě, jež obývala. Na obloze měla své zastoupení ve Velké medvědici a byla ochránkyní axis mundi (osa světa) neboli Polárky, která se nachází v centru souhvězdí Velké medvědice.

Ve středověké Anglii věřili, že pelyněk černobýl dokáže ochránit před zlými duchy před bleskem. Proto kytička pelyňku černobýlu byla zavěšována nad dveřmi domů.

Věřilo se, že cestovatelé, kteří s sebou nosili pelyněk černobýl, netrpěli únavou a slabostí, nepodléhali otravám a nebyli napadáni divokou zvěří.

Na Ukrajině se vypráví, že v den uctívání kříže se jedna dívka vydala do lesa na houby. Cestou uviděla klubko hadů. Polekala se, chtěla utéci, ale spadla do hluboké díry — hadího doupěte. Zde žila hadí královna se zlatými rohy. Zavedla hady k zářícímu kameni, který hadi olizovali, a tím se sytili. Dívce nezbylo než dělat to co oni, aby neumřela hladem.

Přišlo jaro. Hadí královna jí dala darem schopnost porozumět jazyku bylin a poznat jejich vlastnosti. Varovala ji, aby nejmenovala pelyněk, jinak tuto schopnost ztratí.

Hadí svými těly vytvořili schody, po kterých se dívka dostala ven z díry.

Dívka se brzy stala známou svými znalostmi bylin. Jednou se jí nějaký člověk znenadání zeptal: „Jak se jmenuje rostlina, která roste podél cest mezi poli?“ „Pelyněk“, řekla. A v tom okamžiku zapoměla vše, co věděla.

A proto se pelyňku říká také „bylina zapomnění“. (zdroj. A. Cattabiani)

2.30. Petrklíč /prvosenka (Primula)

Vědecké jméno Primula je zdobnělé z prima, tedy první, protože se probouzí první ze sna a odtud český název - Prvosenka. Kvete jako jedna z prvních — je to jarní květina. Je proto symbolem první lásky, mládí, čistoty.

Petrklíč patřil severské bohyni Freyi a Keltové jej měli za květinu víl. Používali jej v léčitelství.

Germáni ji zasvětili bohyni Friji, bohyni války, lásky, čarodějnictví, manželky nejvyššího boha Wodana.

Ve středověku ho řadili mezi léčivé a čarodějné rostliny. Věřili, že pomáhá otevírat skryté poklady. Kdo se prý dokáže dotknout kytičkou z prvosenek skály, kde přebývají víly, tomu se otevře cesta do jejich království. Musí ale nejdříve uhádnout správný počet prvosenek.

Podle řecké báje mladík Paralios se usoužil nad svou zemřelou milenkou. Bohové jej proměnili v kvítek jara — prvosenku.

V nordické mytologii ochránkyně polí, Berchta, vábí pomocí petrklíčů děti, které se jí líbí. Vede je přes hory a doly cestou zarostlou samými petrklíči do čarovného zámku, kde je plno váz s kouzelnými

petrklíči. V každé váze jsou velké poklady, které si mohou vzít, ale žádný petrklíč. Pokud tak učiní, jsou po celý život pronásledováni černým psem. (zdroj O. Smrž)

Skandinávská bohyně Freya petrklíčem otvírala jeden ze svých pohádkově bohatých paláců. Freya patřila mezi prapůvodní bohy, zvané vanadisy, kteří vládli nad zemí Vanir před příchodem patriarchálního boha Ódina. Ten se naučil všem magickým a božím moudrostem od ní. Freya reprezentovala sexuální lásku a její jiné jméno, Frigg, se stalo slangovým výrazem pro pohlavní styk. Spojila se s Freyem, bohem Yulu, s nímž zplodila syna. Byla bohyně koček, osudu, hvězd a ráje. Stála v čele valkýr, které přiváděly mrtvé bojovníky do Valhally—Ódinův ráj. Valkýry byly amazonky, které hlídaly bránu smrti. Ve středověku byly považovány za čarodějnice.

Prvosenka je symbolem dobrého osudu. Když první ministr Disraeli předstoupil před královnu Viktorii, aby jí slavnostně předal indickou korunu, na důkaz vděčnosti mu královna darovala kytičku prvosenek, jako přání dobrého osudu. (zdroj A. Cattabiani)

Věřilo se, že prvosenky přinášejí štěstí v lásce. Jsou symbolem důvěry a přátelství. V předvečer Prvního máje je přidávaly dívky do čerstvě nadojeného mléka, kterým si omývaly obličej, aby zkrásněly. Byla rostlinou prostých lidí.

Květy čerstvé nebo sušené se dávaly do pohřebních věnců, které se pokládaly na hrob vždy v úplňku. Kytičky se dávaly pod polštář, aby bylo možno kontaktovat ducha nedávno zemřelého člověka. Někdy se připevňovaly na klopou kabátu na znamení nedávného úmrtí blízké osoby. Nemocným dětem se kytička dávala nad postýlku, aby odehnala duchy mrtvých.

Zemědělci si ho věšeli do chléva, aby jim čarodějnice nekradly mléko.

Keltové věří, že mají kouzelnou moc. Jedině knězi je mohli trhat a museli přitom být bosí.

Na silném stonku rozkvétá svazek většinou žlutých květů připomínajících klíče. Lidová obrazotvornost je spojila se symbolickými klíči sv. Petra. Jinde ji nazývají nebeklíč, nebo také klíče Panny Marie. Jako jedna z prvních jarních květin otevírá jaro. A tím i radostnější naděje po chmurné zimě. Pro tuto skutečnost se stala mariánskou květinou.

Petrklíče shazují obyvatelé nebes, abychom si na ně vzpomenuli.

Petrklíče (jarní pohádka): Klíče svatého Petra spadly na Zem, rozbily se na tisíce kusů. Z každého vyrostla květina petrklíč. Rozkvétá na jaře, protože klíče spadly na Zem na jaře. (zdroj R. Blahoutová — Pospíšilová)

Legenda vypráví, že jednoho dne úlekem upadly svatému Petrovi z nebe klíče od ráje, když se dozvěděl, že existují kopie jeho klíčů, pomocí kterých se chtějí dostat do ráje duše, které tam nepatří. Petr ihned pro klíče poslal anděla, ale zatím z otisku nebeských klíčů v zemi vypučely prvosenky, které lidé nazvali petrklíči. Protože tyto květiny již nemohou otevírat nebeské brány, otevírají alespoň brány bohyně Vesny, se kterou přichází jaro. (zdroj O. Smrž)

Kristus Pán si vyvolil ze svatých apoštolů za svého nástupce na Zemi Petra. Svěřil mu dva klíče: zlatý od království nebeského, železný od horoucích pekel. Na cestě do Malé Asie ho pohané zajali a mučili, protože mu chtěli vzít zlatý klíč. Ale nenašli ho. Pověsili ho hlavou dolů na kříž.

V noci povolila posmrtná ztuhlost a pravá ruka, která něco svírala, se otevřela a z ní vypadl klíč.

Ukryla ho tráva a druhý den pod křížem kvetl zlatý kvítek — Petrův klíč, petrklíč. Otvírá prý zem a ukazuje zlaté poklady. (zdroj M. Korandová)

Skandinávská pohádka vypráví o třech bratřích. Tři bratři žili v chalupě na spadnutí a žili velice nuzně. Jednoho podzimního dne nejstarší vyhnal na pastvu svou kozičku. Vtom uviděl žlutou květinku petrklíč. Utrhl ji a vsadil za klobouk. Klobouček byl najednou těžký, a když ho sundal, uviděl, že místo květinky má za stuhou zlatý klíč.

Tu se kozička proměnila v bílou pannu a pokynula mu, aby šel za ní. Přivedla ho ke zlatému kopci a on uviděl klíčovou díрку. „Dobře jsi mne popásal. Za to si můžeš odemknout zlatým klíčem kopec plný pokladů. Nezapomeň ale na to nejcennější!“ řekla ta panna a zmizela. Chudás otevřel klíčem horu a spatřil mnoho pokladů. Naplnil si kapsy, klobouk i košili. Rozhodl se, že se ještě vrátí. Sotva ale vyšel z hory, hora se zavřela a on si uvědomil, že v ní zanechal zlatý klíček. Se svým bohatstvím se k bratrům nevrátil. Chtěl si ho užít sám. Bohatství však rozházal a teprve potom se vrátil k bratrům.

Jednoho podzimního dne se vydal prostřední bratr napást svou ovečku. Také on našel petrklíč, který se mu proměnil ve stříbrný klíček. Jeho ovečka se proměnila v bílou pannu a zavedla ho ke stříbrné hoře. Prostřední bratr dopadl jako jeho starší bratr.

Jednoho zimního dne se vydal nejmladší Jiřík se svou holubičkou do lesa, aby ji našel semínka ze šišek a nakrmil ji. I on našel petrklíč a ten se mu proměnil ve skleněný klíček. Z holubičky se stala krásná bílá panna a ta ho dovedla ke skleněné hoře a doporučila mu, aby si z hory odnesl to nejcennější. Jiřík v hoře uviděl mnoho pokladů. V koutku jeskyně na skleněném stolečku stála malá skleněná panenka. Ta se mu zalíbila a tu si i se stolečkem vynesl z hory. Hora se za ním zavřela a skleněná panenka se proměnila v krásnou dívku, která mu děkovala za své vysvobození. Jiřík si panenku vzal za ženu. Skleněný stůl jim prostíral dobrá jídla a zlatý dukát. Podělil se se svými bratry. Ti mu ale záviděli, a tak jednou v noci mu stůl ukradli a utekli. O stůl se později pohádali, protože každý ho chtěl pro sebe. Jak se o něj přetahovali, spadl a rozbil se. Rozhádání bratři se každý vydali jinou cestou. A Jiřík se svou ženou se starali o své malé hospodářství a nic jim nechybělo ke štěstí. (zdroj V. Štoviček)

Proč už petrklíč neotvírá poklady: Pokud žily na světě víly, měl petrklíč kouzelnou moc. Když ho zjara někdo utrl v pravou chvíli, otevřel mu cestu k pokladům ve skalách. Jeden pasáček pásal ovce a uviděl petrklíč. Utrhl si ho a dal za klobouk. Najednou byl klobouk těžký. Místo petrklíče měl tam zlatý klíč. Zjevila se mu víla a řekla mu, aby ho přiložil ke skále a nabral si pokladů, co chce. Ale ať nezapomene na to nejlepší.

Pasáček přiložil klíč ke skále, ta se otevřela a bylo tam velké bohatství. Nabral si, co mohl, a vyšel ven. Skála se za ním zavřela a on si až pak uvědomil, že zapomněl v ní to nejlepší — klíč. Od té doby petrklíče skály neotvírají. (zdroj J. Vladislav)

2.31. Pivoňka (Paeonia)

Je symbolem lásky, ženské krásy, urozenosti, vznešenosti, ctnosti a vážnosti.

Ve Francii byl populární náhrdelník pivoňkových semen, pokropených svěcenou vodou, navlečený na červenou nit novou jehlou. Nazýval se růženec svaté Gertrudy a byl považován za vynikající amulet na obranu před zlými vílami a skřítky.

Pivoňka pěstovaná na zahradě chrání proti zlu, bouřkami celý dům i jeho obyvatele.

Antičtí autoři ji přirovnávají k růži — nazývají ji růží stolistou.

Řecký mýtus vypráví, že *Létó, matka dvojčat Apollóna a Artemis, měla rodit. Protože Paieón, lékař bohů, věděl, že porod bude těžký, dal jí včas vypít šťávu z květu, který rostl na Olympu a neměl dosud jméno. Létó ucítila, jak bolesti ustupují, a bez problémů porodila dvojčata. Ten květ byl později nazván pivoňkou.* (zdroj A. Cattabiani)

Jiná řecká varianta o vzniku pivoňky vypráví, že *když byl řecký bůh podsvětí Hádes poraněn Héraklem, který sestoupil do podsvětí, aby spoutal trojhlavého psa Kerbera, zavolal ke svému lůžku Asklépiova syna Paieóna, boha lékařství, aby ho vyléčil. Paieón ho vyléčil tak dobře, že Asklépiea přepadla hluboká závist. A tak Hádes raději Paieóna proměnil v pivoňku.* (zdroj A. Cattabiani)

Protože měla pivoňka spojitost s lékařem a léčení, lidé se domnívali, že má mnoho léčivých vlastností, a využívali ji hojně v léčitelství.

Umělci ve středověku ji velice rádi malovali na své obrazy.

Pivoňka byla označována jako růže bez trní. Je symbolem Panny Marie.

Mořeplavcům se doporučovala jako prostředek před bouřemi.

Japonci ji mají za symbol plodnosti a manželského štěstí.

V Číně je velice ceněná. Je císařskou květinou. Překlad jejího čínského názvu: nejkrásnější. Symbolizuje jaro, krásu, ženskost. Byla pokládána za královnu květin, za květinu bohatství a vznešenosti. Spolu s broskví znamená dlouhý život, bohatství a vážnost. Používána v lidovém léčitelství.

Legenda říká, že *žena jménem Bílá pivoňka vyprovokovala nesmrtelného Lü Tung-pina k zápasu v milostných hrátkách a po několika nocích nad ním nakonec zvítězila tím, že ho polechtala.*

Jiná čínská legenda vypráví o pyšné císařovně. *Císařovna jménem Wu Tutian jednoho dne přikázala květinám, aby vyketly všechny najednou, a tak ji vzdaly hold. Květiny poslušně vyketly najednou a ukláněly se, když císařovna kolem nich prošla.*

Jen pivoňka, *považovaná za královnu květin, se odvážila odporovat. Císařovna nařídila, aby byly všechny pivoňky vykopány a přesazeny na hory zaváté sněhem. Pivoňka svůj osud snášela pokorně, a když nadešla správná chvíle, rozevřela na slunci nejkrásnější květ, jaký kdy na zemi kvetl.*

Císařovna se musela smířit se situací, zrušila pivoňce vyhnanství a vrátila jí její královský titul. (zdroj A. Cattabiani)

Čínská legenda vypráví o *muži jménem Tsien-Sien. Byl vdovec, děti neměl a velice miloval květiny. Měl velkou zahradu, ve které pěstoval vzácné květiny a ovocné stromy. Denně byl ve své zahradě a pečoval o své rostliny. Nikdy žádnou neutrhl a nedovolil to ani nikomu jinému, protože nechtěl vidět své květiny plakat. Živil se výhradně bylinnou stravou.*

Ve vedlejší městě žil mladý muž z rodu mandarínů — Tchang-Oey. Myslel si, že je něco víc než ostatní. Noci trávil ve společnosti ničemných kamarádů, kteří ho poslouchali a pochlebovali mu. Jednoho dne náhodou přišli před krásnou zahradu, vešli do ní. Tsien-Sien seděl mezi květinami a chystal se pojíst. Byla to doba, kdy byly rozkvetlé jen pivoňky. Při pohledu na tu krásu se Tchang-Oey

rozhodl si zahradu koupit. Tsien-Sien ale odmítl. Tchang-Oey se rozzlobil a se svými druhy zpustošil celou zahradu.

Tsien-Sien byl zdrcen. Tu spatřil před sebou krásnou dívku a ta všechny květy oživila, že zahrada byla ještě krásnější. Všichni lidé ve vesnici mluvili o zázraku. Dozvěděl se to i Tchang-Oey. Rozhodl se pomstít. Obvinil u guvernéra zahradníka z kouzelnictví. Guvernér nechal zahradníka vsadit do vězení.

Tsien-Sien byl spoután a nevěděl, co si počít. Napadlo ho poprosit nesmrtelnou, která mu obživla květiny, o pomoc. Sotva na ni pomyslel, stála před ním. „Jsem duch, který vládne zahradám pod správou královny Tchy-Wan-Man. Svoji láskou ke květinám sis ji získal. To jí vděčíš za vzkříšení tvých pivoňek. Z rozkazu pána nebes zítra zemře Tchang-Oey a jeho druhové budou potrestáni.“

Tchang-Oey se těšil, že stařec je ve vězení, a proto se svými kumpány opět vnikl do zahrady. Ale ta byla zpustošená, tak jak ji zanechali. Všechny pivoňky byly otrhané a ležely na zemi. Tak si mezi ně sedli a pili a hodovali. Náhle se všechny pivoňky zvedly ze země, proměnily se v mladé dívky. Svými rukávy vyvolaly strašlivý vítr. Mladíci utíkali, klopýtali, padali. Byli zranění a dobytí, když vichřice ustala. Ale Tchang-Oey mezi nimi nebyl. Našli ho mrtvého v jámě s výkaly. Když se to guvernér dozvěděl, ihned propustil zahradníka z vězení.

Když přišel Tsien-Siendo do své zahrady, byla překrásná, všechno v ní kvetlo. A tak se o ni i nadále pečlivě a s radostí staral. Jednou, když už byl velice starý a odpočíval ve své zahradě, objevila se nesmrtelná a vzala ho i jeho zahradu na nebesa dle rozkazu své královny. (zdroj O. Smrž)

Pivoňka se měla vdávat za Simona. Měli se moc rádi. Ale najednou zemřela její matka a zůstalo šest dětí a otec ji prosil, aby odložila svatbu o dva roky, až doroste její sestra a ta převezme péči o mladší sourozence. Pivoňka souhlasila a Simon ji řekl, že na ni počká.

Za dva roky sestra měla převzít péči o mladší sourozence, ale odmítla, protože se chtěla vdávat a provdala se. Pivoňka se starala o sourozence dál a Simon na ni čekal.

Pak dorostl bratr, ale odmítl zůstat doma a odešel do světa. Tehdy také zemřel otec a neměl se kdo o děti starat. Pivoňka prosila Simona, aby na ni ještě počkal a on jí to slíbil. Jeho rodiče s tím nesouhlasili a vyhnali ho. Proto se Simon rozhodl vydat do světa daleko až za moře. Zeptal se Pivoňky, co jí má k jejich svatbě přivést. Přála si nějakou květinu, kterou nemá ve své zahrádce.

Simon ji po dvou letech poslal holoubka s dotazem, zda už mohou mít svatbu. Ale to nebylo možné, protože se Pivoňka postupně musela postarat o všechny sourozence. Vždy, když některý dorostl a měl převzít péči o mladší sourozence, odmítl a šel si za svým. Když už byly všechny děti z domu, chtěla se chystat na svatbu. Ale zemřela její nejstarší sestra a zanechala tři sirotky. Nikdo se o ně nechtěl postarat. Tak se o ně postarala Pivoňka a poslala o tom zprávu Simonovi po holoubkovi, že se svatba odkládá.

Uběhly roky, děti vyrostly, opustily Pivoňku. Byla už stará, bělovlasá. Nikdo za ni nechodil. Poslala po holoubkovi Simonovi zprávu, že svatba už může být.

Každý den si oblékla svatební šaty, na vlasy posadila svatební věneček a šla před dům a čekala na Simona. Lidé se jí vysmívali, že je bláznivá. A jak tak čekala, přišla si pro ni smrt. Lidé ji pochovali.

Za několik dní přišel Simon. Zaplakal nad jejím hrobem a litoval, že nemohl přijít dřív. Vydal se na cestu hned, jak dostal od holoubka zprávu, ale cesta byla dlouhá a na moři ho zastihla bouřka. Zasadil

na jejím hrobě květinu, kterou pro ni z té daleké země přinesl jako dárek a dal jí jméno po své milé — Pivoňka. A její květ byl tak krásný a tak voněl sladko-hořce jako jejich láska. (zdroj A. Sakse)

2.32. Pomněnka (Myosotis)

Pomněnka je symbolem věrné lásky, věrnosti a přátelství až za hrob.

Ve středověku se věřilo, že kdo ji v určitou hodinu utrhne a zná zaklínací formuli, tomu se otevrou skryté poklady. Může si odnést, co unese, ale nesmí při návratu zapomenout na kouzelnou květinu. Jinak se všechno bohatství propadne do země.

Jak přišly na svět pomněnky: Modrá obloha byla smutná, protože lidé na ni málo mysleli. Proto poslala na Zem kus své blankytné látky se zlatými hvězdičkami, aby z ní ušila Země šatečky pro své nejmenší květinčky. Květinčky v blankytných šatečkách s hvězdičkou uprostřed budou lidem připomínat nebe. Budou je prosit, aby na oblohu často vzpomínali, a proto se jmenují — pomněnky. (zdroj S. Reinheimer)

Stará evropská pověst vypráví o mládenci, který se jednou procházel se svou nevěstou po břehu řeky. Dívka spatřila na břehu modré květinčky a zatoužila po nich. Mládenec se pro ně rozběhl, ale břeh se pod ním utrhł a on se zřítíl do řeky. Stačil jen zavolat “Pomni na mě!” Nešťastná snoubenka pak nosila modré květinčky, pojmenované pomněnky, až do své smrti na jeho hrob.

Pomněnka je Venušinou rostlinou a vyjadřuje nejčistší sílu ženského principu.

Pomněnka je mariánskou květinou — je symbolem očí Panny Marie.

Ježíšek si rád hrával se zvířaty i s rybkami. Když měl 12 let, byl považován za dospělého a musel se se svými zvířecími přáteli rozloučit. Každá rybka se s ním chtěla rozloučit a v místech, kde se naposled loučila modrá rybí očka s Ježíškem, vyrostly něžné pomněnky. _Dodnes rostou u všech potoků a řek a jejich květy připomínají oči, v nichž se slila modrá kvetoucí nebesa. (zdroj A. Gajdoš)

Dříve se u nás pomněnkám říkalo „rybí očka“, protože prý rybka, když pocítí, že má zemřít, vyskočí nad hladinu, uvidí nad sebou vysoké nebe a vydechne naposled. Z rybí dušičky vyroste modré kvítko, rybí očko, které později lidí nazvali pomněnkou. (zdroj F. Kubka)

Slovenská pohádka Panenka s modrými vlásky vypráví o Janečkovi, který se vydal do světa najít si nevěstu. Přišel k hluboké černé řece. Na břehu rostly skromné modré květiny. Janečkovi se zdálo, že jsou zkrěhlé ranním chladem. Naklonil se k jedné z nich, aby ji zahřál svým dechem. Vtom se modrý kvítek rozevřel a z něho vystoupila krásná panenka s blankytně modrými vlásky a náhrdelníkem z rosy kolem krku. Janíček na ni dýchl a ona povyroستla. Dýchl na ni ještě několikrát.

Zeptal se jí na jméno, ale ona ho neznala. Protože se jednou koupala v černé řece, která je začarovaná a od té doby si nic nepamatuje. A ten, kdo nemá jméno, jako by nebyl. Na druhé straně řeky žije starý skřítek v zahradě, ve které rostou všechny květiny, co jsou na světě. A na každé květině je napsáno, jak se jmenuje. Skřítek ale svou zahradu velice střeží a přes řeku se nikdo neopovází, protože by na všechno zapomněl.

Janeček jí slíbil, že se vypraví za skřítkem a zjistí její jméno, když se ona stane jeho ženou. Panenka souhlasila a ze svých vlásků upletla dlouhý copánek a přehodila ho přes řeku. Oba si slíbili, že jeden na druhého nezapomene. Po tom copánku se Janeček dostal na druhou stranu řeky. Dostal se

nepozorovaně do zahrady a našel tam modrý kvítek. Než přečetl, jak se jmenuje, byl u něho nazlobený skřítek, proměnil se v ohnivého psa a začal se po Janečkovi sápat. Janeček utrhł modrý kvítek a rychle utíkal ze zahrady. Volal na panenku, aby ho zachránila. Panenka se polekala, trhla hlavou a Janeček se zřítíl do černé řeky.

Když se dostal na břeh, na nic si nevzpomínal. Přečetl si jméno kytičky, ale nic mu to neříkalo. Zatkl si ji za klobouček a vydal se na cestu, kam ho nohy vedly. V srdci ho tížil podivný smutek.

Panenka modrovláska se vydala Janečka hledat. Každý se ale od ní odvracel pro její modré vlásky. Dostala se k jezírku do hlubokého lesa, které obývaly rusalky. Poprosila je, aby ji vzaly mezi sebe. Souhlasila s podmínkou, že už nesmí nikdy promluvit, jinak se navždy promění v květ. Rusalky každého člověka, který k nim zabloudil, vlákaly do svého bezedného jezírka. A tak panenka modrovláska tančila každou noc při měsíčku s rusalkami kolem jezírka a mlčela.

Jednou večer k jezírku zabloudil Janeček. Viděl rusalky i modrovlásku, jak tančí. Modrovláska Janečka poznala, on ji nepoznal. Vtom rusalky obstoupily Janečka a lákaly ho k jezírku. Modrovláska vykřikla: "Stůj, Janečku, je-li ti život milý!" Rusalky se rozplynuly a panenka se proměnila v modrou květinu, jakou měl Janeček za kloboučkem.

A Janeček si vzpomenuł. Volala na ni Pomněnko, Pomněnko a dýchal na ni. Ale květ se neotevřel, jen tiše poprosil: "Nezapomeň na mě." Janeček utrhł modrý kvítek a až do smrti ho nosil na svém srdci. Nikdy se neoženil a ten kvítek nikdy neuvadl, dokud byl Janeček živ. (podle V. Štovička)

2.33. Růže (Rosa)

Růže je univerzálním symbolem lásky. Je považována za královnu květin. Díky tomu, že o růže je nutno pečovat, reprezentuje lásku harmonickou, kde o sebe partneři s láskou pečují. Značí někoho milovaného, hluboký cit, stejně jako neposkrvněnost a čistotu. Je tedy univerzální květinou nejen lásky, ale i fascinace krásy, obdivu, citu. Je zasvěcena Slunci a Venuši.

Když byla Venuše (římská bohyně smyslnosti, krásy a lásky) stvořena z mořské pěny, setřásala vlhkost ze svých vlasů. Kapky padaly do moře a staly se perlami. Jedna ale spadla na zelenou Zemi, Slunce se v ní zaskvělo a vypučel keř plný orosených růží.

Pohádka o tom, jak přišly na svět růže. *V jedné vesnici žil krásný mladík Dajnas. Každá dívka ho chtěla, ale on měl oči jen pro Skajstru. Ale ona o něm nechtěla ani slyšet. Když jí říkal, že by pro ni obětoval i svůj život, řekla mu, aby skočil ze skály do dravé řeky. On tak učinil. Ale bohové nechtěli jeho smrt a proměnili ho v malého ptáčka slavíka. A ten zpíval každý večer pro Skajstru. A ona se do toho zpěvu zamilovala. Neustále chodila za slavíkem, až z ní byl jen stín. Ale bohové nechtěli její smrt a změnili ji v stolistou růži. Od té doby jsou oba šťastni. Slavík jí zpívá a ona mu voní. (zdroj J. Vladislav)*

Pohádka o růži. *V chalupě na konci vesnice žil řezbář. Byl tak ošklivý, že se ho lidé báli. Ublížovali mu. Tak byl sám. Měl velmi šikovné ruce. Rozuměl si se zvířaty, ale nejraději si povídal se slavíkem. Ten jednou přiletěl a zpíval:*

Venuše pláče, paní má, ztratilo žezlo, ubohá.

A řezbář se ho zeptal, zda by se dalo žezlo vyřezat ze dřeva. Ale slaviček nevěděl. Řezbář hodně přemýšlel a nakonec pro Venuši vyřezal žezlo. Pak se se slavičkem vydal na cestu, aby ho Venuši přinesl. Dostal se až k moři. Venuše připlula na lastuře ke břehu. Ale před ním už tam byl ještě zlatník a klenotník.

Zlatník Venuši nabídl své žezlo ze zlata a Venuše se ho zeptala, co za něj chce. Zlatník chtěl tolik zlata, aby si mohl pozlatit dům. Venuše jeho žezlo odmítla.

Pak jí nabídl žezlo klenotník. Bylo vykládané samými drahokamy. A on za něj chtěl tolik drahých kamenů, aby si jimi mohl vydláždit cestičku v zahradě. I jeho žezlo Venuše odmítla.

Pak jí své žezlo nabídl řezbář. A řekl Venuši, že za žezlo nic nechce, protože ho vyrobil proto, aby bylo hodno její krásy. Venuše vystoupila z lastury, uchopilo dřevěné žezlo a najednou držela v ruce překrásnou růži. „Ach, to je nejkrásnější žezlo na světě. Za tvou nezištnou lásku ti dávám krásu i tvým dcerám a vnučkám. Buď šťastný.“

A před ní najednou stál krásný, urostlý a šťastný muž. (zdroj F. Pistoriusová)

O syrském králi Antiochovi se vypráví, že prý uléhal k spánku na růžích ve stanu ze zlata a hedvábí.

Plátky růží se používají k navození romantiky u milenců. To věděla již egyptská královna Kleopatra, která je nechávala sypat na podlahu a postel svého paláce, když měl dorazit její milenec. Jsou tedy symbolem svádění, romantiky a erotiky.

Kleopatra své vyvolené růžemi zasypávala. Při hostině na počest Marka Antonia pokrývala podlahu na loket vysoká vrstva růžovými plátky zpevněné zlatou sítí. *Kleopatra také přikázala rozvinout růžemi navoněné plachty své lodi plující vstříc Antoniovi.*

Ve starověkém Řecku a Římě byla růže symbol krásy opojné a nadpozemské a krásné ženy byly přirovnávané k růžím. Růže má však i trny!

Římská bohyně Diana nechala pannu Rhodanthé proměnit v růži, protože měla hodně nápadníků, které jí Diana záviděla. A ony nápadníky proměnila v trny této růže.

Římská legenda: *Všechny růže byly původně bílé. Jejich patronka Venuše se zamilovala do mladíka Adónise. Ten její city neopětoval a raději se věnoval se lovu. Jednou ho potrhala divoký kanec. Venuše mu běžela na pomoc. Šlápla na trn a kapky její krve potřísnily bílé okvětní plátky růže. Od té doby růže kvetou v odstínech růžové, červené, purpurové.*

Jiná verze této legendy říká, že růže vyrostly z Adónisovy krve.

Řecký mýtus Paridův soud: *Bohyně sváru Eris utrhla ze zahrady Hesperidek zlaté jablko. Opatřila jej nápisem „Té nejkrásnější“. Hodila ho mezi bohyně Héru, Pallas Athénu a Afrodité. Bohyně požádaly Parise, aby dal jablko té, která je nejkrásnější.*

Héra a Pallas Athéna přinutily bohyni lásky Afrodité aby odložila bohatě zdobený pás, který znásoboval její krásu. Přitom se obě okrášlily zlatem. Afrodité odložila pás a šla si natrhat květiny, kterými se chtěla ozdobit. Najednou byla upoutána líbeznou vůní růží, uvila z nich vínek a posadila si ho na hlavu.

Každá z bohyň Paridovi něco slíbila, když ji zvolí za nejkrásnější. Afrodité mu slíbila nejkrásnější ženu

na světě, spartskou královnu Helenu. A Paris jí podal zlaté jablko.

Růže byla jako znak lásky zasvěcena Afroditě. Růže byla ve starém Řecku uznávána jako nejkrásnější ze všech květin.

V antice symbolizovala pomíjivost života, neboť rychle uvadá. Antické báje popisují růži jako pozůstatek ranních červánků na Zemi. S růží si spojuje také bolest (není růže bez trní) a kvůli jejím lehce opadajícím korunním lístkům i pomíjivost a smrt. Zasazovaly se na obětních místech nebo na hrobech.

Ve východním Švýcarsku dosud existuje pojmenování pro hřbitov, které zní „Růžová zahrádka“ (Rosengarten).

Císař Nero požadoval od svých hostitelů fontány plné růžového vína k pití i koupání. V Římě se mělo za to, že je to nápoj probouzející milostnou vášeň.

V západním světě znamená v zejména lásku, lásku čistou a věrnou.

Pohádka: Vedle sadu rostl šípkový keř. S krůpějemi rosy na květech vypadal keř jako děvčátko se slzami štěstí. Ptáci zpívali o jeho kráse a také Solověj. Píseň uslyšel jitřní vítr a nemohl se dočkat rána, až šípkový keř uvidí, protože Solověj zpíval, že je krásnější než květy střemchy.

Vítr zapomněl na střemchu, jak ji večer líbal a sliboval věrnou lásku. Přiletěl k šípkové růži, řekl jí, že je překrásná z překrásných. Ale šípková růže zružověla a řekla, aby nelhal, protože ona je prostá ve srovnání s růžemi, které rostou v zahradě. Vítr namítl: „Tvoje skromnost zdobí tvoji krásu a odkrývá tvoji hlubokou a čistou duši.“ „Ach, ty jsi jediný, který nemluví jen o mojí kráse, ale také vidí mou duši. Protože krása pomine.“ „Budu tě věčně milovat,“ sliboval vítr a zůstal se šípkovou růží až do večera. Když se šípková růže ráno probudila, byl vítr pryč. Čekala ho každý den, rozvíjela své květy tak, že ji každý obdivoval. Ale vítr na ni zapomněl a vyznával lásku jiné květině. Šípková růže pomalu vadla, protože svou sílu vkládala do květů, aby se líbila větru, až přiletí. Nepřiletěl. Přišla zima a šípková růže byla tak zesláblá, že ji mráz sežehl a přišla si pro ni smrt. Ona nelitovala, vždyť milovala. Jitřní vítr zestárnul a vzpomenu si na šípkovou růži. Letěl za ní, ale ona už nebyla. Chtěl prosit za odpuštění, ale nebylo koho. (zdroj A. Sakse)

Španělská pohádka o Marii Růžičce. Byl jeden král, který nejráději kraloval v posteli obrostlé planými růžemi. Rozhodl se, že se ožení s tou, která dokáže přeskočit jeho postel tak, že nezavadí o žádný trn a nesrazí žádné poupátko. Žádné se to nepodařilo. V tom se objevila krásná chudá vdova. Lehce přeskočila postel, ale přeci jen zavadila o poupátko. Rychle ho zachytila a spolkla a nikdo nic nepostřehl. Kráľi se moc líbila, ale jakoby se po ní země slehla. Nikdo nevěděl, že žila jako dřív ve své chaloupce na konci města. Do roka se jí narodila holčička. Vdova jí říkala Marie Růžička, protože holčička měla růžové vlasy. Rostla tak rychle, že ve třetím roce z ní byla dospělá dívčina, které nebylo rovno v kráse. Vdova ji poslala do města, aby se naučila vyšívat.

Kráľi se po pěkné vdově stýskalo. Jednou uviděl hlouček dívek, jak vyšívají. Nejhezčí byla Marie Růžička. Král dívkám slíbil, že jim následující den přinese dárek. Vdova ale dceři řekla, že ten dar nesmí přijat. Když Marie Růžička odmítla králův dar, ten se nahněval a zlatý jehelníček, který přinesl, hodil Marii Růžičce do vlasů. Celý den si vybírala jehličky z vlasů, a přesto na jednu zapomněla. Když se vracela domů, potkala ji stařena. Byla to čarodějnice a ta se dívce nabídla, že jí vytáhne z vlasů jehličku. Místo toho jí však jehličku hluboko zarazila do hlavy a Marie Růžička se proměnila v růžovou holubičku.

Přilétla na královo okno, a protože byla krotká a milá, král si ji velice oblíbil. Král stále nemohl najít tu hezkou vdovu, která přeskočila jeho postel, a tak se rozhodl, že odjede na Ostrov krásných žen, aby si tam našel nevěstu. Nevěstu si však nepřivezl. Když se vrátil, viděl, že jeho holubička je velice smutná. Když ji hladil po hlavičce, našel zapíchnutou zlatou jehličku. Hned ji vytáhl a v tu chvíli před ním stála ta nejkrásnější dívka - Marie Růžička. Hned ji požádal o ruku. Dívka ale chtěla, aby poznal i její matku. Když však přišli do chaloupky, na okně seděla růžová holubice, která řekla: "Vy dva teď žijete jen pro sebe a já musím letět do nebe." A odletěla. Král se oženil s Marií Růžičkou a bylo to šťastné manželství. (podle V. Štovička)

Pohádka o zakletém princovi: Byl jeden bohatý velmož, který měl krásnou dceru Janu. Ta ale uznávala jedinou ozdobu - květiny. Ráda běhala bosa po lukách a lesích. Jednou objevila studánku, kolem které rostly keře planých růží. Jednou se objevil koníček, plavou hřívu měl propletenou květy. Jana utrhla jednu růži a tu se objevil smutný a bledý princ a za chvíli zmizel on i koníček. Jana celou noc na něj myslela. Ráno běžela ke keři, už tam byl koníček. Opět utrhla růžičku a objevil se smutný princ a po chvíli opět zmizel. Ještě mu ale stihla darovat šátek, na kterém vyšila růži.

Jana nevěděla, jak ho má vysvobodit, ale koníček jí řekl, že v noci pojede loukami kouzelnice se svým doprovodem, která prince očarovala. Chce si ho odvést, aby z lásky k Janě neprocitl. Všichni pojedou na koni a budou mít pláště černé jako noc, jen na jednom bude zářit růže — její vyšívání šáteček. A toho jezdce musí strhnout z koně a nepustit. A Jana učinila, jak jí koníček radil, a vysvobodila prince, který se stal jejím manželem.

Anglické královně Viktorii se na dvorním plese zalíbil Albert Koburský. Na znamení své přízně si odepjala od pasu růži a věnovala mu ji. Princ byl okouzlen, ale neměl, kam by růži na fraku připevnil. Učinil ve svém fraku nožkem řez a vetkl do něj růži. Tak vznikla knoflíková dírka. A Viktorie se později stala jeho chotí.

Růže byly hojně využívány v heraldice.

Angličtí Yorkové a Lancasterové se v 15. století utkali v dlouhé válce známé jako válka růží. Vévoda z Yorku přišel s návrhem, aby každý loajální přítel jeho rodu nosil bílou růži. Protistrana na to reagovala růží červenou. Květiny se staly symboly válečných stran. Po třiceti letech války došlo k usmiřovacímu sňatku mezi oběma rody a obě růže se spojily i na královském symbolu - rudá růže s bílou uprostřed.

Ve středověku byl oblíben román Román o Růži. Její autor Guillaume de Lorris putuje Zahradou lásky neboli životem, aby mohl utrhnout krásnou růži, kvetoucí v jejím středu — milovanou a uctívanou dámu svého srdce.

V 16. století nosili muži v Evropě s oblibou na hlavě věnec z růží.

Dávným znakem tajné společnosti rosenkruciánů neboli bratrstva Růže a kříže byl zlatý kříž s růží uprostřed na modré stuze — symbol dokonalosti dosažené sjednocením protikladů.

Tři růže jsou silným zednářským symbolem. Při pohřbu člena bratrstva se mrtvému kladou do hrobu tři růže — znamenají světlo, lásku, život.

Věřilo se, že šípky nošené jako náhrdelník umí přivolat lásku. Sny o růžích věští jen dobré. Vidět ji ve snu kvést znamená splnění tajného přání. Čaj z růžových pupat má přivolat prorocké sny.

Růže se používá jako symbol ženy a ženskosti. Z poupěte vzniká růže - proces kdy se z dívky stává žena. Poupě pak tedy značí mladou a zpravidla nevinnou dívku, možná lehce naivní. Plně rozvinutá růže reprezentuje zralou ženu.

Existuje pověst, která se stala základem pohádky o Popelce. *Pro svoji krásu byla velice obdivovaná slavná hétera Rhodopis (t. j. Růžolíci). Jednou se koupala v Nilu, tu přiletěl orel, uchvátil její střevíčky a složil je k nohám krále Psameticha. Ten byl unesen krásou malých střevíčků a rozhodl se podle nich vyhledat jejich majitelku. To se mu podařilo, a protože se mu velice líbila, pojal ji za choť.* (zdroj O. Smrž)

Barvy růže nesou odlišnou symboliku. Žlutá růže znamená radost, hlavně že života a mládí. Symbolizuje také slunce, vřelost, přátelství. Je spojována i s chřadnoucí láskou a žárlivostí.

Bílá představuje úctu a čistotu, ve středověku značila panenství, ale i smrt. Patří Panně Marii.

Světle růžová znamená obdiv nebo soucit a empatii.

Oranžová je nadšení, štěstí a nedostižnost.

Modrá symbolizuje vnitřní klid a smíření.

Rudá představuje všechny druhy lásky a citu - od lásky k víře až po lásku milenců a současně bývá vnímána jako symbol krve, války nebo vzpoury. Rudá růže patří Venuši, bohyni lásky. Znamená krásu, lásku, vášeň, naplnění a symbolizují také oheň. Pro křesťany symbol krve mučedníků a zmrtvýchvstání. V islámu je emblémem Proroka a jeho dvou synů.

Trny značí riziko, bolest, opatrnost.

Bulharská legenda vypráví, že v době, kdy Bulharsko porobili Turci, žil pastýř ovcí Sevdalín. Miloval svou vlast, svou bělovlasou matku i svou sestru Katarinu se žlutými vlasy a svou rudovlasou nevěstu Christinu.

Sevdalín byl hrdý a odmítl zdravit tureckého pašu. Ten pro něj poslal, aby ho odvedly do konaku — pevnosti. Ženy na něj několik dní čekaly, pak se vypravily do konaku. Stály před branou a čekaly. Tu vyšel žalářník a s úsměškem jim řekl, že Sevdalín už nežije.

Každá se rozběhla na jinou stranu, protože každá potřebovala být sama se svým hořem. Šly a plakaly. Kudy šly, rozkvetly nádherné keře růží. Ve stopách Katariny žluté, ve stopách matky bílé, ale nejkrásnější byly ve stopách Christiny — ohnivě rudé jako její vlasy a její srdce.

Jedna starobylá perská legenda vysvětluje, jak červená růže přišla na svět. Rostliny si prý jednou stěžovaly v nebi, že jejich vládce lotos v noci spí. Aby je usmířil, jmenoval Alláh novou královnou květin bílou růží. Slavíka její krása natolik uchvátila, že se jí rozhodl obejmout. Ostrý trn ho při tom poranil na prsou. Z kapek jeho krve pak vznikly červené růže, ozdoba všech perských zahrad. A tak ho zahubila láska ke zrádné kráse této květiny. Tedy krása a zrada v jednom.

Pohádka O červené růži: Kdysi panoval v Persii mladý král Achmket. Jednou se mu zdál sen o krásné dívce, která v rukách držela neznámý krásný květ s opojnou vůní. Rozhodl se, že bude jeho ženou a vydal se ji hledat. Najednou uviděl hada, jak škrtí orla. Usekl hadovi hlavu a orel uletěl. Za chvíli na vrcholku hory narazil na krásnou zahradu. U brány seděl stařeček a na bráně zachráněný orel. Stařeček byl vládce zahrady a pozval Achmketu dovnitř. A tam uviděl ten nádherný červený květ ze

snu. Stařec mu řekl, že je to růže. Kdysi jeho zahrada stála v údolí a lidé mohli do ní chodit, ale trhali mu květiny a šlapali po nich. Proto zahradu přenesl na vrcholek hory. Achmketovi dal větvičku růže, aby si ji zasadil. Achmketovi vykvetla bílá růže a on se z ní těšil a jednou ji políbil a květ zčervenal. V květu se objevila dívka a ta rostla, až z ní bylo děvče z jeho snu. Vzali se a kolem jejich příbytku kvetly červené růže. (zdroj J. Vlasáková)

Indický mýtus o Lakšmí: Jednou si bůh Šiva zavolal boha Višnu a poradil mu, aby se oženil. Ten souhlasil, ale nevěděl, kde si má ženu najít. Bůh Šiva mu podal pět malých červených šípků a doporučil mu, aby si našel zahradníka, který pečuje o květeny v jeho chrámě. Višnu se vydal na cestu a hledal chrám s nejkrásnějšími květy, které by svědčily o dovednosti zahradníka. Podařilo se mu najít chrám, který byl jemu zasvěcen a kolem kterého byla nádherná zahrada. Oslovil zahradníka a požádal ho, aby zasadil semena šípku a pečoval o ně. Protože za rok se k němu vrátí.

Ze semínek vyrostly růžové keře. Pak se objevila poupata, která rozkvetla — rudě, zlatě, tmavě žlutě, růžově, bíle. Tu se objevil Višnu. Laskal se každým květem, až našel ten nejkrásnější a v něm spala překrásná dívka. Naklonil se k ní a políbil ji. Tím ji probudil. „Jsem Višnu, zachovatel světa,“ řekl a poklonil se jí. „Jsem Lakšmí.“ „Budeš mojí ženou a bohyní osudu.“ A Višnu daroval zahradníkovi všechny keře růží. (zdroj P. Kettner)

V Indii růže, ze které se zrodila Lakšmí, byla považována za symbol božského tajemství.

Řekové považovali růži za dar bohů.

Podle perské pověsti byla růže darem samotného Alláha, který sněhobílou růži určil za vládkyni květin. Muslimové věří, že bílá růže vyrostla z kapek potu, které uronil prorok Mohamed při výstupu do nebe.

Raně křesťanská symbolika, ještě předtím než udělala z růže znak Krista, měla tuto květinu jako symbol pohrdání, hříchu a zbytečného přepychu. Později se stala symbolem krve, již prolil Kristus na kříži, a tím i nebeské lásky. Na počátku křesťanství se mělo za to, že trnová koruna Kristova byla spletena z větví keřové růže.

Vypráví se, že v době pronásledování křesťanů, byla jedna dívka odsouzena pro víru k upálení. Intenzivně se modlila k Bohu a ten seslal na Zem anděly, kteří proměnili plameny hranice ve žluté a červené růže. Dívka byla osvobozena a zázrak přiměl mnohé pohany, aby přestoupili na křesťanství.

Stala se květinou Panny Marie. Marie dostala dokonce přívlastky jako Růže bez trnů nebo Nejkrásnější růže mezi ženami.

Křesťané tvrdí, že poprvé rozkvetla v Betlémě nedaleko stáje, kde našla odpočinek Panna Maria se svatým Josefem.

Proč mají růže trny. Jedné temné noci přišel zlý duch, temný anděl, k růžovému keři. I když květy byl uzavřené, přeci jen ucítil vůni. Naklonil se k růži a šeptal jí, že má otevřít květ, že do něj dýchne a bude ještě více vonět. Ale růže neposlechla.

Temný anděl se ji snažil znovu přesvědčit, ale růže neotevřela svůj květ. Nahněval se a zařal své drápy do jejího stonku a vztekle keřem lomcoval. Rány na stonku se do druhého dne zacelily v jizvy a z nich vyrazily ostré hroty. Anděl světla růži řekl, že je to památka na to, že se nenechala svést. A proto mají růže trny. (zdroj J. Streit)

Jiná pověst o původu trnů: *Květiny se rozhodli, že se půjdou poklonit božímu Synovi v jeslích. Jen růže řekla, že nikam nepůjde, protože je královnou a ty se neklanějí. A její pyšná krása za to obrostla trnům.* (zdroj M. Korandová)

Křesťanská legenda vypráví: *Někteří pastýři, když šli pozdravit Jezulátka, byli tak chudobní, že mu neměli co dát. Proto prosili kvítka o květy pro Jezulátka. A květy jim vyhověly. Jen šípkový keř nechtěl svůj květ dát. Svými trny pobodal pastýře, roztrhal jim haleny. Ale ti se nedali a natrhali z keře plno květů, i když jim pod trny kapala z rukou krev. Když je dali Jezulátku, tu z těch květů vyrostly keře a na nich červené růže, červené od krve pastýřů. Každý, kdo viděl ty růže, prosil o růži, aby si ji mohl vysadit ve své zemi. Jen šípek od té doby roste planě na mezích, a kdo může, se mu vyhne.* (zdroj A. Gajdoš)

Legenda říká, že když bůh svrhl satana na Zem, satan se chtěl opět vyšplhat do nebe po šípku, který měl tehdy rovné dlouhé větve i ostny — posloužily by mu jako žebřík. Bůh ale uhodl jeho záměr a ohnul větve šípku k zemi. Vztekly satan pak ohnul na šípku trny dolů. (zdroj O. Smrž)

Věnce z růží nosili účastníci Dionýsovských slavností, protože převládal názor, že růže zchlazuje horkost vína a zabraňuje vyzrazení tajemství v opilosti. Růže bývala symbolem důvěrnosti a tajných zpráv. *Venuše prý darovala Harpokratovi růži, aby v ní skrytá tajemství navždy zůstala utajena. Staří Římané i Řekové zavěšovali růži jako symbol mlčenlivosti (znamení Harpokratovo) na strop při svých hodech a rokování nad shromážděním, aby záležitosti, které byly projednány, nebyly vynášeny na veřejnost. Bývalo také zvykem zavěšovat růže na stropě hostinců nebo pokládat z nich věnečky kolem konvice, aby hostům připomínaly morální povinnost nerozšiřovat obsahy rozhovorů vedených „pod růží“. Tak vzniklo latinské „sub rosa“, povědět něco pod rouškou mlčenlivosti, čili „pod růží“.*

Růže se stala symbolem mlčenlivosti, a proto se zповědnice zdobily pětistými růžemi, aby svou přítomností ujistili o mlčení ty, kdo se přicházeli vyzpovídat ze svých hříchů. I zde platilo, že je zahaleno, co je řečeno pod růží. Květy růží na zповědnicích byly zlaté, aby se naplnilo přísloví “Mluvití stříbro, mlčeti zlato“.

Staroslovanská bohyně mladosti, lásky, krásy a plodnosti, Lada nosila na hlavě korunku z myrty a růží.

Podle slovinské pověsti *stojí stolistá růže v kouzelné zahradě a její kořeny pronikají až do středu Země, kde drží v poutech „draka ohně“.* Kdyby se osvobodil, zničil by Zemi. Ale protože je držen v okovech, musí Zemi zahřívát, a proto na ni mohou růst květiny a stromy. (zdroj O. Smrž)

Česká pověst O růžovém paloučku *hovoří o místě nedaleko vesnice Morašice, kde každým rokem na neobdělávané plošce hustě kvetou nízké rudé růže. Na tom místě se loučili se svou domovinou, když odcházeli do vyhnanství pro svou víru, čeští bratři. Ten kousek země skropili hořkými slzami a z těch slzí vyrostly růže rudé barvy. Tyto růže se nedají přesadit. Neujmou se, vždy zahynou.* (zdroj O. Smrž)

V severských pověstech je růže zasvěcena královně nebes Frize (1. p. Frigga).

Severský mýtus o Brunhildě hovoří o tom, že když se stala valkýrou (valkýry řídí bitvu dle Ódinova přání a duše padlých hrdinů vybraných Ódinem odnášejí do Valhally), v jedné bitvě neposlechla Ódinovy rozkazy. V boji dvou králů pomohla zvítězit tomu, který měl dle přání Ódina prohrát. Rozhněvaný Ódin ji vyhnal na osamělý hrad a za trest podložil Brunhildě pod hlavu ratolesti šípkové růže, takže upadla v hluboký spánek. (Panovala představa, že bohyně noci šlehá národy šípkovým

prutem a ty pak upadají do spánku.)

S Brunhildou se pohroužilo do spánku celé okolí. Kruh plamenů obklopoval hrad, aby nikdo nemohl dovnitř. Po létech pak přišel udatný princ a Brunhildu vysvobodil a pojal ji za choť. (zdroj O. Smrž)

Růže hrají významnou roli v mnoha pohádkách. Nejznámější jsou dvě: Šípková Růženka a Kráska a zvíře/netvor.

Bratři Grimmové představili pohádku Šípková Růženka. Narozené princezně Růžence uražená sudička dává do vínku smrt píchnutím se o kolovrátek. Jiná sudička sudbu zmírňuje, že Růženka nezemře, ale usne na sto let a s ní celý zámek. Pak přijde princ, který ji vysvobodí.

Sudba se naplní a Růženka a vše kolem ní usne. Zámek obrostou růže tak, že ho zakryjí a nikdo se k němu nemůže dostat, dokud neuplyne sto let.

Pak přijde princ, proseká se růžemi a polibkem spící Růženku probudí a s ní celý zámek.

Růže zde můžeme chápat jako symbol ochrany a naplnění osudu.

Pohádka Kráska a netvor (Kráska a zvíře) je jedna z nejstarších indoevropských pohádek, kterou poprvé písemně vydala francouzská spisovatelka J. M. Le Prince de Beaumont. *Jeden kupec odjížděl za svým obchodem a slíbil dcerám, že jim donese, co si přejí. Ta nejmladší, Belinda, chtěla jen růži.*

Kupec o všechno přišel. Na zpáteční cestě zabloudil, dostal se k podivnému zámku a tam uviděl kvést keř růží. Jednu utrl pro svou nejmladší. Tu se zjevil netvor a hrozil mu smrtí. Nakonec kupci slíbí, že ho ušetří, pokud dcera přijde k němu na zámek a bude s ním.

Belinda se nerozmýšlí a odchází k netvorovi. Ten byl velmi pozorným a vlídným hostitelem. Belindě se ale stýská zejména po otci a netvor nakonec vyhoví její prosbě. Dovolí jí, aby svou rodinu šla navštívit na určitý čas. Když se v daný čas nevrátí, on zemře.

Belinda se ale vrací později, a nachází netvora umírajícího pod keřem kvetoucích růží. Uvědomuje si, že ho miluje a také mu to říká. Z netvora se stává krásný princ, který byl zaklet v netvora a mohl být vysvobozen ze zakletí dívkou, která by ho milovala i v podobě netvora.

Zde je růže symbolem naděje, která zlomí kletbu.

Růže je národní květinou UK, České republiky, Slovenska, Bulharska, Ekvádoru, Rumunska, USA, Iráku.

2.34. Sedmikráska/Chudobka (Bellis)

Sedmikráska ohlašuje a symbolizuje jaro. Je malá, nenápadná a obyčejná, navíc roste téměř všude — odtud tedy pramení její význam — skromnost, nevinnost, plachost, dobrota, obyčejná krása, štěstí, láska. Tedy ideální pro ty, kteří jsou spokojeni a šťastní s tím, co mají, jsou skromní a nepotřebují budit pozornost, mít zlato a být jakousi celebritou.

V 15. století sedmikráska nahradila lilii a růži jako symbol Krista, protože byla méně exotická a celkově skromnější. Byla symbolem Krista jako dítěte a to jí dodnes zůstalo. Je totiž symbolem dětí a dětské nevinnosti. Sedmikrásky v rukou mladé dívky jsou symbolem čisté a nevinné lásky. Tedy

lásky duševní, nikoliv fyzické a sexuální.

Shakespeare si ji oblíbil jako symbol nevinnosti.

Ve středověku panoval zvyk, že dámy, které chtěly dát najevo, že jsou zamilovány, dovolily svému kavalírovi ozdobit si šít dvěma sedmikráskami.

Dodnes je věštební květinou pro zamilované — při otrhávání jednotlivých lístků se odříkává: „Má mě rád, nemámě rád, má mě rád...“

Bellis — hezká, nazval ji tak Plinius, římský filosof.

Ve starověké mytologii je báje o dryádě Bellindě, která prchala před svým nápadníkem bohem Vertumem, bohem čtvera ročních období. Prosila bohy, aby jí pomohli, a ti ji proměnili v chudobku.

Legenda o tom, jak sedmikráska přišla na svět. *Když měl Ježíš tři roky, chtěla mu matka k narozeninám uvít věnec z kvítí. Protože o Vánocích květiny nekvetly, zhotovila Marie umělé. Nejlépe se jí podařil malý kvítek — uvnitř žlutý s bílými okvětními lístky — chudobka. Ale když končila práci, píchla se do prstu a její krev zbarvila okraje lístků červeně. Na jaře Ježíš vzal ten umělý kvítek a zasadil v nazaretském údolí. Pak naplnil pohár vodou a zalil ji. Umělá květinka oživila, vzrostla a rozšířila se. (zdroj O. Smrž)*

Křesťanská legenda o dvojím jménu květiny. *Když Hospodin stvořil květiny, žádaly po něm, aby každé dal jméno. Při rozdělování jmen stálo na konci kvítka, které se ostýchalo předstoupit před Pána. Bylo velmi prosté. A tak se stalo, že ho Stvořitel přehlédl a jméno mu nedal. Minulo tisíce let a ostýchavé kvítka si myslelo, že už navždy zůstane kvítkem, o kterém nikdo neví, na něž Pán Bůh zapomněl, kvítkem beze jména.*

Jednou ale šla po louce Marie Panna s Ježíškem. Žala srpem trávu pro oslíka. Ježíšek si hrál. Tu uviděl skupinu nízkých květin. Měly bílé korunky a uvnitř korunek byly žluté. Ježíšek se zeptal matky, jak se to kvítka jmenuje. Ale Marie Panna nevěděla. „Neznám jméno té květiny. Její květy jsou velmi chudobné. Je to nějaká chudobka mezi květinami.“ A jak se sehnula ke kvítku, poranila se o trn divoké trnky a krví potřísnila květinu. A tak mělo kvítka na okraji barvu červenou. Ježíškovi se velmi líbilo a opatrně je přesadili do zahrádky Marie Panny. Ježíšek se o něj velmi staral a kvítka vzkvétala do sedmi krás. Ježíšek jej pojmenoval sedmikráskou. Proto má dvě jména — od Marie Panny chudobka, od Ježíška sedmikráska. (zdroj A. Gajdoš)

Jiná křesťanská legenda vypráví, že první chudobky vyrostly v trávě podél cest, aby ukazovali lidem kudy by se co nejdříve dostali do betlémského chléva. (zdroj J. Košnář)

Jak dostala chudobka jméno sedmikráska. *Zahrady královny Fé byly prostorné, bohaté a nádherné. Všechny květiny ji oslavovaly. Jednou se ozvala i chudobka, která byla smutná z toho, že není krásná, že si jí nikdo nevšimá, a prosila královnu Fé, zda to může změnit. Ta jí řekla, že tu moc nemá, ale nemá být smutná, protože je krásná. Ale bude první kytičkou, která na jaře vykvete ve chvíli, kdy se zazelená tráva. A tak se stalo. A když zima pomalu ustupovala a Vesna o sobě dávala vědět jen váhavě, tu v řídké trávě vykoukly první hlavičky chudobky. Královna Fé ji uviděla a zvolala: „Je sedmkrát krásná.“ A tak dostala chudobka své druhé jméno. (zdroj P. Kettner)*

Spisovatel J. Karafiát ve svých Broučcích říká, že když umře brouček, na tom místě vyroste bílá sedmikráska, a když broučinka, tak sedmikráska s růžovým okrajem.

Anglické pojmenování sedmikrásky (daisy) pochází ze slov „oko dne“ (day´s eye), protože se otvírá spolu s prvními slunečními paprsky a zavírá se za soumraku. Ve středověku ji nosili rytíři na znamení, že jsou milováni a láska je nejlepším štítem. České pojmenování „chudobka“ se zase vztahuje na to, že roste i v chudé půdě. V české legendě o učiteli národů *Janu Amosi Komenském*, se vypráví, že když musel opustit vlast, vzal si s sebou trochu rodné hlíny, aby aspoň po smrti jeho hlava mohla spočinout na české zemi. Hlínu dal do květináče a ten na okno. A v té hlíně vyrostla chudobka.

F. Pistoriusová vyjmenovává, jaké jsou to sedmery krásy sedmikrásky:

- Když se probudím a umyji se v rose, jsem čistá a bílá jak husí peříčko,
- když vyjde slunce, rozevřu své lístky dokořán a udělám si z nich široký bílý límec,
- pak si na mě sedne modrásek a myslí si, že mám pro něj připravený na talířku žloutek s cukrem,
- když mě vítr rozhoupá, mávám svým šátkem na všechny strany,
- mandelinkou si spínám zlaté vlasy,
- až mi první kapka deště spadne do korunky, zazáří jako diamant,
- mám růžové kroužkování.

Pohádka O chudobce. *U Vltavy žil rybář s rybářkou a neměli děti. Moc se tím trápili. Jednou na jaře slyšeli dětský hlásek: „Maminko, otevřete, mně je veliká zima.“ A pod oknem na zeleném drnu sedělo děťátko v tenké bílé košilce. Mělo zlaté vlasy a modré oči. Rybář a rybářka byli rádi, že mají děťátko. Začali ji říkat Chudobka, že byla tak hezounká a chudě oblečena. Jednou večer pozorovala Chudobka řeku. Z vody se vynořila krásná paní a pozvala ji do své říše. Bylo tam krásně a mnoho bíle oděných dívek a ty volaly: „Vítej, sestro, mezi nás.“ A víly ji vodily po království. Bylo tam plno květin a Chudobka si přála být také takovou květinou. A víla jí řekla. „Tys byla kdysi krásnou bílou květinou, ale zželelo se mi rybáře a rybářky a poslala jsem tě, abys jim byla dobrou dcerou. Až umřou, vrátím se pro tebe a vrátím ti tvou podobu.“*

A najednou byla Chudobka opět před domečkem. Nikomu nic neřekla, a když pochovala rybáře a rybářku, víla se pro ni vrátila a vrátila jí její původní podobu — něžné bílé chudobky. (zdroj J. Vlasáková)

Pohádka o třech bratřích. *Kirka, Janek a Jozka museli do světa, jinak by hladem umřeli. Jednou přišli k potůčku a na jeho břehu Jozka uviděl pohozený uvadlý malý trs chudobky. Smočil ho v potůčku a pak zasadil. Chudobka pookřála a její bělostné květy na okrajích zrůžověly.*

Šli dál, až přišli k chaloupce se zahrádkou, která byla obehnána vysokou zdí. Ve dveřích stál dědeček, pozval je dál a dal jim najíst. „Kde jste se tu vzali? Tady je pustá země. Až dojdete do obydlených míst, zbohatnete bez práce. Proto vám i ostatním brzy bude zle. Měl jsem na zahradě bylinku, o kterou jsem pečoval, protože mi byla svěřena. Dokud byla v mé zahradě, byla na světě i chudoba. Ale dnes ráno ji někdo vytrhl a odnesl. Když ta bylinka zahyne, zmizí ze světa chudoba. Takže všichni zbohatnou bez práce a nikdo nebude chtít pracovat a pak bude zle. Ten, kdo ji vytrhl, si myslel, že lidstvu pomůže, ale posloužil mu špatně. Na světě bude hůř, než pokud vedle sebe žili bohatí a chudobní.“

Jozka se zeptal, jak ta květina vypadala a byla to ta, kterou zachránil. Rozhodl se, že se pro ni vrátí. Brzy ji našli a Jirka ji chtěl zašlapat, ale sotva se jí dotkl, ruka mu ochrnula. Jozka květinu vrátil starci a stařec Jirku uzdravil. A tak se na svět opět vrátila chudoba. (zdroj A. B. Šťastný)

Sedmikráska je národní květinou Itálie.

2.35. Slaměnka (Helichrysum)

Slaměnky zdobily zahrádky našich babiček a v zimě byly ve váze v mnoha chalupách.

Její květy kvetou různými barvami. Velmi oblíbenou je žlutá jako sláma, červená, oranžová. Helichrysum italicum pochází z řeckých slov hélios (slunce) a chrysos (zlatý). Tímto zlatým sluncem je rostlina se sytými žlutými kvítky, „slaměnka nesmrtelka“.

Všechny květiny se chystaly na karneval, který se konal na počest Slunce. Každá květina přemýšlela o tom, jak se obleče. Jen Suchokvět (Slaměnka) se odmítla chystat na karneval. Nabádal ostatní květiny, aby myslely na zimu a připravovaly se na ni. Květiny ale odmítly s tím, že je léto a je třeba se radovat a užívat si, bavit se.

Suchokvět nesnášel veselice a zábavy. Přemýšlel, že by se měl oženit a rozhodl se pro jabloň. Ta souhlasila. Před svatbou chtěl Suchokvět sepsat smlouvu, kolik jablek se jabloň zavazuje každý rok urodit. To jabloň nečekala. Myslela si, že ji Suchokvět řekne, jak ji má rád a on chce sepsat smlouvu. Nahněvala se a sdělila mu, že ze svatby nic nebude.

A tak Suchokvět zůstal na ocet a zůstal sucharem už navždy. (zdroj A. Sakse)

Jak se slaměnka objevila. Mladík Titus pracoval jako zahradník v zahradách císaře Marka Aurelia. Byl zamilovaný do Kláry, která v paláci sloužila. Blížil se podzim a s ním i korunovace Jupitera, boha všech bohů, na kterou si císař potrpěl. Císař sám vždy sochu Jupitera ozdobil květinovým věncem. Napadlo ho, že není vhodné, aby květy na Jupiterově hlavě vadly, zejména když je tam položil on sám. A rozhlásil, že si přeje květinu, která nevadne. Zahradník, který to splní, bude bohatě odměněn.

Titus se obrátil s prosbou na bohyni zahrad a květů Flóru a také na bohyni lásky Venuši. A Kláře se zdál sen, že má Titus vzít z císařovy dózy prášek pro zdraví, rozpustit v konvici a tím zalévat kvítka, která najde u Venušina Altánku. Když tak udělal, květy, které polil, najednou ztuhly, jakoby byly ze slámy. Zářily a oslňovaly.

Císař byl spokojen. A květině se začalo říkat slaměnka, protože její květy, neuvadnou, mají barvu slámy a také tak šustí. (zdroj P. Kettner)

Česká pohádka o Malé kloboučnici. Za dávných časů měly květiny hlavičky holé, bez vlásků, bez květů. Poprosily víly, aby jim nějaké vlásky přičarovaly. Víly celý den kouzly, stříhaly, barvily. Květin bylo hodně. Jedna skromná květinka byla poslední v řadě, všechny ji předběhly. A když na ni došla řada, víly byly unavené a odešly. Tak tato květinka zůstala s holou hlavičkou. Byla z toho moc smutná. A pak si dokonce poplakala, protože v království se konal velký královský bál a ona se na něj s holou hlavičkou neodvážila jít.

V podhradí žila malá kloboučnice. Nikoho neměla a byla moc chudá. Onemocněla a nebyl nikdo, kdo by jí přinesl vody, aby se mohla napít. Malá kloboučnice volala ze svého okénka, aby jí někdo přinesl vodu, ale nikdo se nezastavil. Jen květinka s holou hlavičkou vzala džbánek s vodou a přinesla ho dívence do světničky. Dívka jí za odměnu dala svůj slaměný klobouček. Když si ho květinka nasadila na hlavu, byla spokojená a rozhodla se jít na bál.

Na bál přišel i Podzimní král. Přinesl s sebou déšť, vítr a chlad. Všechny květinčky začaly vadnout,

z jejich hlaviček začaly opadávat lístky. S hanbou se rozutekly. Jen květinka ve slaměném kloboučku zůstala. Byla stále stejně krásná. A Podzimní král se do ní zamiloval. A tak Slaměnka nikdy neodkvétá, neuvadne a je pořád stejně krásná. (podle V. Štovička)

2.36. Slunečnice (Helianthus)

Inkové ji uctívali jako symbol svého nejvyššího božstva, Slunce. Byla jimi považována za symbol nadřazenosti, pozemským vtělením božského Slunce. Byla spojována s obřady válečníků, kteří drželi v ruce slunečnici, rostlinný obraz Slunce. Kněží jí přisuzovali velkou magickou moc.

Lidé věřili, že když si při uříznutí slunečnice budou něco přát, přání se jim splní do západu Slunce.

Řecká báje vypráví, že nymfa Klytie ztratila hlavu pro boha Slunce Héliu. Snažila se ho upoutat, ale marně. Ten ale právě koketoval s dcerou perského krále. Klytie to králi vyradila a ten dceru potrestal — dal ji živou zakopat do písku. Helios jí spěchal na pomoc, ale pozdě. Proto ji proměnil ve voňavý keř tymiánu, aby se s ní nemusel rozloučit ani po její smrti. Klytii za trest proměnil ve slunečnici, aby se musela otáčet za jeho vozem, na kterém putuje oblohou.

Květ slunečnice připomíná Slunce. Protože křesťanská symbolika viděla v Kristu Slunce, i symbolika slunečnice to odráží. Znamená lásku k Bohu a představuje lidskou duši, která svými myšlenkami a city neustále směřuje Bohu. Je také symbolem modlitby.

Pohádka o slunečnici. Jednou se květiny dohodly, že nebudou poslouchat Slunce, že se nebudou za ním otáčet. Jen jediný kvítek s tím nesouhlasil a za Sluncem se otáčel. Slunce se nahněvalo a potrestalo květiny tak, že onemocněly. Moc prosily Sluníčko, aby je vyléčilo. To nakonec tak učinilo a květiny mu slíbily, že ho už budou poslouchat.

Kvítku, které mu zůstalo věrné, dalo sluníčko statný vzrůst, krásnou sluneční barvu a jméno Slunečnice. Proto také slunečnice jako první vítají sluníčko a jako poslední se s ním loučí.

Pohádka. Král tmy a noci měl jedinou dcerku, o kterou se starala její chůva Ludmila. Princezna měla blankytné oči a jejím přáním bylo vidět krále Slunce. Ale otec jí to nikdy nedovolil. Blížily se její 18. narozeniny. O svém přání říkala své chůvě, ale ta ji pokárala, že nesmí mluvit nahlas, aby ji neslyšeli sluhové jejího otce, protože oni všichni mají srdce z kamene. Jen ona, chůva, má lidské srdce. A také princezna, protože má lidské srdce po své matce. Princezna nikdy předtím o své matce neslyšela, a tak uprosila chůvu, aby jí o ní vyprávěla.

Chůva jí řekla, že s její matkou Jitřenkou byly velké kamarádky. Jitřenka zatoužila po králi světla, po Slunci. Jednoho dne uslyšela jeho hlas, který jí řekl, že ji bude navštěvovat každý den, protože ho zavolalo její srdce. Ale nikdy ho nesmí spatřit.

Ale Jitřenka se ohlédla a oslepla z té velké záře. „Ach, proč jsi mě neposlechla. Za rok a den budeš se na svět dívat z oblohy jako hvězda. Večer mne budeš vítat jako Večernice a ráno se se mnou loučit jako Jitřenka.“

Jitřenka zůstala sama a najednou uslyšela hlas. „Jsem král tmy. Přišel jsem si pro tebe. Kdyby na světě byl jen můj bratr Slunce, vše by shořelo. Proto já chodím v jeho stopách a přináším lidem klid, ticho a tmu. Jsi slepá a můžeš vidět jen tmu. Staň se mou ženou.“ A odvedl si ji.

Když uplynul rok, povolala Jitřenka svou nejlepší kamarádku Ludmilu, aby se starala o její dítě,

protože ona se už bude dívat na svět jako hvězda, jak řekl král Slunce. Poprosila Ludmilu, aby její dceru v den jejich 18. narozenin zavedla k ní domů na Zem, do její světničky. Chůva ale nevěděla, jak má princeznu dostat na Zem.

Král tmy přivítal svou dceru a ptal se na její přání k 18. narozeninám. Chtěla, aby chůvu pustil zpět na Zem. Souhlasil pod podmínkou, že Ludmila nikdy nikomu neřekne, kde byla. Ludmila to slíbila a požádala ho, aby jí dovolil vzít princeznu na chvíli na Zem, aby uviděla pokojík své matky, protože jí to slíbila. Král nechtěl, ale když i princezna prosila, povolil. Měla se vrátit ráno za svítání.

Najednou obě obklopila tma a obě se ocitly v pokojíku Jitřenky. Princezna se nemohla vynadívát, přála si ale ještě vidět hvězdné oči své matky. Tu se ozval hlas jejího otce, že je nemůže vidět, protože ona se dívá na svět očima noční říše.

Princezna se už nechtěla vrátit do království tmy. Najednou zakokrhla kohout a král tmy zvolal: „Už nejsi moje dcera. Zamilovala sis lidi a Slunce. Změň se v kámen.“ A tak se stalo. Když to chůva uviděla, vyčítala Slunci. „Ach Slunce, jak se na tu nespravedlnost můžeš dívat. Vždyť chtěla vidět tebe a oči své matky. A za to byla potrestána!“ A král Slunce řekl: Máš pravdu.“ Dotkl se paprskem kamene, ten se změnil v princeznu. „Jsem Slunce, princezno. Tvůj otec tě ale proklel. Já ti nemohu navrátit natrvalo tvou podobu, ale změním tě v krásný květ, ve slunečnici a budeš mě svými květy provázet na mojí cestě po obloze.“ (zdroj česká televize, inscenace pohádky)

Rumunská pohádka O princezně Slunečnici. Byl jeden král, který měl jedinou a krásnou dceru. Nechtěla se vdávat. Říkala, že jí se líbí jen Slunce. Král se nahněval a vyhnal ji, ať si tedy jde za Sluncem. Dívka se vydala na dlouhou pouť, až došla k paláci Slunce. Doma byla jen stařenka, jeho matka. „Slunce je můj syn. Dám ti ho za muže. Nesmíš se ale nikdy podívat do jeho tváře.“ Tak se i stalo a všichni žili spokojeně nějaký čas.

Ale princezna se trápila. Chtěla vědět, jak vypadá její manžel. Stařenka jí poradila, aby před něho postavila sklenici vody a podívala se na něho v té sklenici. Ale jen na chvíli, protože Slunce by to poznalo a zlobilo by se. Tak se i stalo a ona uviděla ve sklenici krásnou tvář a nemohla se na ni vynadívát. Slunce si toho všimlo a rozzlobilo se. „Neumíš poslouchat, a proto tě už nechci.“ A vyhnalo ji.

Princezna s pláčem odcházela, ale neustále plakala. A Slunce se nad ní smilovalo a změnilo ji ve vysokou rostlinu se žlutými květy. Ta se neustále otáčí za Sluncem a lidé ji říkají slunečnice.

Česká pohádka. Když se Sluneční král rozhodl najít si nevěstu mezi vílami z nebeské louky, každé ráno vycházel ze svého paláce hledat si nevěstu. Každý den ho věrná služebnice sledovala křišťálovým zrcadlem, aby se mohl kdykoli podívat na svou spanilou tvář.

Sotva ale Sluneční král vystoupil na obzor, nebeské víly, hvězdy, se vždy ukryly. Nikdy je nespátril. Jednou se tak nahněval, že z jeho koruny šlehaly blesky, vlasy žhnuly plamenem. Vše se odráželo v křišťálovém zrcadle a služka se tak polekala, že zrcadlo upustila na zem. Rozbilo se na tisíce střepů. Aby krále ještě více nerozhněvala, vzala na sebe podobu vysoké květiny s květem podobným tváři Slunečního krále — slunečnice.

Od té doby Sluneční král kdykoli putuje po obloze a chce se podívat na svou tvář, podívá se na Zem, spatří tam slunečnici a domnívá se, že je to jeho tvář. A je spokojený. Proto se slunečnice neustále otáčí za sluncem. (zdroj V. Štoviček)

Ruská legenda. *Když se dcery Slunce vykoupaly, sedly si do lodiček a odplavaly na moře. Tu si nejmladší vzpomenula, že na dubu zapomněla svůj zlatý věneček. Prosila sestry, aby se vrátily. Odmítly, že jsou unavené, ať se vrátí sama a ony za ní druhý den opět přijdou, aby se vykoupaly. Vrátila se na břeh a tam stál mladý muž, syn Země, který držel v rukách její věneček a prosil ji, aby se stala jeho ženou.*

Když si Slunce druhý den přišlo pro dceru, odmítla se vrátit. Slunce jí řeklo, že není dobré pro lásku zapomenout na rodinu. Co když se jí zasteskne po domově? Dcera hrdě odpověděla, že se nikdy nevrátí. A tak byla svatba a po svatbě musela dcera Slunce pracovat, což nikdy předtím nedělala. Její muž se vracel z pole unavený, přestal jí říkat laskavá slova, nezpíval. A když mu to vyčetla, řekl, že ani láska netrvá věčně. Jen práce. Zastesklo se jí po domově, obrátila svou tvář ke Slunci a prosila: „Milé Slunce, stýská se mi po domově, po sestrách, vezmi mě zpět.“ Ale Slunce mlčelo a ona nepřestala prosit, ať ji vezme zpět, a pokud ji odmítá jako dceru, bude jeho služebnicí. Slunce jí řeklo, že její nohy tak dlouho chodily po Zemi, že se už nemůže k němu vrátit na oblohu. Ona se pokusila vyskočit, ale Zem její nohy pevně sevřela. Slunce zaplakalo, jeho slzy na ni dopadly a ona se proměnila v květinu. A protože stále tesknila po rodině, neustále otáčelo svůj květ za Sluncem, a proto jí lidé začali říkat slunečnice. (zdroj A. Sakse)

Andaluská pohádka. *Žili kdysi dva bratři. Jeden dobrý a druhý mrzutý a závistivý. Ten dobrý bratr se ptal druhého, proč se mu vyhýbá. Jsou přeci na světě sami a měli by se mít rádi a pomáhat si. Ten druhý bratr na to odpověděl, že se mu líbí žít sám.*

Za několik let dobrý bratr onemocněl, a protože cítil, že umírá, zavolal svého bratra a poprosil ho, aby se na něj aspoň jednou usmál. Ten však mlčel. A tak ten dobrý bratr mu řekl, že jenom láska je světlem života a zemřel.

Potom dva andělé přivedli jeho duši před Pána, který ho pro jeho dobrotu učinil nejkrásnější hvězdou vesmíru.

Když zlý bratr spatřil na obloze zářit Slunce, rozpoznal v něm bratrův úsměv. „To je láska, kterou jsem odmítl!“ zvolal pohnutý. „Od této chvíle chci na ni hledět celou věčnost.“ A Pán ho proměnil ve slunečnici. (zdroj A. Cattabiani)

Pohádka. *Předaleko žila v jedné zemi dobrá čarodějka, která pomáhala lidem a ti jí z vděčnosti pojmenovali Hija del Sole — dcera Slunce. I ona jednoho dne zemřela. Když se tak stalo, lidé tolik plakali, že ani zem jejich slzy nestačila pojmout. I Matka příroda plakala. Napadlo ji, že na památku dobré čarodějky stvoří novou rostlinu. A tak se objevila Slunečnici. (zdroj B. Šula)*

Slunečnice je národní květinou Ruska, Ukrajiny.

2.37. Sněženka (*Galanthus*)

Patří k prvním jarním květům, a proto symbolizuje naději, že skončí vláda zimy. Bělost květů a krása ji činí symbolem čistoty a naděje. Je poslem jara.

Křesťanská legenda vypráví, jak se Adam s Evou po vyhnání z Ráje vydali uprostřed nevládné zimy směrem k místu svého pozemského vyhnanství. Eva byla dlouhou chůzí vyčerpaná a děsilo ji, že bude muset strávit celý život v takové zimě. Tu se zjevil Anděl a řekl jim, že nastanou lepší období, jaro a léto. Eva ale nevěřila.

Tehdy anděl sebral několik sněhových vloček, dýchnul na ně, a když dopadly na zem, proměnily se ve sněžanky. A Eva se utišila. (zdroj A. Cattabiani)

Dnes se sněženkou často obdarovávají milenci na svatého Valentýny 14. února jako projev lásky.

Jelikož sněžinka roste při zemi, byla v 19. století, zejména v Anglii, symbolem mrtvých. Je jedním z emblému Panny Marie, patří ke křesťanskému svátku Hromnic.

Ruská carevna Kateřina II. spatřila na louce kvést sněžanky a tak se jí zalíbily, že nechala k nim postavit stráž, aby je nikdo nepoškodil. Plynula léta, sněžanky z louky zmizely, ale stráž tam stávala stále a nikdo už nevěděl proč. Až po mnoha letech car Alexandr zjistil původní smysl ztracené varty ve starých dokumentech.

Byla krutá zima. A dlouhá. Jednou se Ježíškův oslík vydal sám na cestu do lesa. Tam potkal babici, jak před sebou hnala dvě malá děvčátka, která moc plakala. Oslík na babiznu vyjel, ta se lekla, švihla proutkem, který držela v ruce a zmizela. A děvčátka také. Jen tam, kde stála, byly dvě hromádky sněhu.

Ježíšek slyšel oslíka a přišel za ním. Oslík začal ohonem odstraňovat hromádky sněhu a pod sněhem byla dvě bílá kvítka. Ježíšek je vzal domů. Když přišli do teplé světničky, kvítka zmizela a místo nich tu stála dvě malá děvčátka v bílých košíkách. Poděkovala Ježíškovi za záchranu, a že teď mohou pokračovat v hledání své maminky. A protože přišla děvčátka ze sněhu, nazval je Ježíšek sněženkami a na místech, kde byly nalezeny, rostou dodnes brzo na jaře sněžanky. (zdroj A. Gajdoš)

Legenda o původu sněženek. *Sestře onemocněl bratříček. Každý den mu nosila květy, aby ho potěšila. Přišla zima a bratříčkovi bylo hůř. A tak si klekla na zasněženou zem a rukama rozhrabovala sníh, aby našla květy. Pán Bůh ji uviděl, rozevřel náruč a z ní se sestřičce k nohám sesypalo hejno sněhových vloček. Z nich vykvetly sněžanky. Když je dala bratříčkovi, uzdravil se. (zdroj S. Čech)*

Hádaly se Zima a Jaro, kdo z nich je mocnější a chytřejší. Jaro řeklo, že dokáže, aby uprostřed sněhu vykvetly květiny, a Zima si toho nevšimne. Zima souhlasila a bedlivě sledovala, zda uvidí nějaké kvítko, aby ho zničila. Ale nic neviděla. A jednoho dne za ní Jaro přišlo s kyticí sněženek. Jaro vyhrálo. (zdroj D. Klánová)

Ruská pověst. *Když se bohyni sněhu narodila holčička, která byla celá bílá, dala jí jméno Sněžinka. Když vyrostla, ucházel se o ni Měsíc, ale nechtěla ho, protože je plešatý a v noci se toulá a ve dne spí. Když přišel sluneční paprsek, neuvěřila jeho slovům o lásce a odmítla i Slunce. Její otec se nahněval a rozhodl, že jí sám vybere ženicha. Vybral Severní vítr. Ale Sněžince se nelíbil a při svatební hostině si tiše vzdychla „Nemohu ho mít ráda.“ Na svatbě se Sněžinka setkala s bratrem Severního větru — Jižním větrem. Oba se do sebe zamilovali na první pohled. Severní vítr si toho všiml a chtěl se Jižnímu větru pomstít. „To je moje žena a já tvoje růžové a jabloňové sady zmrazím tak, že zahynou.“ Ale Sněžinka rychle natrásla své sněhové peřiny a sady Jižního větru se pokryly sněhem a mráz jim neublížil.*

Severní vítr se rozhněval: „Svatba skončila! Tebe odvezu k sobě domů a zavřu tě do nejhlubšího sklepení.“ Jižní vítr uchopil Sněžinku do náruče a letěl s ní pryč, aby ji ukryl před bratrem. Když byli na místě, objali se a líbali tak horoucně, že Sněžinka roztála a vsákla se do země, kde se ukryla, aby čekala na Jižní vítr, až si pro ni přijde.

A tak vždy na konci zimy, kdy Sněžinka cítí, že Jižní vítr přichází a hledá ji, svou horoucí láskou

rozpustí kolem sebe led a sníh, vystrčí svou hlavičku a může se těšit z blízkosti svého milého. A lidé, když ji vidí, jsou rádi, protože vědí, že končí zima a nazývají ji sněženkou. (zdroj A. Sakse)

Pohádka. Sníh byl na začátku světa šedivý až černý. Prosil květinu, zda by mu nedali trochu ze své barvy. Odmítly. Jedině sněženka mu dala svou bílou barvu. Od té doby ti dva spolu jsou velcí kamarádi a kdykoli uhodí mráz, sníh zakryje květinu bílou peřinou. Proto jí lidé říkají sněženka. (zdroj M. Korandová)

Proč kvetou sněženky první. Kdysi dávno přiletěl anděl na Zem, aby si natrhal kvítí do své kytice. Když odletěl, začaly se květiny hádat, které květy si utrhl. V tom z nebe skanula slza a dopadla na utržený stonek a ozval se hlas: „Řekni, co by sis přál.“ A sněženka řekla, že by si přála, aby rozkvétala hned, když taje sníh, aby potěšila lidi utrápené dlouhou zimou. A tak se stalo. (zdroj J. Vladislav)

Polská pohádka O Sněhulence. Byla jedna dívka, které říkaly Sněhulka, protože nosila bílou zástěrku a její vlásky byly bílé. Když jí rodiče zemřeli, musela jít sloužit ke zlé selce. Jednou v zimě jí přikázala, aby jí donesla čerstvé květiny na věneček a vyhnala ji do zimy. Jak se tak trmácela, uviděla ve sněhu sedět bílou, drobnou vetchou stařenku, která se celá třásla. Dívence bylo stařenky líto, a tak ji aspoň přikryla svou zástěrkou, aby se trošku zahřála. Stařenka jí poděkovala a ptala se jí, co venku dělá. A tak jí Sněhulka všechno řekla.

Stařenka jí podala mechový kožíšek, aby ji mráz nespálil. Pak zvolala: „Leťte sněhobílé hvězdičky na klín svoji babičky. Nadělám z vás kytičky.“ Sněhové vločky přiletěly a proměnily se v bílé kytičky - sněženky. Sněhulka si z nich udělala kytičku a ostatní babička rozhodila kolem sebe. Byla to babička Zima.

Když se Sněhulka vrátila k selce, ta jí okamžitě vzala mechový kožíšek a sama si ho oblékla a na hlavu si položila věneček ze sněženek. V tom se otevřely dveře, do sednice vrazil ledový muž Severák, popadl selku a odletěl s ní pryč. (podle V. Štovička)

2.38. Svlačec (Convolvulus)

Svlačec je symbolem dotěrnosti a neodbytnosti pro svoji schopnost rychle se rozrůstat.

V japonské kultuře a mytologii hráli vějíře důležitou roli. Vějíř, který se skládá sám do sebe, symbolizuje život, nýtek je jako počátek životní pouti a paprskovité části představují samu cestu životem. Vějíř sehrál důležitou úlohu v následujícím příběhu.

Obchodník Komagawa a Mijuki se do sebe zamilovali. Vyměňovali si vějíře, jak bylo zvykem. Komagawa napsal pro ni na vějíř báseň o kráse asagao — svlačce. Rodiče jí ale řekli, že pro ni vybrali ženicha, za kterého se musí provdat. Nešťastná dívka utekla z domu k řece, kde se scházela se svým milým Komagawou. Tak velice plakala, až jí slané slzy oslepily oči. Zůstala na ulici a na živobytí si vydělávala zpěvem. Měla krásný hlas. Protože zpívala nejčastěji báseň o svlačci, kterou pro ni její milý napsal, tak jí lidé začali říkat Asagao.

Uplynulo několik let. Jednou se Komagawa zastavil v čajovně s přítelem Takitem, a na stěně uviděl napsaný text jeho milostné básně o svlačci. Když se ptal majitele čajovny, odkud pochází text, řekl mu, že od jedné slepé zpěvačky. Že to je její píseň, kterou nejraději zpívá. Právě je v zahradě čajovny.

Komagawa s přítelem vstoupili do zahrady čajovny. Poznal v Asagao svou Mijuki. Nemohl se jí ale dát

poznat, protože jeho přítel Takita byl z její rodiny. Při odchodu zanechal u majitele čajovny pro Asagao vějíř. Asagaoi poznala, kdo jí ho tam zanechal a vyběhla do noci hledat svého milého. Ten na ni čekal. A od toho dne spolu zůstali. (zdroj S. Bartletová)

V jedné legendě bratří Grimmů se vypráví, že jednou vozka vezl těžký náklad vína. Vůz zapadl do bláta a vozka ho nedokázal vytáhnout.

Šla okolo Panna Marie. Měla žízeň, a tak požádala vozku o sklenici vína. Vozka jí řekl, že by jí rád dal napít, ale nemá pohár. Panna Maria utrhla kvítek s červenými proužky, který se podobal šálku, a vozka jej naplnil vínem. Panna Maria víno vypila a hned na to vyprostila vozkovi jeho vůz. Tím kvítkem byl svlačec. (zdroj A. Cattabiani)

2.39. Tulipán (Tulipa)

Pokud hovoříme o růži jako královně květin, dá se říci, že králem a rovnocenným partnerem je tulipán. Ve svém království, Holandsku, se stal i symbolem země. Tulipán patří mezi květiny, které nám evokují jarní atmosféru. Červené tulipány symbolizují vášnivou lásku. Tulipán je symbolem vyznání a lásky. Představují také modlitbu, oddanost a pokání, jejich prostřednictvím lze samozřejmě lásku také vyznat a umocnit.

Tento symbol "dokonalé lásky" přišel do našich zemí z Persie a Turecka.

Perská legenda. V Persii žila princezna Ferhad. Její milý odjel na dalekou cestu a princezně se stýskalo. Nakonec se pustila do světa, aby ho našla. Uprostřed pouště ji opustily síly a omdlela. Zranila se o skálu a z její krve vyrostly tulipány. Od té doby si je lidé dávají před dalekou cestou jako zástavu lásky.

Turecká legenda. Princ Farhad se zamiloval do dívky jménem Shirin. Když byla zavražděna, vzal si život také. Z kapek jejich krve pak vyrostly dva šarlatové tulipány.

Horský tulipán z Uzbekistánu. Kdysi žil pastevec Sabirdžan, který byl velmi chudý. Pásl ovce bohatému Chamidovi. Pastevec měl dvě dcery. Ta mladší měla zvláštní jméno — Forsteriana. Pastevec měl rád obě dcery, ale občas byl smutný, že nemá syna, který by se o něj na stará kolena postaral, protože dcery odchází za svými muži.

Jednou desetiletá Forsteriana přinesla otci na pastvu jídlo, a aby ho rozveselila, tancovala mu a zpívala. Byla překrásná. Spatřil ji boháč Chamid, a když se vracela domů, unesl ji k sobě do dvora. Tam ji zavřel do temné místnosti k ostatním dívkám. A ona už nikdy neviděla slunce ani neslyšela ptáky. Uplynul podzim, zima a Forsteriana přemýšlela, jestli má umřít nebo utéct. Věděla, že pod okny, které byly zakryté závěsy, jsou střepy, aby si ta, která chtěla utéct, pořezala nohy.

Tu si sedl na okno holub její starší sestry Farozody. Forsteriana si ustrihla pramének vlasů a omotala je nitkou holoubkovi kolem nožičky. Tak se Farizoda dozvěděla, že její mladší sestra žije, ale nevěděla, jak ji má osvobodit. Šla proto na radu ke staré Tursunoje. Ta jí řekla, že svoboda se nedává, je to dar, který je nutno zaplatit krví. Za dva dny bude oslava u Chamida. Jeho služebníci se opijí. Ať jde s kamarádkami pod okno, kde je Forsteriana s dalšími nevolnicemi, ale naboso. Budou mít nohy pořezané a Chamid nebude vědět, kterou stopu má sledovat, když jich bude tolik. Tak se i stalo a Forsteriana s ostatními dívkami nevolnicemi vyskočila z okna a všechny s pořezanýma nohama se daly na útěk. Chamid ten útěk odhalil a na koni se vydal stíhat dívky. Forsteriana už byla hodně slabá,

a tak řekla všem, ať běží, ona Chamida zastaví, protože raději volí smrt. A šla Chamidovi naproti a vrhla se pod jeho koně. Ten ji rozdupal a přitom uklouzl na krvavé stopě na sněhu. Fosterianu nenašli, jen nádhernou květinu s červeným květem, která nese její jméno. Lidé ve městě jí říkají tulipán. (zdroj A. Sakse)

Vlámská pohádka O malé přadlence a třech panenkách z tulipánů. Malá přadlenka zůstala na světě sama. Neměla nic než starý kolovrátek. Nikdo ji ale nechtěl přijat do služby, protože byla velká bída. Až jedna chudobná stařenka ji vzala k sobě. Přadlenka předla a stařenka chodila na trh a prodávala upředené nitě tkalcům. Jednou místo chleba přinesla tři tulipány s tím, že tkalci nemají čím zaplatit. Přadlenka vložila tulipány do sklenice, každý kvítek něžně políbila a uronila do něj slzičku, protože na světě nikoho nemá, ani sestřičku.

V noci slyšela tenounké hlásky a uviděla tři malilinké panenky. Ty jí řekly, že jsou její sestřičky, protože se narodily z jejich slz. Bydlí v květech tulipánů. Panenky začaly přadlence pomáhat příst a byla to příze tenounká, hebounká a zářila jako ze zlata. Když ji stařenka přinesla na trh, sám král ji od ní odkoupil a rozhodl se navštívit přadlenku, která umí příst takové nitě.

Celou noc malinké panenky předly, tkaly a šily. Ráno našla přadlenka překrásné zlaté šaty. Když si je oblékla a král ji v nich viděl, zamiloval se do ní a vzal si ji za manželku. Narodily se jim tři holčičky a v noci je vždycky uspávaly svým zpěvem tři malinké panenky z tulipánů, které nikdy neuvadly. (zdroj V. Štoviček)

Sután Nehmed byl nejkrutější ze všech sultánů. Jednou mu věstec řekl, že provdá svou dceru za Simana, chudého zahradníka. Sultán se rozzlobil a nechal Simana uvrhnout do věže. Roky ubíhaly, ale Siman nepodléhal malomyslnosti. Neustále si cvičil svaly. A když byl dost silný, vytrhl mříž a byl na svobodě. Objevil se malý drozd a vedl ho k lesu k malé chaloupce. V ní žil starý dřevorubec Usman. Byl to starší bratr sultána Nehmeda. Usman měl být sultánem, ale Nehmed se ho pokusil zavraždit. Usmanovi se podařilo utéci. Drozd, duch země, jim slíbil pomoc.

Usman Sinana vykoupal, krásně ho oblékl a dal mu koně a poslala ho k Nehmedovi. Když před ním stanul, řekl mu, že přišel pomstít zlo, které napáchal. Nehmed zavolal své vojáky v turbanech, ale nad jejich hlavami se najednou objevil pták s barevným peřím a vojáci se změnili v záhon kyttek. Jejich okvětní lístky byly jako z vosku a špičaté listy trčely vzhůru. A když to viděl Nehmed, strachem mu puklo srdce.

A přišel Usman, posadil na trůn Simana a oženil ho s Halide, dcerou Nehmeda, která ho tajně milovala. A na památku této události se ty květiny, ve které se změnili vojáci, jmenují tulipány. Jejich jméno napovídá, že vzniklo ze slova turban — Tülbend. (zdroj P. Kettner)

Tulipán je národní květinou Holandska, Turecka, Íránu, Kyrgyzstánu.

2.39. Tulipán (Tulipa)

Chapter 3. Co o vás prozradí vaše oblíbená květina

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Astra	Dokáže vše naplánovat, zorganizovat a zrealizovat. Má zájem o dění v okolí. Je spolehlivá a ve vztahu věrná. Dokáže být se sebou spokojená a být vnitřně vyrovnaná.
Azalka	Dobrá pozorovatelka, umí informace získávat, zpracovat je a využít. Přátelská zejména v situacích, když je to pro ni výhodné.
Bodlák	Má vlastní dosti vyhraněné názory a má náročné požadavky na druhé. Sklon uzavírat se do sebe, skrývat své pravé já. Nemá tendence odhalit to, co cítí, své sny. Působí sebevědomě, ve skutečnosti je však velmi citlivá na nezdary, které velmi těžce prožívá.
Čekanka	Je ochotná, trpělivá, ráda pomáhá druhým. Dokáže věrně milovat, čekat a věřit. Není vztahovačná, s ostatními dobře vychází. Je přirozeně sebevědomá, příjemná společnice. Přitom je houževnatá a dokáže se uplatnit a jiným poradit.

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Fialka	Působí tichým a klidným dojmem. Není ctižádostivá. Má velmi bohatý vnitřní fantazijní svět, ve kterém často a ráda pobývá. Do budoucna dokáže hledět s nadějí. Rodina a rodinné zázemí jsou pro ni velmi důležité. Má ráda tradice. Přátelům důvěřuje. Je trpělivá, oddaná, nenechá se snadno vyvést z míry.
Frézie	Mívá spoustu přátel, ale tato přátelství bývají povrchní. Ona sama bývá náladová, nestálá, nedokáže si nic odepřít, snadno podléhá módním trendům. Působí jako osoba povrchní, ve skutečnosti nesnáší nespravedlnost, práce je pro ni důležitá a své skutečné city skrývá.
Gerbera	Miluje změnu, vzruch a zábavu, je neustále v pohybu. O vše se zajímá. Má hodně kontaktů, které lehce navazuje. Je zábavnou a oblíbenou společnicí. Dokáže se bavit na různé téma, i když její znalosti bývají povrchní.
Hortenzie	Je to zajímavá osoba, s velkým osobním kouzlem, dokáže okouzlit a získat to, o co má zájem. Má hodně zájmů. Je svědomitá, nezávislá a vnitřně svobodná.

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Hyacint	Oplývá výrazným kouzlem své osobnosti. Je přitažlivá, spolehlivá, inteligentní, intuitivní. Je zajímavou a příjemnou společnicí.
Chrupa	Je praktická, spolehlivá, přímočará, věrná a přátelská. Bez potíží se dokáže druhým přizpůsobit. Je odvážná, energická, s vysokými ambicemi. Je pracovitá, dokáže ostatní řídit, nebojí se novot, které vnímá jako výzvu. Pro druhé je oporou a dobrou přítelkyní. Ve skutečnosti je však povahou samotářka. Má sklon sama sebe přeceňovat.
Chryzantéma	Mimořádně inteligentní, s velkými cíli. Své dovednosti umí plně využít. Současně je však náladová a netrpělivá. Má potřebu být finančně zajištěná.
Jasmín	Ví, co chce a umí i ostatní motivovat k výkonům. Sama je aktivní, pracovitá, výborná spolupracovnice. Je dobrou vedoucí, odvážná, volí přímé cesty k uskutečnění svých cílů, důvěřuje svým schopnostem.

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Jiřina	Je zajímavou a nevšední osobností. Vyhledává stále nové podněty. Když ji nějaká činnost zaujme, bývá houževnatá.
Kamélie	Je to vášnivá osoba, která touží po uznání a postavení ve společnosti. Dokáže získat lidi na svou stranu. Je dobrou přítelkyní a tomu, koho má ráda, je oporou. Je také odvážná a má umělecké nadání.
Karafiát	Má velké ambice. Vůči druhým kritická, ale sebekritikou neoplývá. Je náročná na sebe i ostatní. Řekne naplno, co si myslí. Je energická a sebevědomá. Přátele si vybírá.
Konvalinka	Je skromná, racionální, cílevědomá. Je přátelská a oblíbená, což je pro ni důležité. Je pečující, starostlivá, miluje květiny, zvířata, knihy. Je zakořeněná v minulosti, ze které se dokáže poučit.

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Kopretina	Je statečná, netrpělivá, s nadšením se pouští do realizace nových myšlenek. Prahne po vědění. Úkoly plní rychle, svědomitě, schopně a spolehlivě. Má málo skutečných přátel. Má romantické sklony a miluje pozornost druhého pohlaví. Je schopna přijmout své tělo, vychutnávat život, vnímat přijetí.
Lilie	Navenek působí chladně a odmítavě. Přitom je velký snílek a romantik. Touží po lásce jako z romantických románů. Je nerozhodná, citlivá, každá kritika ji raní. Má sklon ke vztahovačnosti, urážlivosti a plačtivosti. Potřebuje oporu a bezpečí. Je věrnou přítelkyní. Dokáže být vtipná, pohotová, vyjít s různými lidmi.
Leknín	Má ráda tajemství, zajímá se o nadpřirozeno. Sama se snaží vypadat tajemně. Má umělecké sklony a bývá podezřívavá.
Maceška	Nikam se nedere, ale svoji cenu zná. Nemá ráda intriky a okolkování. Říká vše na rovinu. Je přirozená, s nikým nebojuje.

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Mimóza	Nevšední a zajímavá osoba. Přeje si být uznávaná, oblíbená a žádaná. Někdy se obtížněji rozhoduje.
Narcis	Je citlivá, zahleděná do sebe, se sklonem k povrchnosti. Záleží jí na mínění ostatních. Ráda se předvádí a upoutává na sebe pozornost. Má sklon měnit partnery i zaměstnání. Hledá stále nové a vzrušující podněty.
Orchidej	Často se řídí intuicí. Ctižádostivá a při dosahování toho, po čem touží, značně vytrvalá. Je přátelská, ochotná, jemná. Oplývá smyslem pro krásu a harmonii. Nesnáší hádky, nespravedlnost a kompromisy. Miluje dobrodružství, cestování, pěkný domov, vybranou společnost. Je originální, nevšední, potrpí si na svém vzhladu a na módu.
Pampeliška	V citech je opatrná a trvá, než někomu uvěří. Má bohatý vlastní vnitřní svět, do kterého málokoho pouští. Miluje klid a harmonické zázemí, nemá ráda změnu. Je zodpovědná, dobře pečuje o domácnost. Vnitřně se trápí tím, co se děje ve světě.

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Petrklíč	Pracovitá, ví, co chce a umí se prosadit. Vše vnímá jako výzvu. Je společensky obratná, s osobním šarmem. Umí získat druhé, aby ji pomáhali a podporovali ji.
Pivoňka	Optimistická osoba, která nezkazí legraci, je oblíbená. Dokáže poradit a pomoci, dávat i přijímat. Je to příjemná, milá a zajímavá povaha. Nemívá nepřátele. Je svědomitá, pořádkumilovná a obětavá. Je také tvrdohlavá. Je pro ni důležité dobré finanční zázemí a dobré partnerství. Má ráda přírodu, někdy bývá přecitlivělá.
Pomněnka	Od druhých očekává pomoc a podporu. Přáteli se s těmi, kteří ji toto mohou poskytnout. Je přizpůsobivá, vnímavá, citlivá, melancholická, soucítící a tolerantní. I malý problém ji dokáže vyvést z míry.
Růže	Dokáže zaujmout a oslnit. Má sklon k panovačnosti a touží být úspěšnou, s dobrým postavením, mít pro sebe to nejlepší. Je to zajímavá, komplikovaná osobnost. Ráda se předvádí. Dokáže být statečná, obětavá, soucitná. Umí však říci „ne“. Dokáže dávat i přijímat.

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Sedmikráska	Je houževnatá a vytrvalá ve zdolávání překážek. Touží po pěkném a harmonickém vztahu. Nemá ráda rutinu. Neustále se snaží vnitřně růst. Zajímá se o duchovní moudrost a posilování vnitřní síly.
Sněženka	Je vnímaná jako jemná a citlivá, přitom se dokáže prosadit. Má pevnou vůli a značnou ctížádost. Je přímá, taktní, důsledná. Ví, co chce a dokáže jít za svým cílem.
Slunečnice	Má pocit, že je středem vesmíru. Spřádá mnoho různých až neuvěřitelných plánů, které se snaží realizovat. Přitom je dosti realistická a dokáže ostatní využít ke svým záměrům. Je ráda chválena, má ráda lichotky. Je silnou osobností a individualitou, přirozenou autoritou, vůdčí osobností. Dokáže najít vhodné řešení i ve zdánlivě neřešitelné situaci. Je také obětavá, oblíbená, sympatická a milá. Je mnohostranně nadaná. Jedná přímo, spoléhá se na své srdce. Ráda obdarovává, což ji způsobuje potěšení.
Šeřík	Umí se radovat ze života a rozdávat dobrou náladu. Je plná energie, vytrvalá, miluje nové zážitky. Důvěřuje si a věří ve své schopnosti.

Název květiny	Charakteristika milovnice květiny
Tulipán	Před jinými se ráda předvede svým humorem a energičností. Má sklon k vychloubačnosti a náladovosti. Je obtížné předvídat její reakce na různé situace, protože snadno reaguje příliš emočně a zbrkle.
Vlčí mák	Sebe spíše podceňuje, druhé má sklon považovat za lepší, než je ona sama. Je vnímavá, zvědavá, společenský úspěch je pro ni důležitý. Má ráda umění. V životě hledá vysněného partnera a stává se jí, že se často bezhlavě zamiluje. Ráda se baví, miluje společnost. Není do nepohody.
Zvonek	Je inteligentní, pohotová, tvůrčí, má široké znalosti. Je také tolerantní a přizpůsobivá. Dokonale dokáže skrývat svá tajemství.

Chapter 4. Literární zdroje

- Bartletová, S. *Mýty a báje od A do Z* Praha, Metafora, 2009
- *Barmské pohádky a pověsti* Praha, Vyšehrad, 2001
- Bass, E. *Na lodi za pohádkou* Praha, SNP, 1957
- Becker, U. *Slovník symbolů* Praha, Portál, 2002
- Biederman, H. *Lexikon symbolů* Praha, Pavel Dobrovský — BETA, 2008
- Blahoutová, R. — Pospíšilová *Petrklíče (jarní pohádka)* Praha, Vyšehrad, 1942
- Bobiňská, H. *Král Slunce a jeho čtyři dcery* Kraków Nasza Księgarnia, 1976
- Bradler, CH., M., Scheuiner, J., A., P. *Západní symboly Feng Shui* Olomouc, Fontána, 2003
- Brooke, E. *Léčivé rostliny a planety*. Ostrava, Olda, 1996
- Cattabiani, A. *Florarium (Mýty, legendy a symboly spjaté s květinami a rostlinami)* Praha, Volvox Globator, 2006
- Eberhardf, W. *Lexikon čínských symbolů* Praha, Volvox Globator, 2001
- Eco, U. *Dějiny legendárních zemí a míst* Praha, Argo 2013
- Filip, D. *Kouzelný prsten krále Šalamouna* Praha, nakl. Toužimský a Moravec, 1937
- Fontana, D. *Tajemný jazyk symbolů* Praha a Litomyšl, Paseka, 1994
- Gajdoš, A. *Ježíškovo kvítí* Brno, Družstvo Moravského kola spisovatelů, 1943
- Graves, R. *Řecké mýty* Praha, KMs, 2004
- Howellová, L. *Objevuj květiny* Praha, Slovart, 2008
- Jehlíková, B. *Rabín a duch moru* Ústí nad Orlicí, OFTIS, 2008
- Kalnická, Z. *Archetyp vody a ženy* Brno, Emitos, 2007
- Kettner, P. *Paleta vůní* Praha: Albatros, 1983.
- Klanová. D. *Pohádky bílého slona* Brno: Rovnost, 1949.
- Klindera, O., Klinderová, I. *Pohádky rýžových polí (vietnamské)* Praha, Albatros, 1975.
- Korandová, M. *Pročpohádky (lidové legendy z Chodska)* Plzeň, V. Nosková, 2003
- Košnář, J. *Pán Ježíš v českých pohádkách* Praha-Břevnov, Dům milosrdenství "Vincentinum", 1945
- Košťál, J. *Pohádky, báchorky, pověsti* Kutná Hora, nakl. K. Šolc
- Kubka, F. *Legendy o květinách* Praha, Československý spisovatel, 1976
- Kuzmišín, P. W. *Bohové starých Slovanů* Bratislava, Eugenika, 2016
- Kratochvíl, B. *Pohádky matičky Přírody* Praha, nakl. A. Hynek, 1947
- Kvapil, J. *Knížka o Pampelišce* Praha, Družstevní práce, 1941
- Lurker, M. *Lexikon bohů a symbolů starých Egyptanů* Praha, Euromedia Group, 2003
- Mašínová, L. *Staré pověsti a legendy* Praha, nakl. E. Fastr, 1941

- Matthewsovi, J. a C. *Malá kniha Keltské nauky* Praha, Volvow Globator, 1998
- Morseová, K. *Jedlé květy (Kuchyňský průvodce s recepty)* Praha, Volvox Globator, 1999
- Ovidius, P. N. *Proměny* Praha, Odeon, 1969
- Pejml, K. *Kytice čarovných rostlin* Liberec, Dauphin, 1996
- Pistoriusová, F. *Pohádkový herbář* Příbram, Pistorius & Olšanská, 2009
- Reinheimer, R. *Pestré květy* Zlín, nakl. Tisk, 1924
- Remešová, V. *Ikografie a atributy svatých*. Praha, Zvon, 1991
- Royt, J., Šedino, H. *Slovník symbolů* Praha, Mladá Fronta, 1998
- Řezáčová Lukášová, Z. *Bohové a bohyně v nás* Brno, Zoner Press, 2016
- Sakse, A. *Skazki o cvetach* Riga, Liesma, 1966
- Schweigstill, B. *Poklady princezny pohádky* A. Storch syn, Praha, 1931
- Streit, J. *Pohádky horských květin* Hranice, Fabula — H. Janovská, 2006
- Streit, J. *A bylo světlo* Hranice, Fabula — H. Janovská, 2010
- Studený, J. *Křesťanské symboly* Olomouc, 1992
- Šťastný, A. B. *Pohádkové večery* Praha, nakl. Vaněk a Votava
- Štoviček, V. *Pohádky pro Růži* Praha, Aventinum, 1992
- Štovičková, D., Štovičková, M. *Tři zlaté vlasy Budhovy a jiné čínské pohádky* Praha, Artia, 1972
- Šula, B. *Pohádky lesní moudrosti I -II.* vydal P. Krajíček.
- Titzlová, M. *Příběhy květin* Praha, Dauphin, 1999
- Toucova, J. — Mettlerová *Kouzelné pavoučí* Praha, Nákladem dědictví Komenského, 1927.
- Vavřinová, V. *Abeceda dušiček a Halloweenu* Praha, Krásná paní, 2011
- Vladislav Jan. *Proč je slunce na obloze samo* Malvern
- Vlasáková, J. *Babiččiny pohádky* Mladá Boleslav, J. L. Švíkala
- Vojnovská, A. *Poselství květin* Olomouc, Anag, 2009
- *Znaky a symboly* Praha, Euromedia Group, 2009